

Plenum

Torsdag 22.9.2022 kl. 9.59—19.47

3. Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2023

Regeringens proposition RP 154/2022 rd

Remissdebatt

Talman Matti Vanhanen: Ärende 3 på dagordningen presenteras för remissdebatt. Ärendet remitterades till finansutskottet, som de övriga utskotten enligt arbetsordningen kan lämna utlåtande till inom 30 dagar från det att propositionen remitterats till finansutskottet, det vill säga senast 27.10.2022.

Debatten och behandlingen av ärendet avbröts i plenum den 21 september.

I anslutning till detta ärende tilläts även debatt om ärende 5—55 på dagordningen.

Debatten fortsätter, minister Andersson.

Debatt

10.16 **Opetusministeri Li Andersson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella on toteutettu koulutuksen kunnianpalautus. Olemme panostaneet taloudellisesti niin varhaiskasvatukseen, esi- ja perusopetukseen kuin toiseen asteeseenkin. Tämä hallitus tullaan muistamaan siitä, että se käänsi suunnan koulutusleikkausten ja näivettämisen tietä kohti koulutuksen arvostamista. Ensi vuonna varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen ja toisen asteen perusrahoitus kasvaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokassa yleissivistävään koulutukseen ja varhaiskasvatukseen ehdotetaan 922 miljoonaa euroa, joka on noin 36 miljoonaa euroa enemmän kuin vuoden 2022 varsinaisessa talousarviossa.

Huolehdimme Ukrainasta saapuvien lasten mahdollisuuksista kouluttautua ja osallistua varhaiskasvatukseen varaamalla varhaiskasvatuksen lisämenoihin tähän tarkoitukseen 60 miljoonaa euroa ja perusopetukseen valmistavan opetuksen lisämenoihin 120 miljoonaa euroa. Vapaan sivistystyön kotouttamiskoulutuksen määrärahaa ehdotetaan nostettavaksi viidellä miljoonalla eurolla. Erityisesti sodasta pakenevien kohdalla arjen rutiinit on tärkeää palauttaa, ja koulutus on tässä keskiössä.

Lisäksi tämän budjetin yhteydessä vakinaistamme kehuja keränneen koulupudokkuuteen puuttuvan sitouttavan kouluyhteisötyön mallin. Sitouttava kouluyhteisötyö on projekti, jonka kautta halutaan sekä ennaltaehkäistä että vahvistaa varhaista puuttumista koulu-poissaoloihin. Hankkeessa on osoitettu rahaa muun muassa sellaisten kasvatus- tai sosiaalialan ammattilaisten palkkaamiselle, joilla ei ole opettamiseen sidottua työaikaa. Heillä on siis aikaa niille nuorille, joilla on vaikeaa. Tämä toimintamalli vakiinnutetaan ensi vuodesta lähtien, ja siihen kohdistetaan pysyvä kahdeksan miljoonan euron määräraha.

Suomeen tai ruotsiin toisena kielenä sekä oman äidinkielen opetuksen laajentamiseen lisätään 2,5 miljoonaa euroa, ja B1-kielen osalta yhden vuosiviikkotunnin lisäämiseen käyn-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

nistetään opetussuunnitelmien valmistelutyö, johon kohdistetaan ensi vuonna miljoona euroa.

Oppilas- ja opiskelijahuollon palvelujen vahvistamista perusopetuksessa ja toisella asteella jatketaan hallitusohjelman mukaisesti. Ensi vuoden rahoitustaso nousee 12 miljoonaa euroa, ja lisäksi vastaavaa rahoitusta on hyvinvointialueiden valtionosuuksissa 17 miljoonaa euroa. Lasten ja nuorten hyvinvointia on äärimmäisen tärkeää tukea erityisesti pandemian jälkeen.

Lisäksi osana hallituksen kansalaisten ostovoimaa tukevia toimenpiteitä varhaiskasvatustamaksujen alentamiseen kohdistetaan 70 miljoonaa euroa. Maksutulojen menetys kompensoidaan kunnille yhteisöveron jako-osuuksia muuttamalla.

Oppivelvollisuuden laajentamisen ja toisen asteen maksuttomuuden toimeenpanoa jatketaan, sillä tämä hallitus haluaa varmistaa tasa-arvoiset kouluttautumismahdollisuudet kaikille. Uudistuksen määrärahataso nousee ensi vuonna 102 miljoonaan euroon, ja sen piirissä aloittaa jo kolmas ikäluokka. Ensimmäisten tulosten perusteella oppivelvollisuuden laajentuminen on vaikuttanut odotustemme mukaisesti, sillä esimerkiksi lukiolaisbarometriin vastanneista ensimmäisen vuoden opiskelijoista lähes puolet arvioi oppimateriaalien maksuttomuuden vaikuttaneen heidän päätökseensä hakeutua lukioon. Kaikkein eniten maksuttomuus on vaikuttanut opiskelijoilla, joiden vanhemmat eivät ole korkeasti koulutettuja, joilla vähintään toinen vanhemmista on työtön tai äidinkieli on muu kuin suomi. Oppivelvollisuuden laajentaminen on siis vähentänyt koulutuksellista eriarvoisuutta jo nyt. [Perussuomalaisten ryhmästä: Taso!]

Ammatillisen koulutuksen rahoitusohjan vahvistamiseen ehdotetaan 50 miljoonan euron pysyvää korotusta perusrahoitukseen vuodesta 23 lähtien. Tällä voidaan turvata opiskelijoille riittävä opetus ja ohjaus sekä parantaa opettajien työskentelyolosuhteita.

Lukiokoulutuksen laatua vahvistetaan pian valmistuvan lukiokoulutuksen laatustrategian avulla. Ensi vuoden aikana laatustrategiaa viedään käytäntöön kansallisilla, alueellisilla ja paikallisilla kehittämistoimilla, joihin koulutuksen järjestäjillä on käytettävissään kuluvan vuoden lopulla myönnettävää rahoitusta.

Hoitajamitoituksen muutokseen vastaamiseksi uusien lähihoitajien koulutukseen ehdotetaan ensi vuodelle jo aiemmin tehdyn päätöksen mukaisesti 30 miljoonaa euroa ja oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen uudistamista koskevaan kokeiluun viisi miljoonaa euroa.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Ehdotamme myös hoiva-avustajakoulutuksen lisäämiseen työvoimakoulutuksen rahoitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen rahoittamiin hoiva-avustajakoulutuksiin lisäystä rahoitukseen, ja kaikkiaan tavoitteena on 2 500 uuden hoiva-avustajan kouluttaminen vuosien 22—25 aikana.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Honkonen.

10.22 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallituksen talousarvioesitys vuodelle 2023 jatkaa korkeakoulutukseen ja tutkimukseen, kulttuuriin ja taiteeseen sekä liikunta- ja nuorisotyöhön investoimista. Myös opiskelijoiden taloudellista asemaa parannetaan. Korkeakoulutukseen ja tutkimukseen ehdotetaan 3 522 miljoonaa euroa, joka on 68 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvan vuoden varsinaisessa talousarviossa.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Panostuksia tutkimus- ja kehittämistoimintaan jatketaan myös. Suomen tavoitteena on nostaa tutkimus- ja kehittämismenot neljään prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteen vuoteen 2030 mennessä. Valtion t&k-toiminnan rahoituksen kokonaissummaksi arvioidaan tulevana vuonna 2,4 miljardia euroa. Summa sisältää hallituskaudella aiemmin päätetyt merkittävät panokset yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen sekä Suomen Akatemian rahoitukseen. Tässä talousarviossa Suomen Akatemialle ehdotetaan tutkimushankevaltuudeksi 427,5 miljoonaa euroa, joka sisältää EU:n elpymis- ja palautumissuunnitelman mukaisen 4,75 miljoonan euron valtuuden.

Korkeakoulujen perusrahoitusta ehdotetaan lisättäväksi kustannustason nousua vastaavasti 125,5 miljoonalla eurolla. Aiemmin tehdyn päätöksen mukaisesti asiakirjallisen aineiston digitointiin ehdotetaan Kansallisarkistolle 1,5 miljoonaa euroa.

Niin sanotussa Itä-Suomi-paketissa osoitetaan 10 miljoonaa euroa kohdennettavaksi korkeakoulujen aloituspaikkoihin, tutkimusinfrastruktuurien vahvistamiseen ja korkeakoulujen kykyyn houkutella kansainvälisiä opiskelijoita Itä-Suomeen. Osaajapulaan vastaamiseen tähdätään myös erityisesti itäisessä Suomessa Norjan mallia mukailevalla alueellisella opintolainahyvityksen kokeilulla.

Hallitus tukee opiskelijoita. Opintotukeen ehdotetaan 757 miljoonaa euroa, mikä on 54 miljoonaa euroa enemmän kuin kuluvana vuonna. Myös opintorahan huoltajakorotusta nostetaan jo toistamiseen kuluvalla hallituskaudella. Tällä kertaa kyseessä on määräaikainen kymmenen euron tasokorotus. Lisäksi opiskelijan omia tulorajoja ehdotetaan nostettavaksi 1.1.2023 lukien 50 prosentilla vuoden 2021 tasosta, mikä mahdollistaa opiskelijalle nykyistä enemmän työtuloja opintotuen ohella. Lisäksi opiskelijaravintoloille maksettavaa ateriakohtaista avustusta ehdotetaan korotettavaksi 25 sentillä 1.1.2023.

Taiteen ja kulttuurin määrärahoihin ehdotetaan 599 miljoonaa euroa. Näillä määrärahoilla vahvistetaan luovan työn tekemisen edellytyksiä ja osallisuutta.

Talousarvioehdotuksessa edistetään valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurirakennushankkeita. Turun tuomiokirkon peruskorjaukseen ehdotetaan 4 miljoonaa euroa, arkkitehtuuri- ja designmuseon hankevalmisteluun 0,6 miljoonaa euroa ja arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön pääomitukseseen 2 miljoonaa euroa.

Lisäksi yksityisen kopioinnin hyvityksen määräraha säilyy vuoden 2022 tasolla eli 11 miljoonassa eurossa.

Liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan 154 miljoonaa euroa. Liikunnan ja huippuurheilun edistämistä jatketaan vuonna 2023 hallitusohjelman ja liikuntapoliittisen selonteon toimeenpanon mukaisesti.

Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan 77 miljoonaa euroa. Panostuksella nuorisotyöhön parannetaan nuorten edellytyksiä yhteiskunnassa, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista.

Lasten ja nuorten harrastustoimintaan ehdotetaan aiempien päätösten mukaisesti 14,5 miljoonaa euroa. Niin kutsuttu harrastamisen Suomen malli takaa koululaiselle maksutonta, mieluisaa harrastustoimintaa koulupäivän yhteyteen. Tämä edistää lasten ja nuorten hyvinvointia ja yhdenvertaisuutta.

Merkittävä esitys kulttuurin, taiteen ja liikunnan kuin myös nuorisotyön kannalta on rahapelitoiminnan edunsaajien tuotannon alentamista koskeva kompensatio, joka toteutetaan samalla tasolla kuin kuluvana vuonna eli vuonna 2022. Lisäksi hallinnonalan määrärahoihin sisällytetään lakisääteiset indeksitarkistukset.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Arvoisa puhemies! Ylipäätään käsittelyssä oleva talousarvioesitys pyrkii vastaamaan tämän ajan kriittisiin haasteisiin osaamisen ja sivistyksen keinoin. Myös vahva aluepoliittinen tahto näkyy jälleen hallituksen työssä. Suomen menestys nojaa jatkossakin korkeaan osaamiseen.

Puhemies Matti Vanhanen: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuorot, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta, eli keskustelu käydään minuutin vastauspuheenvuoroilla. — Edustaja Risikko.

10.27 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos paljon näistä esittelyistä. Otan tässä ensimmäisessä puheenvuorossa kysymyksen nimenomaan ministeri Anderssonille. Olette monesti kertonut siitä, että tämä hallitus on pystynyt panostamaan enemmän rahallisesti koulutussektoriin. Se on aivan totta, viime kaudella satsattiin moniin asioihin ja yritettiin saada Suomi pysymään raiteilla — ja niin kanssa saatiin, mutta nyt on otettu velkaa.

Mutta tähän itse asiaan. Raha ei näytä nyt kuitenkaan ratkaisevan tätä asiaa. Jos katsoitte OAJ:n puheenjohtajan Katariina Murron kommentin ”Opetusalalle kasaantuneisiin ongelmiin on viimein puututtava”, niin meillä on tällä hetkellä Pisa-tulokset heikentyneet, meillä joka kahdeksas oppilas valmistuu perusopetuksesta ilman perustaitoja, meillä on paljon hyvinvointiongelmia ja meidän opettajat ovat todella väsyneitä erilaiseen byrokratiaan ja hankkeisiin. Mitä aiotte tehdä?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eloranta.

10.28 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä tehdä tässä nyt ihan keskustelun aluksi selväksi, että tämä hallitus todellakin on tehnyt koulutuksen kunnianpalautuksen lisäämällä kaikille koulutusasteille sekä pysyvää että määräaikaista rahoitusta. Olemme tehneet merkittäviä koulutuksen laatua ja tasa-arvoa vahvistavia rakenteellisia uudistuksia, kuten oppivelvollisuuden laajentamisen. Me olemme paikanneet, me olemme parantaneet, me olemme kehittäneet koko koulutuspolkua varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle ja siitä ylöspäin, ja me jatkamme sitä ensi vuonna.

Esimerkiksi jos otetaan tämä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen pysyvä rahoitus, se on noussut tällä hallituskaudella lähes 300 miljoonaa euroa. Myöskin ensi vuonna koulutukseen käytetään enemmän rahaa kuin tänä vuonna.

Työllisyys on ennätyskorkealla tällä hetkellä, 74 prosenttia, mutta monilla aloilla kärsitään osaajapulasta, ja se on jopa monien yritysten kasvun este. Me kannetaan erityisen suurta huolta hoitohenkilöstön saatavuudesta. Minä kysynkin ministereiltä: Miten OKM:n sektorilla vastataan tähän osaajapulaan, joka yhteiskunnassamme vallitsee — erityisesti tähän sote-alan pulaan? Paljonko hoitajien koulutukseen tulee lisärahoitusta?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

10.29 Ari Koponen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hienoa nähdä, että lehtereiltä löytyy tänään lapsia ja nuoria, sillä teidän tulevaisuudestakin puhumme täällä tänään. [Timo Heinonen: Ja rahoista!] Lasten ja nuorten oppimisen kannalta erittäin tärkeä, jopa kriittinen kolmiportaisen tuen korjaaminen ja sen hallitusohjelman kirjaukset jäävät

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Oikeus oppia -työryhmän loppuraporttiin. Tätä koskevat hallitusohjelman kirjaukset ovat siis täysin tyhjiä. Ministeri Andersson, uudemman kerran maanantain jälkeen kysyisin saman kysymyksen: johtuuko tämä rahasta, vai mistä se johtuu? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiviranta.

10.30 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tämä budjetti on isoilta linjauksiltaan niin erinomainen, joudun kiinnittämään huomiota erääseen pieneen yksityiskohtaan. [Sari Sarkomaa: Seitsemän miljardin velkaan!] Opetus- ja kulttuuriministeriön budjettiin sisältyy budjetin kokoon nähden suhteellisen pieniä mutta sitäkin tärkeämpiä avustuksia muun muassa järjestöille: kotitalousneuvontajärjestöille, monille naisjärjestöille, käsi- ja taideteollisuusjärjestöille, Karjalan Liitolle. Nämä määrärahat on vuosikaudet lähes jäädytetty. Niitä ei ole korotettu nytkään, vaikka inflaatio jyllää. Eduskunta on tehnyt vuosittain pieniä lisäyksiä. Arvoisat ministerit, onko jäädytys harkittua näissä, voitaisiinko tehdä parannus?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu.

10.31 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että ammatillisen koulutuksen opettajaresurssin pysyvä rahoitus vahvistuu tässä budjetissa. Hienoa myös, että sote-alan harjoituspaikkakorvaukset pystytään varmistamaan ja hoiva-avustajien koulutusta lisätään, millä helpotetaan sote-alan työntekijätilannetta ainakin hieman.

Erityistä huolta kannan perusopetuksen osaamiserojen kasvusta erityisesti kaupungeissa. Alueelliset erot ja vieraskielisten lasten määrät luokissa ja opetusryhmissä myös varhaiskasvatuksessa näkyvät selvästi. Kysynkin hallitukselta, minkälaisia toimia näiden erojen kuromiseen voidaan jatkossa tehdä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Anneli.

10.31 Anneli Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Varhaiskasvatuksella on erittäin merkittävä hyöty lapsen kasvatuksen ja kehityksen kannalta ja myös valmiuteen aloittaa koulu, ja tästä syystä on erittäin hyvä, että tavoitteena on, että entistä useampi lapsi osallistuu varhaiskasvatukseen. Tämän lisäksi olen erittäin iloinen myös siitä, että tämä hallitus on myös alentamassa varhaiskasvatuksen maksuja ja tätä kautta varmistaa sen, että entistä useampi lapsi pääsee varhaiskasvatukseen.

Nyt kysynkin sitä, että kun on tärkeätä, että meillä on myös riittävästi varhaiskasvatuksen ammattilaisia, niin miten hallitus varmistaa sen, että meillä on riittävästi koulutuspaikkoja niin varhaiskasvatuksen alalla kuin myös muita alan ammattilaisia: erityisopettajia sekä myös muita tarvittavia alan ammattilaisia, jotka tukevat lapsen kehitystä varhaiskasvatuksessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juuso.

10.32 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huomiot sukupuolten tasa-arvosta. Tässä esityksessä lukee näin: ”Sukupuolten tasa-arvoon liittyviä tavoitteita edistetään osana toisen asteen koulutuksen kehittämistoimia, joilla tuetaan oppivelvolli-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

suuden laajentamisen ja jatkuvan oppimisen uudistusten tavoitteiden toteutumista.” Täällä lukee myöskin: ”Sukupuolinäkökulman valtavirtaistamista ja hallituksen tasa-arvopolitiikan toteutumista edistetään vakiinnuttamalla sukupuolinäkökulman huomioivat hallinto- ja toimintatavat asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa.”

Arvoisat ministerit, missään ei mainita poikien huolestuttavan huonoa koulumenestystä ja syrjäytymistilastoja, jotka tunnistetaan myös tämän vuoden tasa-arvopoliittisessa ohjelmassa. Miksi ei?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vikman.

10.33 Sofia Vikman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hyvin pettynyt hallituksen päätökseen vähentää radikaalisti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseen tarkoitettuja määrärahoja. Rahoituksesta poistuu noin 140 miljoonaa euroa. Kyse on siis nyt päättyvistä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseen jaetuista avustuksista, joilla on saatu palkattua lisää henkilöstöä, vahvistettua oppimisen tukea ja pienennettyä ryhmäkokoja.

Meiltä Tampereelta viesti on, että tämä päättyvä rahoitus vastaa yksistään Tampereella noin 75 ammattilaisen poistumista perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Tämä näkyy muun muassa suurempina ryhmäkokoina perusopetuksessa. Koko Suomen peruskouluissa nyt päättyvä rahoitus on vastannut yli 1 400 opettajan palkkoja tänä vuonna. Miten olette tehneet tällaisen arvovalinnan?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

10.35 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talousarvioesitys vuodelle 2023 todella jatkaa hallituksen koulutusmyönteistä linjaa, mutta, ministeri Andersson, budjetissa on eräs yksityiskohta, joka on ehkä kokoaan ja kömpelöä nimeäänkin suurempi: koulupoissaolojen ehkäisyyn kehitetty sitouttavan kouluyhteistyön malli vakiinnutetaan ja sille esitetään siis pysyvää kahdeksan miljoonan euron rahoitusta.

Puhemies! Ettemme unohtaisi todellisuutta, niin kouluilta kuuluu myös hätäviestiä. Lasten ja nuorten koulukuntoisuus, ihmiseksi kasvuun liittyvät kivut, käytöshäiriöt ja myös vanhemmuuteen liittyvät ongelmat vievät leijonanosan opettajien ajasta ja energiasta. Olenko ymmärtänyt oikein, että juuri tämä rahoitus pyrkii vapauttamaan opettajien aikaa perustyöhön, siis siihen, että ympärillä on ongelmiin tarttuvia resursseja, rinnalla kulkevia ihmisiä, jotka ovat keskeisenä linkkinä esimerkiksi koulupoissaolojen ja pahoinvoinnin juurisyiden selvittelyssä?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Essayah.

10.36 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa puhemies! Olisin kysynyt ministeri Anderssonilta tästä e-lainauskorvauksesta, koska jos nyt oikein ymmärsin — ai, anteeksi, se kuuluukin viereiselle ministerille — niin tässähän on käsittääkseni selvityshenkilö asetettuna tutkimaan asiaa, kun meidän vuonna 2021 annettiin koko eduskunnan yhteinen lausuma lainauskorvausasiasta, ja myös käsittääkseni kevään kehyksessä oli vuodelle 23—26 tämä miljoona euroa osoitettu, mutta tätä ei kyllä nyt mielestäni löydy budjettikirjasta enkä myöskään näe, että tässä olisi sitä lakiesitystä, mikä tähän tarvitaan. Onko

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

nyt käynyt lapsus, vai onko todellakin nyt sitten matto vedetty e-lainauskorvausasian alta, jota kuitenkin koko eduskunta täällä oli viemässä eteenpäin?

Toinen asia, mitä kysyisin ministeri Honkoselta: Liikkuva varhaiskasvatus, ja siellä erityisesti nimenomaan varhaiskasvatuksen kohde elikkä liikkuvat ohjelmat — käsittääkseni näistä on huolehdittu budjetissa, mutta millä tavalla varhaiskasvatusosuus täällä näkyy? — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Ja edustaja Gustafsson.

10.37 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! ”Kansalaisten sivistämisen ja sen myötä toimivan demokratian ytimessä on koulutusjärjestelmä, joten tulevaisuusvalmiuksien vahvistaminen sen sisällä on keskeistä kaikilla koulutusasteilla. Valtiokunta muistuttaa, että myös historian opetus vahvistaa opiskelijan yleissivistystä, kulttuurien tuntemusta ja edellytyksiä ymmärtää oman aikansa maailmaa sekä sen muutosprosesseja.” Tämä oli lainaus eduskunnan vastauksesta koulutuspoliittiseen selontekoon. Itse kannan kovin huolta demokratiasta Suomessa laajemminkin. Polttavimmat ongelmat ovat eriarvoisuus, ympäristökriisi ja sodat.

Miten opetusministeri näkee nyt ja lähitulevaisuudessa yhteiskunnallisen sivistyksen, tiedon ja ymmärryksen merkityksen opetustyössä ja opetustoiminnassa? Onko sen merkitys kasvamassa vai vähentymässä?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ranne.

10.38 Lulu Ranne ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lisäraha ei ratkaise, jos ruohonjuuritasoa ei kuunnella. Maailman parhaat opet väsyvät. Meillä ei ole riittävästi varhaiskasvatusopettajia, meillä ei ole riittävästi erityisopettajia. Pisan alamäki laskee, digidigit menevät överiksi, poikien lukutaito heikkenee, perustaidot heikkenevät. Inklusio estää sen, että kaikki koulussa saisivat sitä, mitä he tarvitsevat. Tämä on vakava kehitys. Arvoisa ministeri, voisitteko te kuunnella paremmin kenttää, kuunnella sitä, mikä se todellisuus siellä on? Raha ei ratkaise, jos te ette ratkaise niitä oikeita ongelmia. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

10.39 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime aikoina erityisesti Helsingin Sanomissa on keskusteltu paljon nimenomaan oppimisen tuesta ja niin kutsutusta inklusiosta. Huomasin, että myös ministeri Andersson oli ottanut siihen kantaa ja oli ajatuksia, millä tavalla tätä tukea voitaisiin uudistaa. Uudistamista toki tarvitaan, mutta ennen kaikkea sitä, että meillä on riittävät resurssit siihen, että myös pienryhmä on vaihtoehto silloin, kun siitä on hyötyä lapselle. Tällä hetkellä näin ei joka puolella ole. Mitä ajattelette, ministeri Andersson, tästä, kun juuri tasa-arvorahoitus on ollut yksi keino varmistaa, että opetusryhmät ovat riittävän pieniä niillä alueilla, joissa on enemmän haasteita, ja nyt se on romahtamassa? Millä tavalla voisimme nyt jatkossa tukea kouluja, joissa tätä lisätukea tarvitaan?

Kysyn myös ministeri Honkoselta opintolainahyvityksestä: Miksi se ei sisällä työssä-olovelvoitetta? Eikö nimenomaan se olisi tämän tarkoitus, että yritetään saada sinne syrjäseuduille ihmisiä töihin?

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kemppi.

10.40 **Hilkka Kemppi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Koulutus auttaa, kun ympärillä on epävarmaa ja muutoksia. Olen erityisen ylpeä siitä, että me puolueet olemme yhdessä priorisoineet sitä, että koulupolku on sellainen, että aina pitää päästä jatkamaan, kun tahtoa on.

Kiiltokuvassa on kuitenkin säröjä. Helsinki on oppimisen kriisissä. Se on myös valtion ongelma, vaikka osittain kyse on kaupungin omista päätöksistä.

Varhaiskasvatushenkilökunnan vaje ja tuen puute peruskoulussa tarkoittavat sitä, että kaikilla ei ole mahdollisuutta oppia. Viimeksi uutisoitiin siitä, että koulukirjoja ei enää riitä kaikille. Ruudun äärellä vietetty aika pitenee, ja lukutaito heikkenee. Kotitehtäviä jää tekemättä. Kiitän hallitusta näistä panostuksista muun muassa varhaiseen tukeen. Asia ei ole ollenkaan niin kuin edustaja Vikman totesi, että varhaiskasvatuksesta olisi leikattu, vaan varhaiskasvatukseen on nimenomaan panostettu. Pidän tärkeänä myös sitä, että ammatillisen koulutuksen perusrahoitus kasvaa ja muun muassa maahanmuuttotasaisten tuki lisääntyy.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

10.41 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! OECD:n selvityksen mukaan vuosina 2012—2018 valtaosa OECD-maista panosti koulutukseen ja lisäsi koulutuksen rahoitusta — poikkeuksena Suomi, joka meni toiseen suuntaan. Siellä oli kokoomus silloin vallassa ja vastuussa. Tämä hallitus on lisännyt koulutuksen rahoitusta kaikilla koulutusasteilla. On hyvä huomata, että pysyvä rahoitus on noussut lähes 300 miljoonaa verrattuna hallituskauden alkuun.

Kokoomuksen spinnaus ei kerta kaikkiaan toimi. Te olette vastuussa niistä edellisten hallitusten valtavista koulutusleikkauksista, joiden seurauksia me olemme joutuneet paikkaamaan.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Strand.

10.42 **Joakim Strand r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Den här budgetboken innehåller många fina satsningar på utbildning. Det är bra att man bland annat satsar på språkkunskaper.

On myös hienoa, että opiskelijoiden taloudellista asemaa parannetaan ja että tki-panostuksia jatkuvasti nostetaan. Siinä on mielestäni äärimmäisen tärkeää myös se kytkös elinkeinoelämään, koska nämä liittyvät vahvasti myös globaalien konsernien sisäiseen kilpailuun eli siihen, tehdäänkö tki-toimintaa Suomessa vai jossain muualla maailmassa. Elikkä tämä kytkös on äärimmäisen tärkeä.

Jag vill själv passa på att i det här sammanhanget också tacka minister Honkonen för utmärkt aktivitet gällande utvecklandet av Riksarkivets verksamhet i Vasa. Vi ska se till att det blir ett fantastiskt center som kan vara ett centrum för hela världen. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Puhemies Matti Vanhanen: Ministereille kolmen minuutin puheenvuorot. — Ministeri Andersson.

10.43 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Aloitan edustaja Koposen puheenvuorosta, ja vastaus on kyllä: kyse on rahasta. Inklusion ongelma ei ole periaate inkluusiosta, siis siitä, että jokainen lapsi olisi oikeutettu saamaan tarvitsemaansa tukea oppimiseen omassa lähikoulussaan. Ainakaan itse en toivo paluuta siihen vanhaan ennenaikaiseen malliin, jossa erityistä tukea tarvitsevat oppilaat eristetään omiin luokkiin tai jopa kokonaan omiin kouluihin. Kyse on siis siitä, että järjestelmä toimiakseen tarvitsee riittävästi resursseja, ja juuri niitä resursseja siellä kentällä peräänkuulutetaan, kun halutaan lisää mahdollisuuksia pienryhmiin ja pienempiä yleisopetuksen ryhmiä. Itse toivon, että tämä oppimisen tuen uudistus tehdään ensi vaalikaudella ja se tehdään riittävästi resursoituna, koska itse en usko, että me pystymme puuttumaan niihin ongelmiin ilman, että me osoitetaan siihen riittävästi määrärahoja.

Mitä tulee koulutuksen rahoitukseen, niin syytä on vielä kerran muistuttaa kokoomusta, joka tässä tarkoituksella nyt hämmentää ja sekoittaa perusrahoituksen ja määräaikaisten hankerahoituksen. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen perusrahoitus nousee ensi vuonna ja on vaalikauden alusta noussut lähes 300 miljoonaa. Tämän lisäksi hallitus on jakanut määräaikaista hankerahoitusta, valtionavustuksia, joita ei ole tarkoitettu perustointiin, vaan ne myönnetään käytettäväksi aina lukuvuodeksi kerrallaan. Tähän tulee onneksi muutosta meidän tekemien lakimuutosten seurauksena, eli ensi kaudella on mahdollista jakaa näitä jopa neljäksi vuodeksi kerrallaan.

Tämän rahoituksen taso on vaihdellut vuosittain, aivan niin kuin se vaihteli myöskin viime kaudella, kun kokoomuksella oli opetusministerin salkku. Kun te aloititte, määräraha oli vähän päälle 56 miljoonaa, vuonna 2016 se oli enää 20 miljoonaa, vuonna 2017 se oli enää 17 miljoonaa. Taso on vaihdellut vuodesta toiseen, ja seuraava hallitus sitten päättää, paljonko tähän tasa-arvorahoitukseen käytetään. Erotuksena edelliseen kauteen on se, että edellisenä kautena tehtiin lähes miljardin edestä leikkauksia perusrahoitukseen koulutuksen eri asteilla, [Välihuutoja] kun me tällä kaudella ollaan vahvistettu sitä jokaisella koulutusasteella. — Kiitoksia, arvoisa puhemies!

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkonen.

10.46 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen: Arvoisa herra puhemies! Tässä edustaja Kiviranta kysyi näistä järjestöavustuksista. Tämä ongelma, jota kuvasitte, että järjestöjen kulut kasvavat samalla tavalla kuin muussakin yhteiskunnassa inflaation vaikutuksesta, on todellinen ongelma, ja kun nämä järjestöjen avustuksiin varatut rahat eivät nouse samassa suhteessa, se väistämättä tarkoittaa sitä, että olosuhteet niukkenevat ja rahoituskyky, ikään kuin se rahoitustaso, tulee niukkenemaan sikäli kuin tämä kustannusten nousu jatkuu, niin kuin odotettavaa on. Mutta totta kai sitten, kun näitä varsinaisia avustuspäätöksiä eri järjestöjen välillä tehdään, niitä kohdennuksia on mahdollista siinä kohtaa tehdä.

Edustaja Eloranta kysyi sote-alan koulutuksesta. Nythän tässä budjettiesityksessä on hyvä huomata, että nyt nämä sote-alan harjoittelukorvaukset, joita ammattikorkeakoulut ovat tähän saakka joutuneet maksamaan, siis siitä, että sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijat pääsevät harjoittelemaan muun muassa julkisille ja yksityisille työnantajille opintojen aikana, poistuvat, tämä korvauksenmaksuvelvollisuus ammattikorkeakouluilta

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

poistuu. Se ei kuitenkaan vähennä niiden rahoitusta, vaan se kompensoidaan, ja nämä harjoittelukorvaukset maksetaan jatkossa sitten valtion toimesta. Uskon, että tämä on äärimmäisen tärkeää siinä, että voidaan tätä sairaanhoitajakoulutuksen laatua siellä parantaa. Tämä on yksi pieni osakokonaisuus tässä, miten hallitus toimii sote-alan koulutuksen lisäämiseksi.

Tähän edustaja Kiljusen äärimmäisen tärkeään kysymykseen varhaiskasvatusalan työvoiman saatavuudesta: Tämä nykyinen hallitushan on lisännyt merkittävästi varhaiskasvatuksen opettajien koulutuksen rahoitusta. Siellä on hienoisena ongelmana se, että nämä koulutuspaikat eivät ole aina ihan täyttyneet, ja sitten moni varhaiskasvatuksen opettaja haluaakin jatkaa luokanopettajakoulutukseen ja haluaakin jatkaa sinne maisterintutkintoon. Tämä johtaa siihen, että aivan kaikki, jotka aloittavat ne varhaiskasvatuksen opettajan opinnot yliopistossa, eivät sitten kuitenkaan päädy varhaiskasvatuksen opettajiksi. Ja tämä on haaste, mutta on aivan selvää, että tähän vaaditaan ratkaisuja ja sen rahoituksen tason on oltava riittävän korkealla tasolla.

No, edustaja Essayah kysyi tästä e-lainauskorvauksesta. Tässä on siis kyse lyhyesti siitä, että kirjailijoille maksetaan myöskin tästä e-lainauksesta korvauksia. Tähän asti on vain perinteisten kirjojen lainauksesta maksettu korvauksia. Ministeri Kurvinen toimiesaan tällä paikalla asetti Kristiina Harengon tekemään selvitystyön lainsäädännöstä, joka välttämättä vaaditaan, jotta voidaan maksaa e-lainauskorvausta. Se on tekijänoikeuslain-säädäntöä. Tiedämme tässä salissa hyvin, kuinka monimutkaista ja vaikeaa lainsäädäntöä se on. Näinä päivinä luovutetaan tämä lopullinen selvitys allekirjoittaneelle, ja sen jälkeen sitten lähdetään tähän lainvalmisteluun. Sitä esitystä ei ole voitu tässä talousarviossa ilman lainsäädäntöä tuoda. [Pia Lohikoski: Tuokaa se pian!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mykkänen.

10.49 **Kai Mykkänen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä moni puhuu peruskoulun kunnianpalautuksesta. Erittäin hyvä niin — ainakin itse toivon, että se peruskoulun kunnianpalautus, niin kurinpalautus kuin myöskin panostukset, on keskeinen osa seuraavan hallituksen taipaletta, ja se edellyttää myös valintoja resursseissa. Tällä hallituskaudella siitä kymmenien miljardien lisävelanotosta aika vähän on kyllä tähän riittänyt.

Täällä ministeri voi toki aina sanoa, että ne 1 400 opetusalan ammattilaista, joiden palkkarahat OAJ:n arvion mukaan päättyvät nyt vuodenvaihteessa, ovat alun perinkin olleet väliaikaisilla rahoilla. Näin suurimmaksi osaksi on. Mutta eikö kuitenkin tosiasia ole se, että siellä kouluissa nimenomaan laatu- ja tasa-arvorahoilla toimineilta ammattilaisilta, joista useat ovat myöskin tukeneet näitä inklusion kanssa haasteellisessa tilanteessa olevia luokkia ja oppijoita, nyt loppuvat rahat ensi vuoden alusta? Ja eikö ole niin, että itse asiassa jos tämän ukrainalaisten lasten tarpeellisen valmistavan koulutuksen ottaa pois, joka on 120 miljoonaa euroa lisää, niin tämän jälkeen perusopetuksen kokonaismäärärahat laskevat ensi vuonna tähän verrattuna?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Viitanen.

10.50 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvin tärkeää, että aiotut säästöt kulttuuriin, liikuntaan ja nuorisoon peruttiin. Näihin panostaminen maksaa itsensä takaisin.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Mutta, ministeri Honkonen, juuri tästä lainauskorvausasiasta haluan minäkin sanoa. Tunnen erittäin hyvin sen historian jo vuosien takaa. Kysehän on siitä, että nyt kun e-aineisto tulisi saada lainauskorvausten pariin, niin sivistys- ja tiedejaosto oli valmis jo tälle vuodelle varaamaan sen puuttuvan yhden miljoonan. [Pia Lohikoski: Näin on, kyllä!] Mutta kävi ilmi, että lainsäädäntöä tarvittiin. Ja kuten sanottu, taistelimme siitä, että jo ensi vuoden kehykseen tulee tämä miljoona. Nyt olisi äärimmäisen tärkeää saada tämä lakiesitys vielä tällä kaudella eduskuntaan, jotta se ei jää taas seuraavalle hallituskaudelle. Ja nyt en kysy, aiotteko, vaan että aiottehan tuoda ripeästi tämän lain vielä tällä kaudella eduskuntaan. Se on tärkeä. Se on tekijänoikeuskysymys, joka tuo näille tekijöille toimeentuloa, turvaa ja arvostusta. [Sari Sarkomaa: Missä laki viipyy?]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Elomaa.

10.51 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhä useampi lapsi tarvitsee tukea oppimiseen kouluissa, ja kysymys kuuluukin: ovatko ne resurssit riittävät, jotta lapset sitä saavat? Liikuntaan pitää panostaa. Lapset liikkuvat liian vähän, niin kuin kaikki suomalaiset tänä päivänä. Jo varhaiskasvatuksessa tähän täytyy kiinnittää huomiota.

Varsinainen kysymykseni menee ministeri Honkoselle tästä harrastamisen Suomen mallista. Se on erittäin tervetullut ja toimii jo kunnissa melko hyvin, mutta kysymys kuuluukin: Onko ohjaajia tarpeeksi sen piirissä? Ja se vapaaehtoistyö, mitä tehdään myös asian tiimoilta, on ensiarvoisen tärkeää — panostetaanko siihen vai onko asetettu esteitä paljon? Se on hyvä alku myös työpaikan saamiseksi varsinkin nuorille. Elikkä harrastamisen Suomen malli on positiivista, mutta se toteutuu vasta osittain tuolla kunnissa. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hyrkkö.

10.52 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eilen tässä salissa puhuttiin maanpuolustuksesta ja kokonaisturvallisuudesta, ja tänään puhumme siitä, miksi tätä maata kannattaa puolustaa, miksi se on puolustamisen arvoinen.

Kulttuurilla ja sivistyksellä on suuri merkitys myös kansakuntamme kriisinkestävyydelle. Näiden kaikkien akuuttien kriisien keskellä meillä on sylissämme tikittävä aikapommi nimeltä nuorten pahoinvointi. Tämä on, näin ajattelen, yksi myös tulevan hallituksen kenties tärkeimmistä, ellei tärkein, kysymys, ja vetoan kaikkiin puolueisiin, että sitoutuisimme siihen, että emme kerta kaikkiaan tässä yhteiskunnassa tekisi yhtäkään sellaista päätöstä, joka kasaa yhtään enempää paineita lasten ja nuorten niskaan. Ei nimittäin riitä, että me hoidamme sitä nuorten pahoinvointia, vaan on aivan välttämätöntä myöskin tunnistaa, mikä sitä tässä ajassa ja tässä yhteiskunnassa aiheuttaa, ja siinä tämä opetus- ja kulttuuri-ministeriön sektori on todella tärkeä.

Kysyisin ministeri Honkoselta: näettekö, että olisi mahdollista jo tällä kaudella käynnistää pohjatyö siihen, että tuleva hallitus voisi heti tarttua toimeen kautensa alussa, tietäisi, mitkä ovat niitä vaikuttavimpia keinoja puuttua nuorten pahoinvointiin, ja tarvittaessa voisi myöskin perua sellaisia viimeisten vuosikymmenten päätöksiä, jotka kenties sitä pahoinvointia ovat aiheuttaneet?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Semi.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

10.54 Matti Semi vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki hyvinvointimitarit osoittavat, että itäinen Suomi on päätöksenteossa huomioitava nykyistä paremmin. Suomessa erityisesti itä- ja pohjoissuomalaiset lapset ja nuoret ovat syrjäytymisvaarassa. Olenkin erittäin iloinen siitä, että hallitus osoitti budjetissaan rahoitusta juuri Itä-Suomeen ja kohdentaa 10 miljoonaa euroa muun muassa itäisen Suomen korkeakoulujen aloituspaikkoihin. Tällä satsauksella me saamme paljon lisää pitovoimaa Itä-Suomeen, kun muistamme sen, että kotiseutuja lähellä olevat korkeakoulut ovat myös tärkeä asia koulutuksen tasa-arvon lisäämisessä. Tästä kiitos ministereille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Guzenina.

10.54 Maria Guzenina sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mykkänen väitti juuri, että tasa-arvoraha olisi loppumassa kouluilta ensi vuoden osalta. Itselläni on sellainen tieto, että näin ei ole asian laita. Ehkä ministeri voi tämän vielä korjata, ettei jää tällaista väärää käsitystä elämään.

Kokoomuksesta on myös usein annettu ymmärtää, että toisen asteen oppimateriaalien muuttuminen maksuttomiksi olisi turhaan tuhlettua rahaa. Itse katson, että kaikkien perheiden lapsilla pitää olla mahdollisuus saada toisen asteen koulutus. Tämän uudistuksen myötä tavallinen suomalainen perhe saa useiden satojen eurojen helpotukset talouteensa, eikä tämä uudistus suuntaudu vain maksuttomaan toisen asteen oppimateriaalikonaisuuteen. Tähän merkittävänä toimenä sisältyy myöskin perusopetukseen suunnattu tukiohjelma, ja tämä on mielestäni erittäin tärkeä ja tähdellinen asia.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Zyskowiec.

10.56 Ben Zyskowiec kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri Anderssonilta meinasi esittelypuheenvuorossa loppua aika kesken, kun hän luetteli, mihin kaikkeen hyvään koulutussektorilla hallitus on panostanut lisää miljoonia. Hyvä niin, hyvä kun olette panostaneet. Mutta kaiken — kaiken — kaiken te teette velaksi, [Eduskunnasta: Ohhoh!] kun mistään vähemmän tärkeästä ette pysty säästämään yhtään mitään. Edustaja Hyrkkö täällä sanoi, että pitää sitoutua, ettei enää lasten ja nuorten niskaan kasata mitään uutta ongelmaa. Kaiken tämän maksavat tämän päivän lapset ja nuoret. [Veronika Honkasalo: Eihän maksa!] Kysyn, ministeri Andersson... — Niin, vasemmistoliiton mielestä velkoja ei tarvitse maksaa. [Välihuutoja] Mutta jatketaan keskustelua. — Kysyn, ministeri Andersson: Onko kovin vaikeata olla ministerinä, kun saa jakaa velkarahaa käytännössä ilman juurikaan mitään budjettirajoitetta kaikkiin hyviin tarkoituksiin? Onko tuo kovin vaikeata? [Välihuutoja]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kinnunen.

10.57 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tehtävämme on huolehtia lasten ja nuorten hyvästä tulevaisuudesta, ja tämä hallitus on panostanut todella paljon koko koulupolkuun, myös varhaiskasvatukseen, koulupolun vahvaan alkuun. Sipilän hallitus alensi viime vaalikaudella varhaiskasvatusmaksuja kahteen otteeseen, ja tämä hallitus on jatkanut samalla linjalla ja alentaa nyt jo toista kertaa maksuja. Maksujen alen-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

tamisen vaikutukset kompensoidaan kunnille yhteisöveron jako-osuuden kautta. Jako-osuuden käyttäminen on kuitenkin ongelmallista. Etelä-Suomen isot kaupungit saavat tästä jako-osuudesta leijonanosan, esimerkiksi Helsinki saa 18—19 miljoonaa ja Oulu vain 1,5 miljoonaa. Tämä tuo Oululle varhaiskasvatuksen kustannuksia noin 2 miljoonaa euroa vuodessa lisää. Kysyn ministeriltä: miten tähän hyvään ja tärkeään asiaan löydetään oikeudenmukainen malli?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäenpää.

10.58 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Anderssonilta haluaisin kysyä, kun tavallansa inklusiosta on nyt todettu, että sillä haettiin semmoista erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten tasa-arvoista kohtelua opintopolussa ja oikeastaan kaikki opettajien palautteet antavat viitteitä siihen, että se on ollut huono järjestelmä ja tarvittaisiin erityisluokkia ja erityisryhmiä. Nyt kun kuitenkin tänne pääkaupunkiseudulle on tullut suuria maahanmuuttajaryhmiä ja saattaa olla, että suomalaisia kantaväestön nuoria on pieniä määriä luokalla, niin voidaanko heidät katsoa tämmöisiksi erityisoppilaisiksi? Entä korreloivatko Pisa-tulokset tämän maahanmuuton kasvun myötä käänteisesti, että se laskee Pisa-tuloksia, mitä enemmän on maahanmuuttajia koulussa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Hopsu.

10.59 Inka Hopsu vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutus on investointi. Sitra on tehnyt tästä viime vuosina erinomaisen selvityksen, jossa on seurattu, kuinka moninkertaisesti koulutuspanokset tulevat takaisin. Kuuntelin eilen kokoomuksen puheenvuoroja, joissa kuitenkin esimerkiksi teihin oli valmiutta ottaa velkarahaa, myös puolustukseen voidaan ottaa velkarahaa, mutta kuinka tämä sitten maksetaan takaisin, jos me emme pitäisi huolta meidän lasten ja nuorten osaamisesta ja hyvinvoinnista? Kuulosti todella pahalta tämä edustaja Zyskowiczin puheenvuoro, jos te olette seuraavan hallituskauden pääministeripuolue ja suhtautuminen koulutuksen rahoitukseen on tällainen.

Haluaisin kysyä ministeri Honkoselta harrastusten mallista. Se on tosi hienoa, että saadaan se nyt pysyvään rahoitukseen, mutta miten saataisiin kuntia laajentamaan sitä kirjoa, minkälaisiin harrastuksiin nuoret pääsevät mukaan? Nimittäin se, että nuori saa mieluisan harrastuksen, auttaa sitä hyvinvointia ja juuri tätä haastetta, jota täällä on nostettu.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Valkonen.

11.00 Ville Valkonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistys on meidän kaikkien suomalaisten pääarvoja, ja minä uskon, että me kaikki jaetaan se hyvin laajasti tässäkin salissa, ja koulutus taas on päätyökalu tämän arvon edistämiseen. Koulutuksen kulmakivi on peruskoulu, [Hussein al-Tae: Hyvä, juuri näin!] joka Suomessa on ollut maailmanluokkaa, mutta nyt valitettavasti me ollaan nähty viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana huolestuttavaa kehitystä: Pisa-tulokset ovat kaukana palkintopallilta, kun aikaisemmin me oltiin aina mitalisijoilla. Miten ministeri näkee tilanteen, jossa resurssit eivät julkisen talouden tilanteen vuoksi voi voimakkaasti tulevaisuudessa kasvaa, mutta meidän pitäisi päästä takaisin Pisa-kärkeen? Mitkä ovat niitä käytännön työkaluja? Mitä mei-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

dän tarvitsee muuttaa toimintatavoissamme, jotta kipuamme jälleen mitalisijoille koulutuksessa? — Kiitos. [Hussein al-Taeen välihuuto]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja al-Tae. — Edustaja al-Tae.

11.01 Hussein al-Tae sd (vastauspuheenvuoro): Jäin kannustamaan kollegaa, arvoisa puhemies, [Puhemies: Huomasin!] mutta en kannusta kyllä kollega Zyskowiecziä äskeisestä puheenvuorosta senkään vuoksi, [Ben Zyskowiec pyytää vastauspuheenvuoroa — Puhemies: Toinen kerta!] että on aivan selvää, että rahavelassa ja opiskelijoiden mielellisessä velassa, näissä kahdessa asiassa aina häviää se, että ihmisiin ei panosteta, koska yrityksetkin ottavat velkaa, jotta heidän ihmisensä sitten pärjäävät myöhemmin. Ne ovat aina investointeja silloin, kun puhutaan opiskelusta ja tiedon kartuttamisesta, ja siinä mielessä köömus on kyllä hakoteillä näissä kysymyksissä.

Ministeri Andersson: eikö pidä paikkansa, että velkaa kannattaa ottaa silloin, kun sillä panostetaan opiskelijoihin, lapsiin, tekoihin, tulevaisuuteen?

Ministeri Honkoselta kysyisin vielä nopeasti: Ministeri, meillä ei ole opettajarekisteriä. Moni opettaja jää nyt tällä hetkellä eläkkeelle, syntyvyys laskee, on paljon liikkuvuutta, kaupungistumista. Olette luvannut, että opettajarekisteri perustetaan. Mitä tälle hankkeelle kuuluu?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Lohikoski.

11.02 Pia Lohikoski vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän hallitusta koulutuksen lisäpanostuksista. Yhdyn myös edustaja Viitasen kommenttiin e-lainauskorvauksista.

Koronan jälkihoidossa on nyt käännettävä katse lapsiin ja nuoriin. Emme saa toistaa 90-luvun laman virheitä, jotka aiheuttivat ylisukupolvista syrjäytymistä. Nyt kuuluu huolestuttavia tietoa nuorten pahoinvoinnista, syrjäytymisestä, jengiytymisestä, ja näyttää siltä, että etsivän nuorisotyön rahoitus jäisi budjetissa nyt vajaaksi. Näin ei saa olla, ja tämä asia täytyy korjata budjetin eduskuntakäsittelyssä.

Lisäksi harrastusmahdollisuuksien yhdenvertainen toteuttaminen takaa sen, että taustastaan huolimatta jokainen lapsi ja nuori voisi toteuttaa itseään ja löytää ystäviä. Kulttuurikasvatuksella voimme edistää yhdenvertaista pääsyä taiteen pariin. Taidetestaajat-toiminta on mahdollistanut 60 000 yläkoululaiselle pääsyn taiteen luo, ja tämä on tasa-arvoteko. Olemme tukeneet sitä valtiovarainvaliokunnassa edellisinä vuosina jakovarasta joulun alla. Olisi toivonut, että sille olisi löytynyt pysyvä rahoitus. Kysyn: aiotaanko Taidetestaajien kaltaisen toiminnan edellytyksiä tukea muilla tavoin?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koskela.

11.04 Jari Koskela ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Jätin toissa viikolla keskustelualoitteen liittyen lukutaidon merkitykseen ja käsillä olevaan suoranaiseen lukutaidon kriisiin. Kiitos aloitteen allekirjoittaneille!

Lukutaidon rapautuminen on ongelma, jota budjettiesityksessä ei riittävästi ratkota. Peruskoulusta pääsevästä nuorista jopa 14 prosentilla on riittämätön lukutaito arjen tilanteista selviämisen kannalta. Erityisesti ongelma koskettaa nuoria miehiä, jotka muutenkin ovat

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

suurimmassa syrjäytymisvaarassa. Hallitus on satsannut koulutukseen muun muassa pidentämällä oppivelvollisuutta, mutta toisella asteella on äärimmäisen vaikeaa, jos perustasolla ei ole saanut vankkaa pohjaa. Kysyisinkin arvoisalta ministeriltä: miten aiotte tämän ongelman ratkaista? Ilman lukutaitoa on myöskin turha käydä koulua.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kulmuni.

11.05 Katri Kulmuni kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä vaiheessa vaalikautta olisi tietenkin toivottavaa, että puolueet vasemmalla voisivat kunnioittaa myös edellisen hallituksen työtä, jossa myös hallituskumppanina keskusta oli matkassa. Me tehtiin myös ihan hyviäkin koulutukseen liittyviä panostuksia ja asioita. [Paula Risikko: Juuri niin!] Ja on totta, että tämä hallitus on voinut lisätä rahaa merkittävästi moniin asioihin, koska alijäämä on miljardeja suurempi kuin Sipilän hallituksen viimeinen alijäämä, [Paula Risikko: Juuri niin!] alle kolme miljardia, nyt se on yli kahdeksan miljardia.

Arvoisa puhemies! Haluan kuitenkin kysyä opetusministeriltä: On esitetty, että ammatillisen koulutuksen rahoituslaki tuotaisiin jälleen eduskuntaan, mutta tämä on kuitenkin aika vastikään uudistettu ja yksi viime vaalikauden ehdottomasti positiivinen uudistus oli se, että jatkuva oppiminen ja oppivelvollisten osuus ammatillisesta koulutuksesta laitettiin yhteen. Miksi nyt on tarkoitus uudistaa vain tämä oppivelvollisuusosuus eikä jatkuvan oppimisen osuutta?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Ojala-Niemelä.

11.06 Johanna Ojala-Niemelä sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tästä inklusiosta on paljon viime päivinä puhuttu ja sen toimivuudesta — tai toimimattomuudesta. Kysyisinkin Anderssonilta, kuinka turvataan jokaiselle lapselle mahdollisuus oppia ja opiskella siten, että riittävä tuki on mahdollista. Tällä hetkellä tämä lainsäädäntömme kolmiportainen tuki ei näyttäisi joka paikassa toimivan, koska kunnat säästävät pienryhmissä ja erityisopettajien palkkaamisessa.

Toisena asiana nostaisin edustaja al-Taeen esille nostaman opettajarekisterin. Siitä olisi kyllä suurta hyötyä, ja toivon, että myös oma puheenvuoroni vauhdittaisi sen käyttöönottoa. Kuitenkin sen avulla pystyttäisiin kartoittamaan, minkälaisia päteviä opettajia on, ja pystyttäisiin nykyistä paremmin ennakoimaan myös niitten kouluttamista.

Lopuksi haluan kiittää ministeri Honkosta opintolainahyvityksen käyttöönotosta, siitä, että toitte esityksen siitä meille eduskuntaan käsiteltäväksi.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Heinonen, ja hänen jälkeensä ministerit.

11.07 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Andersson kehui, miten rahaa jaetaan moneen, ja tässä viitattiin lapsiin, jotka tuolla lehtereillä olivat. He valitettavasti jo poistuivat, mutta olisin heitä muistuttanut, että ennen kuin liikaa innostuvat, niin tietävät sen, että he kaikki tämän velan joskus aikanaan maksavat. [Välihuutoja vasemmalta]

Haluan ministeri Honkosta kannustaa pitämään huolta liikunnan ja urheilun, myös huippu-urheilun, rahoituksesta tulevaisuudessa. Siinä on isoja haasteita.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Itse tulen tähän inklusioon: Idea on kaunis ja hieno, mutta näillä resursseilla todellisuudessa mahdoton. Näin totesi eräs opettaja, ja opettajien mukaan koululuokat ovat sillislaattia, jossa kukaan ei opi tällä hetkellä kunnolla. Kysyisin ministeri Anderssonilta tästä oppimisen tuesta: miten näette, miten voisimme saada tämän inklusion toimimaan, vai onko niin, että pitäisi myöntää, että nyt täytyy tehdä myös yksi askel ehkä takaisinpäin ja rauhoittaa tavallisia luokkia ja antaa myös erityisoppilaille sellaisia paikkoja, missä heilläkin on mahdollisuus aidosti oppia?

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Andersson, kolme minuuttia.

11.08 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Aloitan tästä inklusiosta edelleen, koska olen hieman huolissani itse tästä keskustelusta, jossa ikään kuin johtopäätös on se, että inklusio periaatteena olisi jotenkin väärä:

Siis periaatteena se tarkoittaa sitä, että vammaiset nuoret ja opiskelijat tai oppimisen tukea tarvitsevat nuoret ja opiskelijat ovat oikeutettuja saamaan tuen omassa lähikoulussaan muiden lasten kanssa sen sijaan, että eristetään ja eriytetään niin, että meillä olisi vammaisille nuorille tai tukea tarvitseville nuorille omat luokat tai jopa omat koulut, niin kuin ennen vanhaan oli. Ongelma tässä järjestelmässä minun nähdäkseni on, niin kuin totesin, resurssien puute, [Eduskunnasta: Kyllä!] se, että meidän lainsäädäntö ei ohjaa kuntia tällä hetkellä resursoimaan oppimisen tukeen riittävästi. [Eduskunnasta: Juuri näin!]

Missään ei ole linjattu, että pienryhmistä pitäisi luopua. Kunnilla on kaikki mahdollisuudet ja pitäisi myöskin olla ikään kuin velvollisuus järjestää oppimisen tukea sillä tavalla kuin se on sen yksilöllisen oppijan kannalta järkevää.

Olen tavannut erityisen tuen päätöksen saaneita nuoria, jotka ovat sanoneet, että heidän oppimistuloksensa paranivat yleisopetuksen ryhmissä. [Timo Heinonen: Kyllä!] Olen tavannut nuoria, jotka sanoivat, että ne paranivat vasta sitten, kun he pääsivät pienryhmään. Nuoret ovat erilaisia, oppijat ovat erilaisia, ja me tarvitaan yksilöllisiä ratkaisuja.

Tällä hetkellä kuitenkin, johtuen siitä, että koulumaailma on vähemmän normitettua kuin esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuolto, liian usein kunnat ovat säästäneet eli käyttäneet inklusiota säästökeinona; on lisätty vain erityistä tukea tarvitsevien oppijoiden määrää yleisopetuksen ryhmissä ilman että on pienennetty ryhmäkokoja tai annettu riittävästi lisää aikuisresursseja ja opetusresursseja tai huolehdittu siitä, että pienryhmä olisi mahdollinen kaikille, jotka sitä tarvitsevat. Eli me tarvitsemme paremman kytköksen meidän lainsäädännön ja sen välillä, miten me ohjataan kuntia käyttämään rahaa. Tämä on minun nähdäkseni se keskeisin asia, mitä pitää ratkaista.

Edelleen, edustaja Mykkäselä: Haluan korjata sen väärinkäsityksen, että opettajien työsuhteet olisivat vuodenvaihteessa loppumassa. Tämä määräaikainen rahoitus, joka on myönnetty viime keväänä, on käytettävissä vuosina 22 ja 23. Kunnat itse päättävät, miten ne tällaista määräaikaista rahoitusta käyttävät, mutta tämä raha itsessään on käytettävissä vielä koko ensi vuoden ajan. Tämän lisäksi hallitus on jo kolmannen peräkkäisen kerran myöntänyt koronarahoitusta kunnille, eli ensi vuodelle tulee myöskin yli sata miljoonaa varhaiskasvatukseen, perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen järjestäjille, jolla on tarkoitus tukea koulutuksen järjestäjiä siinä, miten vastataan nuorten tuentarpeisiin ja hyvinvointiongelmiiin. Eli tällaistaikin rahoitusta koulutuksen järjestäjille on tulossa.

Vielä, arvoisa puhemies, liittyen varhaiskasvatustmaksujen kompensatioon: Tällä kaudella jo kahdesti on kompensoitu yhteisöverojako-osuuksien kautta. Samantyyppinen ve-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

rotuksen kautta tehty kompensatio tehtiin myöskin viime kaudella. Oikeudenmukainen, oikein osuva malli tehtäisiin valtionosuusjärjestelmän kautta, mutta ongelma on ollut se, että silloin se on kehysvaikutteinen meno ja tämä nykyinen valtiontalouden kehysmenetelmä helposti ohjaa päättäjät tekemään ratkaisuja veropuolella sen sijaan, että tehtäisiin niitä ikään kuin menopuolella.

Viimeisenä, arvoisa puhemies, edustaja Zyskowiezille: Tämä hallitus on tehnyt valinnan — on tehnyt valinnan — siinä, että panostetaan koulutukseen, lapsiin ja nuoriin. [Ben Zyskowiez: Hyvä!] Se on ollut hallituksen yhteinen tahtotila. Siinä on toki helpottanut opetusministerin tehtävää, että olen voinut luottaa siihen, että kun me mennään kehys- tai budjettiriiheen, niin en ole kertaakaan joutunut siellä tappelemaan oman hallinnonalani rahojen puolesta — niin kuin edustaja Honkonen osittain on joutunut. [Naurua] Minä en ole joutunut, ja olen voinut luottaa siihen, että myös muissakin hallituspuolueissa halutaan pitää huolta koulutuksen rahoituspohjasta ja halutaan pitää huolta lapsista ja nuorista. [Ben Zyskowiez: Sehän on hyvä! — Jukka Gustafsson: Erinomainen puheenvuoro!]

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Honkonen.

11.13 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen: Puhemies! Vielä tästä e-lainauskorvauksesta. Edustaja Viitanen kuvasi aivan oikein sen prosessin, mikä tässä taustalla on ollut. Oma periaatteeni on ”no artist, no art”, eli taiteilijan pitää saada tekemästään työstä oikeudenmukainen korvaus. Tämä koskee myös kirjailijoita. Nyt tähän saakka, kun näitä kirjoja on e-lainattu kunnallisten kirjastojen kautta, kirjailijat eivät käytännössä ole saaneet siitä oikeudenmukaista korvausta, on ikään kuin ollut tällainen ryöstöviljely vallalla, ja sen takia nyt sitten tarvitaan tämä e-lainauskorvaus. Olen täysin sitoutunut sen eteenpäinviemiseen. [Vasemmalla: Hienoa!] Siksi asetettiin paras asiantuntija, yksi niistä harvoista, jotka ylipäättänsä pystyvät Suomen juristikunnasta tätä asiaa selvittämään, eli hovioikeudenneuvos Kristiina Harenko, tätä selvittämään. Tämän selvityksen — miltä pohjalta voitaisiin tämä e-lainauskorvaus nyt sitten säätää, miten, millä perusteella, kenelle sitä maksetaan — saan lähipäivinä, ja sen jälkeen teen kaikkeni, että saadaan vielä tällä vaalikaudella eduskuntaan se esitys. [Välihuutoja vasemmistoliiton ryhmästä] Sillä on kiire, mutta teen kaikkeni.

No, sitten tähän harrastamisen Suomen malliin. Todellakin siinä aivan olennaisessa osassa on tietenkin ollut se, että lapset ja nuoret saavat itse vaikuttaa ja toivoa, mitä harrastuksia järjestettäisiin. Tämä malli tavoittaa jo lähes 90 prosenttia Suomen kunnista. Tämä on ollut hieno asia, tämä on ollut suorastaan menestys. Olennaista nyt on arvioida sitä. Nyt on käynnissä arviointi tämän mallin toimivuudesta. Olennaista on nyt kiinnittää huomiota siihen, pääsevätkö harrastuksiin juuri ne nuoret, jotka muuten eivät harrasta mitään. Osa nuorista harrastaa paljonkin, liikkuu, harrastaa taidetta, opiskelee vapaa-ajalla, mutta iso osa ei harrasta mitään. Nyt on olennaista taata tämän mallin jatkokehittämisessä se, että harrastamisen piiriin pääsisivät juuri ne nuoret, jotka muuten ovat täysin sen ulkopuolella. Tällä on iso, merkittävä vaikutus syrjäytymiseen ja lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Ja todellakin tämä ohjaajien osaaminen: Nythän tämän mallin rahoitusta on käytetty nimenomaan ohjaajien palkkioihin ja kilometrikorvauksiin ja näin. Siinä on muun muassa urheiluseuroja hienosti osallistettu monissa kunnissa. Mielestäni jatkossa esimerkiksi urheiluopistoja, joita meillä Suomessa on todella hyviä ja useita, voitaisiin käyttää esimer-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

kiksi tämän harrastamisen Suomen mallin ohjaajien koulutukseen, eli voitaisiin tukeutua niihin oppilaitoksiin ja koulutukseen, mitä meillä Suomessa on jo saatavilla.

Lopuksi haluan vielä kommentoida nyt tähän koulutuksen rahoitukseen yleisesti. Ekonomistikuntahan näkee laajasti, että nämä koulutukseen tehdyt panostukset ovat merkityksellisiä myös tulevaisuuden talouskasvun kannalta [Ben Zyskowicz: Hyvä!] torjuessaan syrjäytymistä ja pahoinvointia ja parantaessaan väestön osaamista, nostaessaan tuottavuutta. Niillä on todella iso merkitys myös talouskasvun ja taloudellisen toimeliaisuuden luomisessa ja kansantalouden kasvuedellytysten takaamisessa, iso merkitys tulevaisuudessa. En todellakaan vähättele niistä koulutuspanostuksia, mitä tämä hallitus on tehnyt, myöskään tämän talouskasvun näkökulmasta.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Räsänen.

11.16 Päivi Räsänen kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! [Ben Zyskowicz: Enkö saa vastata, kolme kertaa jo ymmärretty väärin!] Opetusministeri totesi, että tämä vaalikausi tullaan näkemään ja muistamaan koulutuksen kunnianpalautuksena, mutta budjettikirjasta jää kyllä vähän erilainen kuva tästä selvityssuudesta. Täällä todetaan, että väestön koulutustason nousu on pysähtymässä, inhimillisen pääoman ennakoidaan kääntyvän laskuun, nuorten oppimistulokset ovat laskeneet ja tiede on jäämässä myös kilpailijamaista, eli kehitys ei valitettavasti kaikilta osin näytä hyvältä. Ja kyllä myös opettajilta tulee toisenlaista viestiä kuin ministeriltä — nostan esiin nyt erityisesti tämän varhaiskasvatuksen, jonka työntekijät ja opettajat ovat kuormittuneita. Heitä kuormittaa myös byrokratia, joka on varsinaisesta kasvatustyöstä pois, ja nythän te tuotte budjettilakina vielä yhden lisän eli yhdenvertaisuussuunnitelman. Se on tietysti tärkeää, että tyttöjä ja poikia kohdellaan yhdenvertaisesti, mutta tämä on jälleen kerran yksi asia, joka vie aikaa pois siitä varsinaisesta kasvatustyöstä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kosonen.

11.17 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Oma kulttuuri on identiteettimme perusta, ja siitä koostuu se, mitä me puolustamme ja myös meidän henkiset voimavaramme. Liikunta lisää myös henkisiä voimavaroja ja sitä huoltovarmuutta Suomessa, jota meidän on tässä nyt viime kevään, kesän ja ehkä myös eilisten uutisten toimesta syytä muistaa. Joten olen todella iloinen, että yhteisesti, parlamentaarisesti, olemme saaneet sovun näistä veikkausmomenttivarjoista, ja lisäksi siitä, että nyt tässä budjetissa liikunnalta, urheilulta, taiteelta, kulttuurilta, nuorisolta ja tieteeltä ei näiltä osin leikata. Tosi hyvä uutinen on myös tämä e-lainauskorvauksen valmistelu ja sen eteenpäin meno, kiitokset siitä ministerille.

Itäisen Suomen ohjelmassa tullaan osoittamaan rahoitusta osaamiseen, tutkimukseen ja korkeakoulujen kykyyn houkutella osaajia Itä-Suomeen. Tästä kokonaisuudesta olisin kysynyt ministeri Honkoselta sen toimeenpanosta. Se on todella tarvittu lisä sinne kotiseuduleni, koska tiedämme hyvin tämän Venäjän hyökkäyssodan vaikutukset erityisesti meille itäsuomalaisille.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Rantanen, Mari.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

11.19 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän inklusioasiaan. Luin tänä aamuna Twitteristä erityisopettaja, väitöskirjatutkija Ilona Ruizin Twitter-ketjun, jossa hän tuo esiin Helsingin Sanomiin kirjoittamansa mielipidekirjoituksen inklusiosta. Siinä ketjussa kyllä selkeästi tulee esiin se, että tuntuu, että opettajia ei tässä tilanteessa ole kyllä kuultu kovin hyvin. On totta, että tämä inklusio kuulostaa hyvältä, mutta tosiasia kuitenkin on se, että nyt tällä hetkellä erityisesti täällä pääkaupunkiseudun kouluissa meillä on luokissa valtava määrä eri kieltä puhuvia lapsia, siellä on myöskin muita erityistarpeisia lapsia, ja tämä tuntuu olevan melkoinen hässäkkä näissä kouluissa. Onko nyt niin, että jatkamme tällä tiellä, vai onko niin, että tätä koko inklusion ajatusta tulisi arvioida uudelleen ja kuunnella nimenomaan näitä opettajia, jotka siellä avokonttoreissa pyrkivät pyörittämään Peltorit päässä tätä arkea?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Mari.

11.20 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä kaudella on tehty koulutuksen ja tieteenkin kunnianpalautus. On investoitu Suomen harrastusten malliin, varhaiskasvatuksen ryhmäkoot on palautettu edellisen hallituksen jäljiltä, toisen asteen maksuttomuus on toteutettu ja on myös sitouduttu parlamentaarisesti saavuttamaan tutkimuksen ja tuotekehityksen osuus noin neljään prosenttiin bkt:sta. Totta kai meillä on vielä paljon tehtävää, mutta on aika selvää, että tämä kokoomuksen korttitalo kyllä murenee ja on murennut jo kauan sitten. [Ben Zyskowitz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Te olette Helsingissä. Täällä on tuotu Helsingin tilanne esiin. Mitä tekee kokoomus Helsingissä? Kokoomus haluaa joka vuosi saada budjettiin 0,5 prosentin niin sanotun tuottavuustavoitteen, [Maria Guzenina: Myös Espoossa!] joka tarkoittaa säästöjä. Kertokaa suoraan teidän äänestäjillenne, mitä te ajatte. Te ette koskaan ole ollut se puolue, joka haluaa puolustaa julkisia palveluja, hyvää koulutusta ja terveydenhuoltoa. Ymmärrän, että puolueilla on erilaisia tavoitteita. Teillä on ollut tavoite se, että esimerkiksi velkaantuminen ei kasva, mutta sanokaa suoraan, että te ette ole puolustamassa pääkaupunkiseudulla koulutusta. [Sari Multala pyytää vastauspuheenvuoroa] Muut puolueet joutuvat sitten korjaamaan teidän jälkiänne, yrittämään löytää budjetista rahoitusta ennen kuin siitä lopullisesti päätetään. Näin on tehty Helsingissäkin joka vuosi. [Maria Guzenina: Myös Espoossa!] Totta kai puolueilla on eri tavoitteita, mutta olkaa avoimia siitä, mitä te olette saaneet aikaiseksi. [Välihuutoja]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Pelkonen.

11.22 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksinäisyys on hyvin vakava ongelma Suomessa, ja siitä kärsivät kaikenikäiset ihmiset ja valitettavasti yhä useammin myös lapset ja nuoret. Esimerkiksi kouluterveyskyselystä ilmenee, että lasten ja nuorten kokemaa yksinäisyyttä on lisääntynyt kaikissa ikäluokissa. Tiedämme hyvin, että pitkään jatkuessaan yksinäisyys kasvattaa lasten ja nuorten riskiä sairastua erilaisiin mielenterveysongelmiin, kuten ahdistukseen ja masennukseen, ja myös oppiminen vaikeutuu. Kysyisin molemmilta ministereiltä: miten näette ja koette, että nuorten kokemaa yksinäisyyttä voitaisiin vähentää nykyistä tehokkaammin ja miten siihen voitaisiin puuttua? Kenenkään ei kuulu tahtomattaan joutua olemaan yksin, varsinkaan lasten ja nuorten. [Vasemmalta: Hyvä puhe!]

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vikman.

11.23 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kokoomus on tässä salissa ainoa puolue, joka tosiasiaa pitkäjänteisesti puolustaa niin laadukasta koulutusta kuin muitakin hyvinvointipalveluita, [Vasemmalta: Oho!] nimittäin meidän vaihtoehtomme on se, joka turvaa näiden tärkeiden palveluiden rahoituksen myös tuleville vuosille. [Maria Guzenina: Ministeriäkin naurattaa!] Perusopetus ja laadukas koulutus ovat se, mitä ei tule rapauttaa, vaan oppimisen perustaa on meidän mielestämme vahvistettava. [Veronika Honkasalon välihuuto] Tosiasia on se, [Maria Guzenina: Se ei ole tosiasia!] että hallituksen ensi vuoden budjettiesityksessä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen rahoituksesta poistuu 140 miljoonaa euroa päättyviä varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen laadun ja tasa-arvon vahvistamiseen jaettuja avustuksia. Vaikka te tätä kuinka väännätte ja käännätte, niin tämä tosiasia ei muuksi muutu. Kysyisinkin edustaja Kempiltä, mikä tässä väitteessä ei ollut totta, kun näin väititte.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Honkasalo.

11.24 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt on kyllä senpäiväistä sumutusta, että oksat pois. [Sari Multala: Eikä ole, se on totta! — Sofia Vikman: Mikä ei ollut totta?] Kokoomus, minä haluan teiltä sitoumuksen siitä, että kun seuraavalle hallituskaudelle siirrytään, koulutuksen määrärahoja lisätään jokaisella koulutusasteella. Me olemme vasemmistoliitossa siihen sitoutuneita. [Sari Sarkomaa: Velaksi, velaksi!] Sen sijaan, että te sumutatte täällä nyt tällä määräaikaishoito- ja rahoituspyörityksellä, niin kertokaa, aiotteko, jos pääsette hallitukseen, satsata koulutukseen jokaisella koulutusasteella. Ajattelen niin, etteivät lapset ja nuoret todellakaan ole niin tyhmiä, etteivätkö he ymmärtäisi tätä, että koulutukseen panostaminen on nimenomaan investoimista lapsiin ja nuoriin tulevaisuudessa. [Sofia Vikmanin välihuuto] Meillä ovat 90-luvun laman merkit todellakin tiedossa. Kertokaa rehellisesti: aiotteko lisätä koulutuksen määrärahoja?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Multala.

11.25 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu jälleen kerran siltä, että ainakaan edustaja Honkasalo ei ole katsonut meidän vaihtoehtobudjettejamme. Jos kokoomus yksin saisi päättää, [Kimmo Kiljusen välihuuto] olisimme vakinaistaneet koulutuksen tasa-arvomäärärahat budjetissa sille tasolle, mitä hallitus on esittänyt niille määräaikaaisena joka vuosi tällä kaudella.

Sitten kannattaa muistaa sekin, että me emme ole sumuttaneet tässä kertaakaan. Mitä tulee tasa-arvon ja laadun määrärahoihin, ne 140 miljoonaa päättyvät ensi vuodelta. Sinne pohjiin jää 15 miljoonaa, mikä on ollut siellä pidempään. [Maria Guzenina: Ministeri juuri kertoi, että niitä on ensi vuodelle!] Ja ministeri Andersson täällä vetoaa siihen, että juu, ne ovat aina vaihdelleet. Toki, mutta viime hallituskauden loppuvaiheessa me nimenomaisesti viimeiselle vuodelle lisäsimme sinne varhaiskasvatukseen 10 miljoonaa, [Vasemmalta: Paljonko leikkasitte?] jätimme sen korkeimmalle tasolle, mitä se oli sen kauden aikana ollut, jotta ei tulisi katkoksia. Nyt tätä rahoitusta toki ensi vuodelle on käytettävissä, mutta vain kevätlukukauden loppuun. Sen jälkeen rahoitus seuraavalle syyslukukaudelle on täysin ilmassa. [Maria Guzeninan välihuuto]

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Suomela.

11.26 **Iiris Suomela vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni edustaja Honkasalon kysymys oli varsin paikallaan: aiotaanko ensi hallituskaudella panostaa jokaiselle koulutusasteelle vai leikata? Silloin, kun kokoomuksella oli opetusministerin salkku, kaikilta koulutusasteilta leikattiin. [Sari Multalan välihuuto] Olin silloin opiskelijana, ja se kyllä näkyi ja tuntui. Suomalaiset opiskelijathan elävät köyhyysrajan alapuolella, ja se viime kauden 90 euron leikkaus opintorahasta todella näkyi ihmisten arjessa. No, tilannetta onneksi paikkasi opiskelijoiden siirto yleisen asumistuen piiriin. [Ben Zyskoviczin välihuuto]

Viime vuoden vaihtoehtobudjetissa kokoomus oli tätä toimea perumassa ja tiputtamassa opiskelijat takaisin 200 euron asumislisän piiriin. Vaihtoehtobudjetissa ihmeteltiin, miten yleistä asumistukea nyt menee opiskelijoille näin paljon. Se johtuu siitä, että 200 euron kuukausittainen tuki ei riitä mihinkään. Moni ihminen maksaa viikossa enemmän vuokraa kuin 200 euroa, varsinkin nyt kun asumiskulut ovat nousseet. Tämä toimi — todella toivon — ei löydy enää vuoden 23 vaihtoehtobudjetista, koska se tietäisi todella kylmää kyytiä opiskelijoille. Opiskelijoilla nimenomaan heikko toimeentulo on suurin syy mielenterveysongelmiin, ja sen takia vastuullinen päättäjä kyllä ennemmin korottaa kuin leikkaa opintorahaa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Sarkomaa.

11.27 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vastuullinen päättäjä toteuttaisi terapiatakuun. Se on kokoomuksen vaihtoehtobudjetissa. Meidän vaihtoehtobudjetissa otetaan vähemmän velkaa [Matias Mäkynen välihuuto] eikä näin hulttomasti ylistetä ylisukupolvisten mahdollisuuksien syömistä, niin kuin täällä ilakoidaan. [Veronika Honkasalon välihuuto]

Samaan aikaan tehdään vakava arvovalinta, eli varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kehittämisrahat, laadun kehittämisrahat, leikkautuvat 140 miljoonalla eurolla. Se tarkoittaa vähemmän opettajia, vähemmän oppimisen tukea, isompia ryhmäkokoja. Kun te otatte kriiseihin 30 miljardia euroa velkaa, ja sen päälle otatte lähes 10 miljardia velkaa kaikkeen rahan jakamiseen, niin miksi te sitten sen päälle vielä leikkaatte koulutuksesta? Tosiasiahan on, että se määräraha loppuu, se leikkautuu. Esimerkiksi Helsingille tämä merkitsee kahdeksan miljoonaa euroa. [Veronika Honkasalon välihuuto] Tämä on erittäin ruma arvovalinta, ja kun kysyttiin, mitä kokoomus tekee, niin me emme sitä leikkausta tee. Se sisältyy meidän vaihtoehtobudjettiin: vähemmän velkaa, [Puhemies koputtaa] emme leikkaa koulutuksesta. Me kuuntelemme opettajia. Kouluun tarvitaan nyt työrauha, [Puhemies: Aika!] ja vakinaistaisimme nämä pätkärahat. [Maria Guzeninan välihuuto] Lopetetaan se hankerumba, sitä opettajat haluavat.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Mäkynen.

11.29 **Matias Mäkynen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy kiittää koko tätä salia ja kaikkia puolueita siitä, että olemme nyt saavuttaneet yhteisymmärryksen siitä, että Suomessa halutaan panostaa tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Kiitos myös mi-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

nistereille siitä, että nyt tämä aidosti konkretisoituu, kun tutkimukseen satsataan ensi vuonna enemmän kuin tänä vuonna.

Sen sijaan tässä salissa tuntuu puuttuvan yhteinen ymmärrys siitä, että jotta tällaiset neljän prosentin tavoitteet saavutetaan, se edellyttää osaajia, se edellyttää koulutusta, ja se edellyttää, että koko koulutusketju on kunnossa lähtien perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta aina meidän korkeakoulutukseen asti. Silloin puheet kokoomuksen koulutusleikkauksista, jotka uudelleen haluaisitte laittaa toimeen viime kauden tapaan, ovat täyttä myrkkyä Suomen talouskasvulle, ne ovat myrkkyä Suomen tutkimuspanostuksille. Me emme ikinä tule pärjäämään 2030-luvulla tai edes 2020-luvulla, jos me toteutamme teidän ehdottamaanne politiikkaa, jossa koulutuksesta kerta toisensa jälkeen leikataan. Ei riitä, että laitamme Suomen Akatemiaan rahaa tai Business Finlandille rahaa, jos meillä ei ole koulutettuja ihmisiä ja ihmisiä, jotka voivat hyvin. Siksi lisäykset sekä opiskelijoiden toimeentuloon, mielenterveyteen että myöskin koulutuspaikkoihin ovat tarpeellisia, ja siksi kysyisin ministeriltä: miten me saavutamme tämän 50 prosentin koulutusmäärän, että puolet opiskelijoista, puolet nuorista koulutetaan korkeakoulutukseen asti?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kettunen.

11.30 Tuomas Kettunen kesk (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu herra puhemies! Paljon arvostamani edustaja Zyskowicz: Suomea rakennetaan myös vaikeina aikoina koulutuksella, sivistyksellä ja osaamisella. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa] Marinin punamultahallitus on pitänyt huolen siitä, että tasa-arvoinen kouluttautuminen toteutuu myös alueellisesti. Koulutuspaikkoja on lisätty maakuntien ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin — kiitoksia siitä. Alueellinen opintolainahyvytys on työvoimapoliittinen keino, jolla saadaan opettajia myös maakuntiin. Itäiseen Suomeen osoitetaan 10 miljoonaa euroa kohdennettavaksi vielä korkeakoulujen aloituspaikkoihin.

Täällä on käytetty hyviä, myös voimakkaita puheenvuoroja. Myös oppositiopuolue kokoomukselle pääarvo on koulutus, teille on tiede ja koulutus tärkeä arvo. Mutta minä olen lukenut, edustaja Multala, teidän vaihtoehtobudjettinne. [Sari Multala: Hienoa!] Siellä lukee, että kokoomus korostaa, että ”vain vahvistamalla osaamiskeskittymiä Suomi voi nousta maailman huipulle” — osaamiskeskittymiä. Minusta tämä tarkoittaa sitä, että tässäkin maakunnat jätetään tulevaisuudessa oman onnensa nojaan. [Välihuutoja ja naurua kokoomuksesta — Ben Zyskowicz: Ymmärsitteköhän ihan oikein!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Zyskowicz.

11.31 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, herra puhemies! Edellisessä puheenvuorossani onnistuin huonosti välittämään näkemykseni, ja puheenvuoroni on monen edustajakollegan toimesta ymmärretty väärin. Sanoin näistä koulutuspanoksista ministeri Anderssonille, että hyvä kun panostatte koulutukseen, mutta sanoin myös, että kun jostain vähemmän tärkeästä ei säästetä, niin kaikki nämä panostukset tehdään velaksi, ja kaikki muut kuin vasemmistoliitto ymmärtävät, että velanhoitokulut on joskus vuosien saatossa hoidettava ja että kun korkotasot nousee, ne syövät yhä enemmän vuotuisista budjeteista. Ministeri Andersson, arvovalinta ei ole, että kaikkeen panostetaan — mikäs arvovalinta se on? Arvovalinta on, että tärkeisiin asioihin, kuten koulutukseen, panostetaan ja jostakin vähemmän tärkeästä otetaan pois.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Koponen, Ari.

11.32 **Ari Koponen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Honkonen, opettajarekisteristä kysyttiin nyt kolme kertaa teiltä, ja vastausta siihen ei ole tullut, vaikka olette julkisuudessa asialle näyttänyt vihreää valoa. Siitä olisi mukava kuulla.

Sitten myös kiitetään, kun on sen paikka: väkivallan ja kiusaamisen vastainen ohjelma on erittäin tervetullut, sitouttavan kouluyhteisötyön malli, tki-panostukset — iso kiitos näistä.

Pakko tarttua vielä tähän kolmiportaisen tuen uudistukseen tai korjaamiseen: En ymmärrä, miten se voi olla rahasta kiinni, jos puhutaan koulutuksen kunnianpalautuksesta. Edustaja Mäkinen puhui täällä, että koko tämän ketjun pitää olla kunnossa. Me tiedetään kaikki tällä hetkellä, että peruskoulu ei ole kunnossa. Miten tähän ei muka löydy rahaa, jos me ollaan tehty koulutuksen kunnianpalautus?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Asell.

11.33 **Marko Asell sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä kaudella on tehty paljon hyviä toimia varhaiskasvatukseen. On alennettu varhaiskasvatusmaksuja, pienennetty ryhmäkokoja ja tehty tasa-arvotoimia, eli tukea on lisätty. Varhaiskasvatuspalvelut ovat aiempaa houkuttelevampia, ja se on tietysti omiaan myös lisäämään työllisyyttä. Ongelmana on ollut monin paikoin pula henkilöstöstä, ja olikin hyvä kuulla, että myöskin tähän varhaiskasvatuksen opettajakoulutukseen on lisätty rahoitusta.

Mutta sitten vielä tästä harrastamisen Suomen mallista. On erittäin hyvä asia, että sitä edistetään niin paljon, että saataisiin se jokaiseen kuntaan, kaikkiin kouluihin — tärkeä tavoite. Kaikilla lapsilla pitäisi olla mahdollisuus ainakin yhteen harrastukseen. Harrastukset lisäävät hyvinvointia ja luovat sosiaalisia suhteita ja antavat energiaa opiskeluun ja ehkäisevät syrjäytymistä.

Ongelmiakin tietysti on, erityisesti haja-asutusalueilla näitten kuljetusten suhteen. Miten näitä voitaisiin parantaa? Onko tähän mitään täsmätoimia hallituksella?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eskelinen.

11.34 **Seppo Eskelinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puhutaanpa nyt niistä leikkauksista. Edellisellä hallituskaudella 690 miljoonaa [Sofia Vikmanin välihuuto] leikattiin koulutuksesta, 150 miljoonaa tki-rahoituksesta. Sitä edellisellä, Kataisen ja Stubbin kaudella useita satoja miljoonia leikattiin koulutuksesta. Että kuka tässä nyt sitten koulutuspuolue tällä hetkellä on? Hallituksella on ollut todellakin savottaa sitten korjata näitä.

On hienoa, että nyt on tartuttu ja pystytty ammatillisen koulutuksen reformi purkamaan ja palauttamaan ammatillinen koulutus niille hyville urille, millä se oli. Erityisesti Itä-Suomeenkin on saatu satoja uusia koulutuspaikkoja korkeakouluihin kaiken kaikkiaan, ja samoin myös ammatillisessa koulutuksessa englanninkielinen koulutus on avattu.

Erityisen iloinen olen budjetissa siitä, että oppisopimuskoulutuksen koulutuskorvauksen uudistamiskokeilu käynnistyy. Se on iso työkalu tulevaisuuden työvoimapulaa varten.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Risikko.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

11.35 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni meidän ei kannata täällä jankuttaa edestakaisin viime kaudesta ja tästä kaudesta vaan miettiä, mitä pitää tehdä nyt. Mielestäni meidän pitää pelastaa nuoret jo lapsena. Kun olen kysynyt opettajilta, että mitä pitäisi tehdä, niin he toteavat, että työrauha pitäisi tulla, turhat projektit pois, byrokratiaa pois, ryhmäkoot pienemmäksi, oppimisen tuki kuntoon, nopeampi apu sotesta. Nämä ovat niitä sellaisia, joihin meidän pitäisi yhdessä täällä nyt pistää kaikki paukut ja miettiä, koska nyt näyttää siltä, että vaikka sitä rahaa on kyllä laitettu, niin niitä tuloksia ei nyt ole. Aivan niin kuin edustaja Räsänen tuossa totesi, te itsekin tunnistatte sen tuolla talousarviokirjasessa, että eivät ole tulokset ihan paikallansa.

Kaiken kaikkiaan näkisin, että myös varhainen puuttuminen, myös esiopetukseen satsaaminen, kaksivuotinen esiopetus, ja laatuun satsaaminen ovat tuiki tärkeitä. Kaiken kaikkiaan on tärkeää, että me nyt kuunneltaisiin opettajia mutta ennen kaikkea laitettaisiin se lapsi ja nuori siihen keskiöön. [Jari Myllykoski: Minä äänestän edustaja Risikka!]

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Tanus.

11.37 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vahva, toimiva koulutussektori on yhteiskunnan aivan ydinsektoreita. Ilman sitä meillä ei ole tulevaisuutta, ilman sitä yhteiskunta ei jatkossa toimi eivätkä myöskään yksilöt pärjää. Tämä on valtavan iso ja tärkeä sektori. Siitä erottautuu muutama aivan ydinasia siihen vaakakupin toiseen kuppiin, ja ne ovat perusasiat ja niiden heikkous peruskoulussa. Minä puhun luku-, lasku- ja kirjoitustaidosta. Meillä tänä päivänä oppilaita menee seuraaville luokille ja seuraaville asteille ilman riittäviä perustaitoja.

Kysyisinkin nyt ministeriltä: luku-, lasku- ja kirjoitustaito, millä tavalla satsaatte, että jokainen oppilas oppii peruskoulussa nämä riittävät perustaidot? Ja ajattelen myös, millä tavalla ehkä hankkeet, jos jotakin on, auttaisivat opettajia myös siinä, että luokat rauhoittuvat. Ovatko meillä kännykät pois luokista oppituntien aikana? Onko vanhempien kanssa yhteistyötä esimerkiksi siinä, että meidän lapset nukkuvat illalla eivätkä ole ruutujen äärelä?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kivisaari.

11.38 Pasi Kivisaari kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tuoda vielä esille erityisen teon ja ehkä myös historiallisen vääristymän, jonka hallitus nyt tomerasti ministeri Honkosen johdolla korjaa.

Tähän asti siis ammattikorkeakoulut ovat kaivaneet omaa kuvettaan korvatessaan sosi-aali- ja terveysalan opiskelijoiden harjoittelumaksuja, mikä on ollut toiminnasta pois. Jatkossa harjoittelukorvaukset kustannettaisiin harjoittelun järjestäjälle valtion toimesta eikä tätä vastaavaa summaa leikata pois ammattikorkeakoulun rahoituksesta. Tämä on oikeudenmukainen teko, tällaisen erikoisen vääristymän poisto, josta ammattikorkeakoulut opiskelijoineen kautta maan kiittävät myös Seinäjoella ja Etelä-Pohjanmaalla.

Ministeri Honkonen, millaisena te näette ammattikorkeakoulun aseman suomalaisessa yhteiskunnassa muun muassa osaajapulan taklaamisessa, joka valitettavana ilmiönä näyt-täytyy myös läntisessä Suomessa?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Semi.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

11.39 **Matti Semi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan kiittää hallitusta erityisesti ammatillisen koulutuksen pysyvän rahoituksen lisäämisestä 50 miljoonalla eurolla. Kiitän myös Oikeus osata -ohjelmasta, jossa ammatillisen koulutuksen laadun parantamiseen on ohjattu 270 miljoonaa euroa tälle vaalikaudelle. Summalla on voitu palkata lisää opettajia ja näin ollen lisätä elintärkeätä lähiopetusta. Nämä ovat merkittäviä konkreettisia tasa-arvotekoja, joilla pidämme lapset ja nuoret aikuisetkin mukana oppimassa kokonaan laajuisesti.

Ennen kaikkea pitää muistaa, että Suomi on niin pieni kansa, että meillä ei ole varaa menettää yhtään nuorta ammatillisen koulutuksen ulkopuolelle, ja siksi nämä panostukset ovat erittäin tärkeitä siihen, että meidän vientiyritykset saavat tarvittavia ammattilaisia, sillä niillä on nyt tällä hetkellä koko Suomen alueella jatkuva ammattilaispula. Kiitos näistä panostuksista.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Juuso.

11.40 **Kaisa Juuso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa tarvitaan tämän vuosikymmenen aikana 30 000 uutta hoitajaa — tämän ovat hoitajaliitot laskeneet — plus sitten eläkkeelle siirtyvien tilalle tarvitaan ne korvaajat. Nyt hoitoavustajien koulutuspaikkoja on lisätty, ja se on hyvä, mutta se ei ratkaise meidän hoivakriisiä. Juuri äsken tuli Yleltä julkaisu, jonka mukaan yhteishaussa hakeutuminen sairaanhoitajien koulutukseen on romahtanut. Vuonna 2018 oli vielä neljätuhatta hakijaa suomenkieliseen sairaanhoitajakoulutukseen ja tänä vuonna vain kaksi- ja puolentuhatta. Tämä on todella huolestuttavaa, ja tämä tarkoittaa sitä, että tälle täytyy jotakin tehdä.

Itse ajattelen näin, että tietenkin palkan, mistä nyt taistellaan, lisäksi on myöskin sitä veto- ja pitovoimaa lisäävä uudistamalla koulutusjärjestelmää esimerkiksi sillä tavalla, että lähihoitajasta sairaanhoitajaksi voisi edetä pienemmillä opinnoilla, eli sieltä lähihoitajaopinnoista tulisi hyväksilukuja, ja myöskin että sairaanhoitajasta voisi edetä lääkäriksi esimerkiksi samalla tavalla kuin Turun yliopistossa kokeiltiin vuosina 2003—2007, jolloin neljän vuoden täydennyskoulutuksella sairaanhoitaja saattoi edetä lääkäriksi. Nämä ovat asioita, jotka lisääisivät hoitoalan veto- ja pitovoimaa. Kysyn: onko näistä keskusteltu?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eestilä.

11.42 **Markku Eestilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä opettajien ja opiskelijoiden viesti on se, että hanketoimintaa vähennetään ja enemmän keskitytään siihen opetukseen, ja kaikkia niitä asioita, jotka häiritsevät sitä opetusta, vähennetään. Se on kyllä se yksiselitteinen viesti.

Arvoisa puhemies! Valtiosihteeriöryhmä esitti 10 miljoonaa euroa Itä-Suomen yliopistolle ja korkeakouluille aloituspaikkojen lisäämiseen ja tutkimusinfrastruktuurin kehittämiseen. Nämä ovat äärimmäisen tärkeitä asioita, mutta kysyn ministereiltä, että kun Itä-Suomen yliopisto haluaisi lisätä aloituspaikkoja englanninkielisiin koulutusohjelmiin, niin onko joku säädös tai syy, että näin ei voi autonomisesti tehdä, vaan mistä on kysymys? Ja mikä mielipide teillä on, että ovatko nämä englanninkieliset koulutusohjelmat teidän mielestänne semmoinen asia, mitä pitää myös Itä-Suomessa kehittää, koska niille tuntuu olevan kysyntää?

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Holopainen, Hanna.

11.43 **Hanna Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän kaikkien on syytä olla huolissaan opiskelijoitten hyvinvoinnista. Tällä hetkellä tutkimusten mukaan opiskelijoiden psyykinen oireilu on yleisempää kuin koko väestöllä keskimäärin. Voisi puhua myös mielenterveyden kriisistä tai hätätilasta. Tällä hetkellä hoitoa edellyttävistä psyykkisistä vaikeuksista kärsii jo useampi kuin joka kolmas opiskelija, ja 13 prosenttia korkeakouluopiskelijoista on viimeisen vuoden aikana saanut diagnoosin masennuksesta.

Tämän ratkaisemiseksi tarvitaan tietysti pitkäjänteisiä toimia ja panostuksia koulutuspolitiikkaan. Meidän pitäisi miettiä tällaisia inhimillisiä tulokulmia ihan kaikilla eri sektoreilla liittyen tähän kokonaisuuteen. Tarvitaan lisäresursseja mielenterveyspalveluihin, riittävät hyvinvointi- ja ohjauspalvelut ja muita opiskelukykyä edistäviä toimenpiteitä. Lisäksi opiskelijat tarvitsisivat myös taloudellista vakautta elämäänsä. Tilanteessa, jossa mielenterveys järkkyy ja arki on kuormittunutta, on todella hankala tilanne, jos samalla joutuu kantamaan stressiä tulorajoista ja opintotukikuukausien määrästä.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

11.44 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mari Holopainen täällä totesi, että kokoomus ei puolusta pääkaupunkiseudulla koulutusta. Seurasin tätä keskustelua huoneestani ja havahtuin ja tulin tämän takia tänne saliin kuullessani edustaja Zyskoviczin puheenvuoron, jonka ymmärsin siten, että kokoomus ei puolusta myöskään valtakunnallisesti koulutusta, kun hän lähti päivittelemään sitä, että velkarahallako näitä hoidetaan ja kuka sen tulevaisuudessa maksaa, muistakaa sitä. Häkellyin täydellisesti kahdesta kulmasta: [Kokoomuksen ryhmästä: Ohhoh!] Ensinnäkin Suomen velkaaste, bruttovelka-aste suhteessa kansantuotteeseen on yksi Euroopan unionin alhaisimpia, 68 prosenttia tällä hetkellä, kun unionin keskiarvo on 90 prosenttia. Ja toiseksi, koulutus jos mikä on investointi tulevaisuuteen. [Sari Multalan välihuuto] Se on investointi inhimilliseen pääomaan, nuoriin, lapsiimme, ja on harvinaisen järkevä kohde myöskin velan kautta arvioida. Tulevaisuusinvestointi voidaan hyvin myöskin maksaa tulevaisuudesta käsin, jolloin tässä jos missä meillä on korkea aika panostaa voimakkaasti koulutukseen. Ja toivoisin, että kokoomus tulisi tähän yhteiseen joukkoon mukaan tässä suhteessa.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Vikman.

11.45 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, kokoomus on juuri se puolue, joka todella on hyvinvointipalvelujen ja laadukkaan koulutuksen puolustaja. [Välihuutoja vasemmalta] Meidän vaihtoehtomme on se, joka turvaa kestävän rahoituksen näille kaikista tärkeimmille palveluille. [Tuomas Kettusen välihuuto]

Edustajille Mäkyne ja Kiljunen suosittelenkin tutustumista kokoomuksen vaihtoehtobudjetteihin — sen tuleamme esittämään myös tänä vuonna myöhemmin — ja tutustumista niihin aiempiin. Nimittäin kokoomus ei ole näissä vaihtoehtoisissaan kertaakaan — ei kertaakaan — esittänyt leikkauksia koulutukseen, joten nämä väitteet, esimerkiksi edustaja

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Mäkysen väite siitä, että kokoomus on ehdottanut koulutusleikkauksia, eivät yksinkertaisesti pidä paikkaansa. [Veronika Honkasalon välihuuto]

Ja vielä toinen asia lyhyesti, puhemies. Kysyisin sitä, että kun hallitus ei tälläkään kertaa vastaa koulutus- ja kasvatustalouden osajapulaan — OAJ on vaatinut aloituspaikkojen nostamista vähintään 1 400:lla, ja sen kustannus olisi 2,3 miljoonaa euroa — miksi ette nostaneet varhaiskasvatuksen opettajien aloituspaikkoja, kuten me kokoomuksessa olemme esittäneet ja vaatineet.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Eloranta.

11.47 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaisen kasvun edellytys on osaaminen ja siihen satsaaminen, ja se on ollut tämän hallituksen linja. Hallituskauden mittaisten kehittämishankkeiden päätyminen sitten taas ei ole koulutusleikkaus, toisin kuin oppositio yrittää väittää; niin kuin sanottu, niitä rahoja voidaan käyttää vielä ensikin vuonna. [Sari Multalan välihuuto] Perusopetuksen rahoitus kasvaa tältä vuodelta ensi vuodelle 37 miljoonaa euroa.

Minulla olisi kaksi kysymystä vielä:

Varhaiskasvatustalouden laadun parantamiseksi on kelpoisuusvaatimuksia nostettu siten, että kolmanneksella henkilöstöstä tulee olla se pedagoginen opettajankoulutus. Ollaan lisätty vaka-opettajien koulutusta, mutta onkohan niitä nyt sitten tarpeeksi? Kysyisin ministeriltä: Miten me ratkaistaan tämä osajapulaongelma tässä kohtaa? Pitäisikö niitä aloituspaikkoja vielä lisätä? Kuitenkaan kelpoisuusehtojen laskeminen ei ole kestävä ratkaisu, vaan siellä koulutuspolun alussa pedagogisella osaamisella on olennainen merkitys.

Sitten vielä toinen kysymys — toivon, että saan kysyä vielä sen: Sivistysvaliokunta on useissa kohdin kiinnittänyt huomiota oppimisen tukeen, siihen että oppimisen haasteita kokevat jäävät usein vaille tarvitsemaansa tukea. Kolmiportaisen tuen lainsäädännössäkin vaikuttaisi olevan vielä korjattavaa. Eduskunta on linjannut, että oppimisvaikeuksien tuen tarpeen tunnistamisen sekä oikea-aikaisen ja vaikuttavan tuen saavutettavuuden parantamiseksi tulee laatia kansallinen toimenpideohjelma. Kysyn ministeriltä: miten tämä työ etenee?

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Yrttiaho.

11.48 Johannes Yrttiaho vas (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Näinä vihaisten ja sotaisien puheiden ja tekojen aikoina sivistys uhkaa painua barbarian jalkoihin ympäri Euroopan. Te molemmat ministerit vastaatte siitä, ettei näin kävisi meillä Suomessa.

Uuden kirjastolain mukaan kirjastojen tulisi muun muassa edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua ja tarjota tukea monipuoliseen lukutaitoon. Aluehallintovirastojen tekemä peruspalvelujen arviointi osoittaa, että kirjastojen työntekijämäärä on vähentynyt kaikissa Suomen maakunnissa suhteessa asukaslukuun. Vuodesta 2013 koko maassa henkilökunnan määrä on vähentynyt kuusi prosenttia absoluuttisesti. Vain kolmannes kirjastoista arvioi, että niillä on riittävästi osaavaa henkilökuntaa — vain kolmannes. Ympäri maata ongelmia on palveluverkon, aukioloaikojen ja vaikkapa koulujen ja päiväkotien palvelumisen suhteen. Miten vuoropuhelun sekä kriittisen ja monipuolisen lukutaidon käy, miten sivistys voi voittaa barbarian, jos kirjastoilta puuttuvat niiden toimintaedellytykset? Arvoisat ministerit, mitä aiotte tehdä suomalaisen kirjastolaitoksen pelastamiseksi?

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Puhemies Matti Vanhanen: Ministereille kolmen minuutin puheenvuorot, ja sen jälkeen ainakin vielä valiokunnan puheenjohtajalle ja jaoston puheenjohtajalle puheenvuorot.

11.50 Opetusministeri Li Andersson: Arvoisa puhemies! Ensin isosta kuvasta:

Hyvät edustajat, onko koulutustason nousun pysähtyminen alkanut tällä kaudella? Ei ole. Onko oppimistulosten eriytyminen alkanut tällä kaudella? Ei ole. Varsinkin koulutuksen osalta on niin, että niin hyvien kuin huonojen päätösten vaikutukset näkyvät ajan myötä. Siksi ne virhearviot, mihin lähes kaikki puolueet ovat syyllistyneet tässä maassa, mitä tulee koulutusleikkauksiin, näkyvät ja tulevat näkymään edelleen useiden vuosien ajan, ja siksi on niin tärkeää, että tämä suunta nyt on käännetty, ja olisi äärimmäisen keskeistä, että siitä pidetään kiinni tulevien vuosien ja tulevien hallituskausien ajan. [Kimmo Kiljunen: Myös kokoomus!] Meidän koulutusjärjestelmä ja meidän opetusalan ammattilaiset eivät kestä enää sitä, että lupauksista huolimatta kohdistetaan vähennyksiä ja leikkauksia koulutuksen rahoitukseen.

Mitä pitäisi tehdä? Minä kiinnittäisin erityistä huomiota varhaiskasvatuksen laatuun, työntekijöiden työskentelyolosuhteisiin varhaiskasvatuksen puolella, peruskoulun oppimisen tuen uudistamiseen sekä oppimisen tuen rakenteiden ja hyvinvointirakenteiden vahvistamiseen toisella asteella.

Edustaja Rantanen: Ongelma on se, että opettajia ei ole kuultu, kun kunnissa tehdään päätöksiä. Luin itse tämän erityisopettajan kirjoituksen Helsingin Sanomissa. Mielestäni siellä ei yhdessäkään kohtaa esitetty, että inkluusiosta pitäisi luopua. Hän esitti yleisopetuksen ryhmille enimmäisoppilasmäärärajoitusta. Hän esitti, että jokaisessa koulussa pitäisi olla pienryhmä ja että jokaisella erityistä tukea tarvitsevalla oppilaalla pitäisi olla subjektiivinen oikeus pienryhmäopetukseen. Mikään näistä esityksistä ei ole ristiriidassa inkluusioperiaatteen kanssa. Kunnat voisivat halutessaan tehdä tämän nyt, jos kunnat haluaisivat käyttää tähän rahaa. Jos me päätämme, että koko Suomen valtakunnassa pitää tehdä näin, silloin valtion pitää rahoittaa nämä muutokset kunnille, ja se maksaa satoja miljoonia euroja. Minun mielestäni se on investointi, mikä kannattaa tehdä, mutta se on niin mittava, että siihen pitää varautua jo hallitusneuvottelujen yhteydessä, jotta siihen riittävästi rahoitusta löytyy.

Viimeisenä kommenttina: Edustaja Sarkomaa, kokoomuksen puheenvuoroilla ylipäätään ei ole päättä eikä häntää — pahoittelen, hyvät edustajat. Tasa-arvorahoitus ei lopu ensi vuonna. Se on lähestulkoon samalla tasolla kuin mitä se oli kahtena peräkkäisenä vuotena kokoomuksen ollessa hallituksessa opetusministerin tehtävässä. [Sofia Vikmanin välihuuto] Ettehän te samaan aikaan voi käyttää koko tätä istuntoa peräänkuuluttaaksenne lisää hankerahoitusta tasa-arvorahoituksen muodossa ja sitten lopettaa puheenvuoron sanomalla, että lopetetaan hankerumba! [Sari Multala pyytää vastauspuheenvuoroa] Nythän ensi vuoden osalta nimenomaan perusrahoitus kasvaa ja vahvistuu. Hankerahoituksen osalta taso vaihtelee vuodesta toiseen, aivan kuten se on tehnyt tähänkin asti.

Puhemies Matti Vanhanen: Ministeri Honkonen.

11.53 Tiede- ja kulttuuriministeri Petri Honkonen: Arvoisa puhemies! Suomessa on maailman parhaat opettajat, ja se on vahvuus, jota meidän ei ole vara menettää. Tässä sivistysvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Risikko nosti todella tärkeän asian esille eli sen, mitkä edellytykset opettajilla on sitä omaa työtään tehdä. Se lähtee tietenkin laadukkaasta

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

opettajankoulutuksesta, hyvästä opettajien täydennyskoulutuksesta ja monista muista teki-
jöistä, muun muassa siitä, että nuorilla, aloittavilla opettajilla on riittävä tuki siinä uran al-
kuvaiheessa, niin että he eivät uuvu siellä kouluelämässä heti kättelyssä. Tämä on äärim-
mäisen tärkeä asia.

Opettajarekisteri: Sen valmistelua viedään opetus- ja kulttuuriministeriössä eteenpäin.
Tällä vaalikaudella se ei tule valmiiksi, mutta nyt toteutetaan niitä alustavia valmisteluita,
joita joka tapauksessa tällaisen rekisterin loppuun vieminen edellyttää. Tämä rekisteri tar-
vitaan, koska meillä ei tällä hetkellä ole riittävästi tietoa siitä, onko meillä tarpeeksi opetta-
jia eri alueilla, eri alojen opettajia ja mikä ovat heidän koulutusvaatimuksensa, esimerkiksi
täydennyskoulutusvaatimuksensa. Mielestäni on oikein, että tulee opettajarekisteri samal-
la tavalla kuten terveydenhuoltoalalla ja monella muulla alalla, ja opettajan ammatista tu-
lee suojattu sen kautta, koska se on aivan keskeinen ammattiryhmä Suomen menestymisen
ja Suomen lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta.

Edustaja Kivisaari nosti tärkeän asian esille. Ammattikorkeakoulujen tki-toimintaan li-
sätään viisi miljoonaa euroa tässä talousarviossa, ja muutenkin tällä kuluneella hallituskau-
della on ammattikorkeakoulun aloituspaikkoja lisätty, uusia koulutusohjelmia on perustet-
tu. Tiivis yhteistyö yritysrajojen sisällä, mitä ammattikorkeakoulut tekevät, on tietenkin ai-
van olennainen osa sitä koulutusta.

Tässä edustaja Mäkynen, joka on tehnyt hyvää työtä parlamentaarisen tki-työn puheen-
johtajana, kysyi koulutuspaikkojen lisäyksestä. Aloituspaiikkojen lisäys, joka on tällä vaa-
likaudella tehty, on tietenkin aivan olennainen osa väestön koulutustason nostoa ja pääse-
mistä tähän 50 prosentin tavoitteeseen. Tulevaisuudessahan meitä haastaa ikäluokkien pie-
neneminen voimakkaasti ja se, kuinka nämä koulutuspaikat siihen sopeutetaan, mutta tämä
vaatii vielä paljon työtä. Se tavoite on vielä hyvin kaukana.

No sitten haluan vielä kommentoida kuljetuksia harrastamisen Suomen mallissa. Mie-
lestäni nyt, kun tämä kirjataan lakiin — jos eduskunta tämän nuorisolain päivityksen hy-
väksyy — niin seuraava askel tämän mallin jatkokehittämisessä on taata kaikille lapsille
tämä mahdollisuus harrastukseen asuinpaikasta riippumatta.

Haluan vielä loppuun, arvoisa puhemies, kommentoida noin yleisesti. Tässä edustaja
Gustafsson käytti alussa todella hyvän puheenvuoron sivistyksen merkityksestä yhteiskun-
nassa. Pitää muistaa, että sivistyshän ei ole pelkkiä tutkintoja. Yliopiston ja ammattikor-
keakoulun tehtävä ei ole pelkästään olla tutkintotehdas, vaan niiden tehtävä on kasvattaa
ihmisiä sivistykseen, sivistyneeseen ja valistuneeseen kansalaisuuteen, toisia arvostavaan
käytökseen ja tapaan toimia yhteiskunnassa. Itse ajattelen niin, että jos me tässä yhteiskun-
nassa enemmän keskityttäisiin sivistykseen ja kasvamaan ihmisenä eikä niinkään tähän
vastakkainasetteluun, nostettaisiin sivistys tämän tällaisen ikään kuin tyhmentämisen tilal-
le, joka meidän yhteiskunnassa saa alaa, niin Suomen tulevaisuus menisi huomattavasti pa-
rempaan suuntaan. [Markku Eestilä: Se oli hyvä puhe hallituspuolueitten edustajalta!]

Puhemies Matti Vanhanen: Neljä puheenvuoroa vielä tästä pääluokasta. — Edustaja Ri-
sikko.

11.57 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä mielestäni
meidän yhteinen kanta on täällä nyt kuitenkin ollut näistä kaikista jankkaamisista huoli-
matta se, että sivistys ja osaaminen pitävät meidät raiteilla, ja siitä syystä niihin kannattaa
satsata. Samoin kulttuurilla on suuri merkitys, ja tällainen kulttuurin kunnianpalautushan

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

pitää tämän koronan jälkeen sitten tehdä. Meidän on pakko miettiä sitä, miten me luovien alojen työttömyys- ja sosiaaliturvaa kehitetään ja miten luodaan kulttuurin kasvuohjelma ja kaikki se, koska kulttuurilla on valtavan suuri hyvinvointivaikutus.

Se, mitä olen itse yrittänyt oppia tässä politiikassa, on se, että älä koskaan syytä edellistä tekijää, koska itse olet puikoissa. En minä esimerkiksi terveydenhuollon opettajana kymmenen vuoden aikana koskaan voinut soittaa ala-asteen opettajalle, että sinäkö tästä teit näin heikon, tästä opiskelijasta. Yritin tehdä parhaani.

Toinen asia, minkä haluaisin muistuttaa: Perttu Pölönen, joka piti nuorisoparlamentissa esityksen siitä, mitä ovat tulevaisuustaidot, sanoi, että kaikkein tärkein tulevaisuustaito on myötätunto. Ja sitä myötätuntoa minä koen nyt opettajia kohtaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofonin päälle.

11.58 Esko Kiviranta kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Talouden kasvu pitää saada jatkumaan ja paranemaan ja tuottavuuskehitys selvästi kohentumaan. Tässä on tärkeä merkitys tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla, jonka merkittävästä edistämisestä hallitus on päättänyt, pohjana tietysti parlamentaarisen työryhmän työ. Tavoitteena on nyt viimein se, että saavutettaisiin tuo tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiomenojen neljän prosentin osuus bruttokansantuotteesta. Sehän on hyvin pitkäaikainen tavoite.

Hallitus on päättänyt pysyvästä tki-verovähennyksestä, jota koskeva esitys on tulossa eduskunnalle. Se on erittäin positiivinen uutinen yrityksille ja merkitsee parempaa toimintaympäristöä nimenomaan kehittyville yrityksillemme. Tulossa on myös esitys valtion tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta koskevaksi lainsäädännöksi.

Tässä ei ollut kysymystä. Kiitos hallitukselle tästä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Gustafsson, olkaa hyvä.

11.59 Jukka Gustafsson sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Sopii hyvin tähän loppusuoraan se, mitä sanon.

Tässä keskustelussa ei ole tullut yhtään kriittistä sanaa oppivelvollisuuden laajentamiseen. Tämä on erittäin tärkeä näkökulma mielestäni, kun professori Roope Uusitalo haastattelussaan Suomen Kuvalehdessä totesi, että se on Rinteen—Marinin hallituksen poliittisesti merkittäviin esitys ja saavutus. Minkä takia näin? Koska tämä mahdollistaa sen, että koulupudokkaat, potentiaaliset koulupudokkaat, pidetään kiinni koulussa ja myöhemmin toivottavasti myöskin yhteiskunnassa. Oppivelvollisuuden onnistuminen edellyttää myöskin peruskoulun kehittämistä, erityisesti yläasteen — olen sanonut sen tässäkin salissa monta kertaa — mutta se muodostaa sen kokonaisuuden, jolla sitten koko Suomen koulutustaso kasvaa ja nousee. Tästä on kysymys. — Kiitos hallitukselle ja kiitos ministerille hyvistä puheenvuoroista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

12.01 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy ensinnä sanoa, kun täällä on kritisoitu eri hallituskausien aikaisia leikkauksia, että käsitykseni mukaan kyllä aina, kun vasemmistopuolueet ovat olleet hallituksessa, sen jälkeinen hallitus joutuu ne leikkaukset jostain tekemään, niin kuin käy nyt teidänkin jälkeenne.

Arvoisa puhemies! Palaan vielä tähän: Suomessa on ollut maailman paras peruskoulu, mutta nyt tämä tilanne on ajautunut siihen, että esimerkiksi Helsingissä meillä peruskoulun oppilailta puuttuu koulukirjoja. Ja kyllä täytyy sanoa, että jollakin tavalla se käsitys, mikä minulla on opettajien puheista, on se, että he toivovat perusasioihin palaamista. Nythän meillä on ongelma se, että meillä peruskoulusta pääsee ulos ihmisiä, jotka eivät osaa lukea ja kirjoittaa, eikä tällainen ennen vanhaan tullut kuuloonkaan. Tältä osin kysyn: olisiko peruskoulun kehittämisessä syytä katsoa pikemminkin kaksi askelta taaksepäin kuin lisätä sinne uudenlaista humppaa?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Andersson, olkaa hyvä.

12.02 **Opetusministeri Li Andersson** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Varsinkin silloin, kun me puhutaan koulutuspolitiikasta, on syytä pitää mielessä se, että kunnat toimivat koulutuksen järjestäjinä. Jaan edustajan järkytyksen siitä, jos Suomen varakkaimpiin kuntiin kuuluva Helsingin kaupunki ei pysty järjestämään oppilaille koulukirjoja. Tästä voimme varmasti olla yhtä mieltä tässä salissa, että on tärkeätä, että myös kuntatasolla päättäjät kantavat vastuuta koulutuksesta ja huolehtivat siitä, että nimenomaan ne perusasiat ovat kunnossa. [Kimmo Kiljunen: Kokoomusvetoinen kaupunki!]

Mitä tulee laajemmin tähän peruskoulun kehittämiseen ja rooliin, niin kuten olen todennut, niin itse näen tämän oppimisen tuen järjestelmän uudistamisen aivan kriittisenä. Niin kuin monet edustajat ovat todenneet, siitä tulee valtavasti palautetta opettajilta, vanhemmilta tulee, oppilailta itseltään. Ongelma ei ole se periaate itsessään vaan se tapa, miten se on toteutettu: ilman riittäviä resursseja ja liian usein myöskin säästökeinona.

Noin muuten, [Puhemies koputtaa] pitääkö katsoa taaksepäin vai eteenpäin? Keskeinen ongelma peruskoulun osalta on myöskin se, että me tarvitsemme uudentyypisiä välineitä, uudentyypistä yhteistyötä, joilla erityisesti sosiaalisiin ongelmiin voidaan vastata.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt tämä keskustelu ja asian käsittely keskeytetään ja siirrytään seuraavaan kokonaisuuteen, ministeri Blomqvistin kokonaisuuteen, ja siinä on useampia ministeriöitä. — Olkaa hyvä, ministeri Blomqvist, esittelypuheenvuoro, viisi minuuttia.

12.04 **Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Hallitusohjelmassa on runsaasti sukupuolten tasa-arvoon liittyviä tavoitteita, joita täsmennetään muun muassa hallituksen tasa-arvo-ohjelmassa. Tasa-arvo-ohjelman toimeenpanossa ovat mukana kaikki ministeriöt, ja pääosin toimenpiteitä tehdään ministeriöiden perusrahoituksella. Lisärahoitusta osoitetaan tasa-arvo- ja samapalkkaisuusohjelmiin 0,5 miljoonaa euroa vuosittain. Lisärahoituksella toteutetaan muun muassa samapalkkaisuuteen liittyviä tutkimus- ja kehittämissankkeita.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Gällande de mål som ställts i jämställdhetsprogrammet har framstegen varit tämligen bra, trots att coronakrisen och övriga utmaningar så klart har inverkat på tidtabellen. Vi kommer att få närmare information då utvärderingsslutrapporten blir klar i början av nästa år.

I jämställdhetslagen görs helt i enlighet med regeringsprogrammet en ändring gällande småbarnspedagogiken. Jämställdhetsplaner ska i framtiden göras upp inom småbarnspedagogiken, liksom också jämlikhetsplaner enligt diskrimineringslagen. Kommunerna kommer att få ersättning för de ökade kostnaderna som det här föranleder.

Naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan vastaista toimintaa rahoitetaan monella tavalla. Valtion rahoitukseen turvakotitoiminnan menoihin varataan 24,55 miljoonaa euroa. On tärkeää, että varmistetaan turvakotien palvelujen ja rahoituksen riittävyys.

Budjettiesityksessä ministeriöt tunnistavat tasa-arvoon vaikuttavia uudistuksia ja hankkeita lähes kaikilla hallinnonaloilla. En lähde niitä tässä kuitenkaan erikseen luetteloimaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tavoitteena on edistää sukupuolitietoista budjetointia. Tasa-arvoa edistävä ja sukupuolivaikutukset tunnistava budjetti on osa kestävästä kehitystä ja hyvää hallintoa. Edellytämme ministeriöiltä yhteenvetoa sukupuolten tasa-arvon kannalta merkittävistä budjettiin sisältyvistä määrärahoista, tavoitteista ja toimista. Yhteenvetokappaleet antavat päättäjille tärkeää tietoa talousarvion tasa-arvovaikutuksista ja aiheista, jotka saattavat olla tasa-arvolle merkittäviä. Tavoitteena meillä on läpinäkyvä, oikeudenmukainen ja entistä vaikuttavampi budjetti, jossa sukupuolivaikutuksia arvioidaan osana budjettiprosessia.

Arvoisa puhemies! Suomen osuus Pohjoismaisen ministerineuvoston ensi vuoden budjetista on noin 28 miljoonaa euroa, mikä on samalla tasolla kuin tänä vuonna. Kiinnostus ja tarve pohjoismaiselle yhteistyölle on ehkä suurempi kuin pitkään aikaan, ja sitä täytyy tietysti hyödyntää. Tärkeä ulottuvuus pohjoismaisessa yhteistyössä on rajaestetyö, jonka on keskeinen osa pohjoismaisen integraation toteuttamista ja liikkuvuuden edistämistä Pohjolessa. Rajaesteiden purkaminen on myös kansantalouden kannalta järkevää. Rajat ylittävä taloudellinen vuorovaikutus vahvistaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja ylläpitää raja-alueiden elinvoimaa. Hallitus on nyt syyskaudella antamassa eduskunnalle rajaestese-lonteon hallituskauden aikana tehdystä rajaestetyöstä.

Arvoisa puhemies, värderade talman! Vielä muutama sana yhdenvertaisuuslain muuttamisesta. Käsiteltävänä on ehdotus yhdenvertaisuuslain osittaisuudistuksesta. Esitys toteuttaa hallitusohjelman kirjaukset, joiden mukaan toteutetaan yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus sekä säädetään velvoittavista tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmista myös varhaiskasvatuksessa. Esityksessä ehdotetaan, että velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta ja laatia yhdenvertaisuussuunnitelma laajenee koskemaan varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia toimipaikkakohtaisesti. Yhdenvertaisuussuunnittelu torjuu parhaimmillaan syrjintää ja auttaa huomaamaan syrjiviä asenteita ja rakenteita helpommin. Muutos edistää erityisesti heikoimmassa asemassa olevien lasten ja lapsiperheiden oikeuksien toteutumista. Kunnille korvataan tältä osin aiheutuvat kustannukset.

Esityksessä ehdotetaan uusia toimia syrjinnän uhrin oikeusturvan vahvistamiseksi. Yhdenvertaisuusvaltuutetun valvontatoimivalta ehdotetaan ulotettavaksi myös työelämään kuitenkin kaventamatta työsuojeluviranomaisen tehtäviä. Toinen muutos on, että yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voisi antaa suosituksia hyvityksen maksamisesta samaan tapaan kuin nykyisin esimerkiksi kuluttajariitalautakunta. Uutta on myös, että häirintä voisi esityksen mukaan kohdistua myös ihmisryhmään. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia esittelystä. — Nyt siirrytään debattiin. Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää oman puheenvuoronsa keskustelussa, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

12.09 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun puheenvuoroni on enemmän työjärjestystyyppinen. Tässä on käyty budjetin lähete keskustelua nyt kauttaaltaan eri ministeriöt läpi käyden huolellisesti, huolellisesti valmisteltuina, ja myöskin ministerit ovat täällä olleet paikalla. Ministeri Blomqvist edustaa tässä nyt kolmea ministeriötä — oikeusministeriötä, sosiaali- ja terveysministeriötä ja ennen kaikkea tietysti ulkoministeriötä — ja osittain tämä puheeni liittyykin teidän rooteliinne ulkoasiainministeriössä.

Nyt jäin pohtimaan sitä, että kun oikeusministeri oli täällä ja molemmat sosiaali- ja terveysministerit olivat täällä esittelemässä omat pääluokkansa, miten tämä työjärjestys nyt kulkee ulkoministeriön isojen hallinnonhaarojen osalta koskien sekä kehitysyhteistyötä että yleistä ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Elämme hyvin kriittisessä tilanteessa Suomessa. Onko meillä nyt tilaisuutta käydä keskustelua ohitse ministerin esittämän ohjelman? Halusin tätä oikeastaan kysyä puhemieheltä: kuinka toimitaan?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Keskustellaan ministeri Blomqvistin kokonaisuuksista, pohjoismaisen ministerin vastuusta sekä tasa-arvoasioista. Meillä on tulossa ensi viikolla tiistaina ministeri Skinnari kehitysyhteistyön ja ulkomaankaupan puolesta tänne keskusteluun. Elikkä siis pitäydytään niissä kokonaisuuksissa, jotka ovat ministeri Blomqvistin kokonaisuudessa. — Seuraavaksi edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

12.11 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä haluan nostaa tässä keskustelussa esiin työelämän tasa-arvon ja myös ilmaista huoleni naisten asemasta, erityisesti matalasta eläkekarttumasta, joka johtuu pätkätöistä ja lyhyistä työsuhteista, kun naisilla on pääasiallinen vastuu perhevapaista. Varsinkin kun me verrataan 25—35-vuotiaiden naisten työllisyysastetta esimerkiksi Ruotsiin, niin Suomessa se on huomattavan alhainen. Ja sen takia haluankin kysyä teiltä, tasa-arvosta vastaava ministeri: Kun hallitus teki perhevapaauudistuksen, tavoitteet olivat erinomaisen hyvät ja kannatettavat. Tästä mallista kuitenkin puuttuvat konkreettiset ratkaisut siitä, miten isä kannustetaan käyttämään vanhempainvapaita. Onko teillä näkemyksiä siitä, miten me voimme budjettiteknisesti ratkaista tätä asiaa? [Puhemies koputtaa] Mutta ennen kaikkea kysymys on varmaan myös asenteellisista uudistuksista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen Mari, olkaa hyvä.

12.12 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri kertoi muun muassa, että budjetissa tulee tehdä sukupuolivaikutusten arviointi. Nyt jos olen ollut oikein havaitsevinani, niin tämä arviointi keskittyy lähinnä miehiin ja naisiin vaikuttaviin asioihin, mutta samaan aikaan kuitenkin hallituksenne puhuu hyvin paljon siitä, että sukupuolia on satoja. Miten te näette nyt tämän sukupuolivaikutusten arvioinnin, joka tulisi nyt sitten budjeteissa tehdä?

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Toinen kysymys liittyy tähän yhdenvertaisuuslain uudistamiseen, josta kerroitte. Hämmentelen hivenen sitä, että haluammeko me luoda nyt yhdenvertaisuusvaltuutetulle ikään kuin tuomarin roolin, ottaen huomioon, että Suomessa on varsin toimiva ja hyvä oikeuslaitos, jonka tulisi kyllä ratkaista tämäntyyppiset asiat, joissa esimerkiksi korvauksia jaellaan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen Mikko, olkaa hyvä.

12.13 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pohjoismaista yhteistyötä tarvitaan tänä epävarmana aikana entistä enemmän. Kun Pohjola liittyy kaikkienensa samaan puolustusliittoon, niin turvallisuuteen ja huoltovarmuuteen liittyvä yhteistyö varmasti syvenee. Uskon, että tämä syventyminen tapahtuu myös laajemmin, esimerkiksi myös koulutuksen saralla.

Sivistys ja koulutus, kulttuuri ovat investointi tulevaisuuteen ja tuovat myös hyvinvointia kriisiaikoina. Kun nyt kehitämme Pohjolasta maailman integroituneinta ja kestävimintä aluetta, emme saa unohtaa sosiaalista kestävyyttä, johon koulutus ja kulttuuri kuuluvat. Huoli on nyt kulttuurin rahoituksesta Pohjoismaiden tasolla. Olen huolissani Orkester Nordens rahoituksesta ja monesta muusta. Miten tätä asiaa voisimme vielä korjata?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

12.14 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia ministeri Blomqvistille työstä tasa-arvon puolesta. Tasa-arvo kuuluu aivan kaikille sukupuolesta riippumatta, ja on surullista, että sitä tänäkin päivänä vimmaisesti eri puolilla maailmaa haastetaan. Tätä näkee myös Suomessakin.

Yksi ajankohtaisista esimerkeistä on tietysti keskustelu aborttioikeudesta. Meillä eduskunnassa on käsittelyssä kansalaisaloite, joka hyväksytyksi tullessaan vahvistaisi itsemääräämisoikeutta — Yhdysvalloissa ja Puolassa näemme puolestaan päinvastaista kehitystä. On hyvin tärkeää tiedostaa, että nämä keskustelut eivät ole toisistaan irrallisia, ne eivät tapahdu tyhjiössä ja että itse asiassa samat naisten ja vähemmistöjen oikeuksista piittaamattomat tahot haluavat myöskin rajoittaa ihmisoikeuksia ja jarruttaa tasa-arvokehitystä laajemminkin kuin vain tämän aborttioikeuden osalta.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus rakentuvat paitsi lakien niin myös asenteiden rakenteiden tasolla, [Puhemies koputtaa] ja pidän tärkeänä, että myös varhaiskasvatuksessa vahvistamme osaamista — tietoisuutta — näistä asioista kiinnostuneille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Adlercreutz.

12.16 Anders Adlercreutz r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Genom nordiskt samarbete har vi länge metodiskt försökt desarmera alla de gränshinder som finns och öka rörligheten både vad gäller människor, kapital, företag, handel överlag. När man talar om studerandes rörlighet inom Norden — det är visserligen en fråga som kanske inte riktigt faller på ert bord, men jag kan tänka mig att ni ändå har diskuterat det här med era motparter i övriga nordiska länder — så är den här rörelsen ganska asymmetrisk. Från Finland åker man ganska mycket till Sverige, men från Sverige kommer man inte till Finland. På samma sätt upplever jag att finländare gärna söker sig bort men att våra nordiska länder kanske inte rik-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

tigt har hittat Finland som ett land där man kan studera. I vilken mån beror det här på attityder, eller är det en marknadsföringsfråga, i vilken mån tycker ni att man kunde titta på de strukturer som finns [Puhemies koputtaa] bakom våra antagningsförfaranden, examina och så vidare? Kunde man här förenhetliga dem för att öka symmetrin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, tack. — Käännös, olkaa hyvä.

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Taimela, olkaa hyvä.

12.18 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Viikko sitten keskustelimme tässä salissa tasa-arvopoliittisesta selonteosta, ja tuo selonteko tukee osaltaan hallituksen tavoitetta tasa-arvon kärkimaasta, johon toki on vielä paljon käytännön konkretiaa tehtävänä.

Nyt toteutetaan yhdenvertaisuuslain osittaisuudistus, ja tasa-arvolautakunnalle ja yhdenvertaisuusvaltuutetulle saadaan lisärahoitusta. Tasa-arvoteoksi itse ajattelen tältä vaalikaudelta muun muassa sen, että me toteutimme perhevapaaudistuksen ja palautimme subjektiivisen päivähoito-oikeuden lapsille. Muun muassa palkka-avoimuus, sama palkka samasta työstä työelämässä ja turvakotien riittävä määrä sen sijaan vaativat jatkossakin vielä työtä ja tekoja, ja väitän ja toivon, että meidän hallitus pystyy niitä tekemään, mutta niin pitää pystyä tekemään myös seuraavien hallitusten.

Se, mihin itse haluaisin kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvoministerin hallinnonalan kohdalla, on aito poikkihallinnollinen työ tasa-arvon puolesta. Jos emme onnistu siinä, niin ajattelen, että tasa-arvoasioiden toteutuminen on kovin näennäistä meidän yhteiskunnassamme.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Biaudet.

12.19 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Ei toivottavasti tarvitse kääntää, vaikka puhun ruotsia, koska sanoin ”arvoisa puhemies”.

Här har varit ganska intressanta diskussioner om anti-gender-rörelsen, och det väcker ganska stor debatt. När man diskuterar jämställdhet hörs det plötsligt röster som om jämställdhet på något sätt skulle vara emot någon, som om det skulle vara emot män att man främjar jämställdhet och till exempel talar om diskriminering mot kvinnor. Jag undrar vad man skulle kunna göra här. Det skulle vara väldigt viktigt att på något sätt höja nivån på diskussionen, speciellt bland oss politiker, så att vi alla skulle inse att vi alla har att vinna på jämställdheten. Om vi tänker helt konkret på familjeledighetsreformen så handlar den ju faktiskt om att ge båda föräldrarna möjlighet att vara med sina små barn, och barnen möjlighet att knyta band med sina båda föräldrar. Vi vet att männens liv blir bättre och längre när de har ett starkare band till sina barn. Finns det något, ärade minister, som ni ännu skulle kunna göra för att höja nivån på diskussionen och få männen mer engagerade i jämställdhetsfrågor?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Käännös.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että tekstissä pitää olla suomen kieltä, jotta ei käännöstä toteuteta. [Eva Biaudet: Sanoin ”arvoisa puhemies”!] — Se ei riitä. [Eva Biaudet: Ja yhden lauseen!] — Se ei riitä. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

12.22 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on naiselle Euroopan unionin toiseksi turvattomin paikka asua. Suomen on sanottu olevan väkivaltatyön kehitysmää johtuen siitä, että Suomi on pitänyt EU:n tilastojen kärkisijoja, kun puhutaan naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Lisäksi naiset kohtaavat työssään ja vapaa-ajallaan häirintää, maalittamista ja itsemääräämisoikeuden loukkauksia. Jokaisella on oikeus elää vapaana ilman, että henkilökohtaista koskemattomuutta ja omaa itsemääräämisoikeutta loukataan. Kenenkään ei tulisi pelätä etenkin omassa kodissaan. Jokaisella on myös oikeus työrauhaan ja vapaa-ajan viettoon. Valitettavasti työnantajat eivät kuitenkaan puutu riittävästi työpaikoilla koettuun häirintään. Kysynkin ministeriltä: mitkä ovat ne konkreettiset toimet, joilla pystymme parantamaan tilastosijoitustamme ja kitkemään tällaisen sukupuolittuneen väkivallan ja häirinnän?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Norrback, var vänlig.

12.23 Anders Norrback r (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Jag vill tacka minister Blomqvist. Han har många viktiga strängar på sin lyra.

Det pågående kriget har visat att vi är som starkast när vi arbetar tillsammans. Det nordiska samarbetet är ju redan starkt på många områden, och det är någonting som vi bör fortsätta med att utveckla, som vi alla har hört här att också andra tycker. Därför gläder det mig att höra att man gått in för att utveckla samarbetet inom försörjningstrygghet och beredskap.

Arvoisa puhemies! Olen viime aikoina korostanut toimivan huoltovarmuuden tärkeyttä. On mukava nähdä, että huoltovarmuuden tärkeys on huomioitu myös pohjoismaisessa yhteistyössä. Haluaisin mielellään kuulla, miten pohjoismainen yhteistyö on edennyt näissä asioissa, ja jos konkreettisia toimenpiteitä on jo tiedossa, niin mitkä ne ovat. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

12.24 Niina Malm sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Blomqvistille esittelystä. Työnantajan velvollisuus on valvoa myös työpaikalla toteutuvaa yhdenvertaisuutta. Siihen oiva väline työpaikoille on muun muassa yt-laki, ja sitä ollaan tässä hiljattain uudistettukin. Mutta se vaatii myös työnantajalta tahtoa. Jos on tahtoa tehdä niitä pitkäaikaisia muutoksia myös työmaalla sen osalta, että työelämä voi olla jatkossa tasa-arvoisempaa niin miehille kuin naisille, niin siihen kuuluu isona osana myös se, että samasta työstä maksetaan sama palkka. Siksi kysyisinkin ministeriltä: mitä muita toimia kuin tässä esiin tulleet ministeri on ajatellut sen eteen, että meillä myös tulevaisuudessa olisi oikeasti tasa-arvoinen, yhdenvertainen työelämä, jossa maksetaan myös kunnollista palkkaa kaikille työntekijöille?

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Strand.

12.25 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Tässä ovat edustajat Adlercreutz, Kinnunen ja Norrback puhuneet hyvin pohjoismaisesta yhteistyöstä, ja sehän on ollut nyt viimeisen puolen vuoden aikana ehkä tiiviimpää kuin koskaan, etenkin Suomen ja Ruotsin välillä tietenkin tästä turvallisuuspoliittisesta tilanteesta johtuen. Eri seuduilla toki ollaan satoja vuosia harrastettu erittäin läheistä yhteistyötä. Itse edustan tätä Merenkurkun seutua. Me pohjalaismaakunnat ja vastaava alue Ruotsin puolella oltiin viimeksi eilen Skellefteåssa: yhdessä edistetään akkuarvoketjuun liittyviä investointeja ja tki-painostuksia, ollaan rakennettu laivoja ja suunnitellaan kiinteää yhteyttä seuraavalle vuosikymmenelle tuonne Vaasan ja Uumajan väliin. Mutta ollaan todettu, että kansallisella tasolla aika poteroissa ollaan. On hyvin vaikea saada pohjoismaiset infrastruktuuriministerit saman pöydän ääreen. Meillä on edelleen erilliset energia- ja ilmastostrategiat ja paljon muuta, vaikka toimitaan kimpassa. Niin miten ministeri näkee, että tässä päästäisiin vielä enemmän eteenpäin ja saataisiin tuettua vahvemmin näitä seutuja, joissa aidosti tehdään sitä käytännön pohjoismaista yhteistyötä?

Vielä totean sen, että hyvä, että näitä välillä käännetään. Kysehän ei ole meistä, vaan mahdollisista katsojista.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Forsgrén, olkaa hyvä.

12.26 Bella Forsgrén vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhdenvertaisuus on sana, jota käytetään yleensä juhlapuheissa. Tosiasiassa yhdenvertaisuus on hyvin konkreettinen asia. Sen toteutuminen on kiinni käytännöstä. Yhdenvertaisuus ei toteudu, jos sähköpyörätuoli jää kiinni kynnykseen, kun työntekijä pyrkii työpaikalle tai viranomaisien pakeille. Se ei myöskään toteudu, jos lapsi joutuu varhaiskasvatuksessa häirityksi oman vähemmistöasemansa vuoksi tai ei sen vuoksi saa tarvitsemaansa apua.

Tahtoisin kiittää hallitusta siitä, että se toteutti hallitusohjelmassakin kaavaillun yhdenvertaisuuslain osauudistuksen. Sen myötä saamme uusia työkaluja yhdenvertaisuuden edistämiseen yhä laajemmin yhteiskunnassa. Lakiesityksessä merkillepantavinta on se, että yhdenvertaisuussuunnittelu ja yhdenvertaisuuden edistäminen laajennetaan koskemaan myös varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia toimintapaikkakohtaisesti — ensimmäiset elinvuodet ovat niin merkittävät ihmisen elinkaaressa. Lapsuudessa luotu kokemus siitä, että saa olla turvassa oma itsensä kantaa usein pitkälle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Juuso, olkaa hyvä.

12.27 Kaisa Juuso ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden yhteistyö on erittäin tärkeää, ja mielestäni Pohjoismaiden yhteistyötä pitäisi tiivistää sillä tavalla, että tekisimme enemmän yhteistyötä myöskin tuolla EU-pöydissä. Kysyisin: Suomi on hyvin pieni maa, 14 mepin ansiosta siellä meidän vaikutusvaltamme on hyvin pieni. Jos pysyisimme tekemään enemmän yhteistyötä muiden Pohjoismaiden kanssa, niin ehkä me voisimme vaikuttaa vähän enemmän niihin päätöksiin, mitä siellä tehdään. Onko teillä ajatusta siitä, millä tavalla me voisimme tätä pohjoismaista yhteistyötä edistää siihen suuntaan, että se yhteistyö myöskin siellä EU:n pöydissä olisi vahvempaa?

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Vikman, olkaa hyvä.

12.28 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymykseni koskee tasa-arvoisia työuramahdollisuuksia. Edelleen pahin rakenteellinen este naisten tasa-arvoisten työuramahdollisuuksien tiellä on vanhemmuuden kustannusten epätasainen jakautuminen ja kohdentuminen äitien työnantajille. Se heikentää naisten ura- ja palkkakehitystä sekä vaikuttaa naisten mahdollisuuksiin työllistyä vakinaisesti, ja tämä kaikki heijastuu aina naisten eläkkeisiin saakka.

Hallituksen toteuttaman perhevapaa uudistuksen perheille tuomat parannukset ovat tietysti kannatettavia ja tervetulleita, mutta ilmeisesti on kuitenkin niin, että hallitus ei myöskään itse usko tämän uudistuksen vaikuttavan merkittävästi siihen, paljonko isät lopulta vapaita tulevat käyttämään. Eli nyt kun te ette päätyneet tämän perhevapaa uudistuksen keinoin parantamaan työelämän tasa-arvoa [Puhemies koputtaa] ja tähän kustannusten tasamiseen, niin onko teillä joitain muita keinoja, joilla tasaatte vanhemmuudesta työnantajille aiheutuvia kustannuksia?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Rehn-Kivi.

12.29 **Veronica Rehn-Kivi r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, värderade talman! Våld mot kvinnor är ett av Finlands största mänskörättsproblem. Bland EU-länderna är Finland det land där kvinnor är näst mest utsatta för våld.

Erfarenheten har visat att våldet mot kvinnor och sexuellt våld internationellt sett ofta ökar under kriser och speciellt under militära konflikter. Finland har bland annat förbundit sig till att förverkliga Istanbulkonventionen sedan 2015, men trots detta har det under pandemin rapporterats en ökning av fallen åtminstone i det antal personer som kontaktar hjälptelefoner och chattjänster.

Erilaisten tukipalvelujen saatavuus on vaikeutunut, ja erityisesti naisten hoitotaakka on kasvanut. Tällaisina epävarmoina aikoina on erityisen tärkeää, että turvakotien maantieteellinen kattavuus on riittävä ja että seksuaalisen väkivallan uhrien perhepaikkojen ja Seri-tukikeskusten määrällä on riittävästi rahoitusta. Siksi kysynkin arvon ministeriltä: mihin toimiin hallitus on ryhtynyt Seri-keskusten sekä turvakotien saatavuuden ja rahoituksen kannalta, ja millä tavalla tämä on huomioitu hallituksen budjettiesityksessä?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Tuomioja, olkaa hyvä. Mikrofon. Ei ole mikrofon. — Nyt on.

12.31 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Juuso kyseli tästä EU-yhteistyöstä Pohjoismaiden kesken. Voin sen omasta kokemuksestani todeta, että ainakin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa hallitusten välinen yhteistyö on erittäin tiivistä ja toimivaa.

Mutta asia on askarruttanut myöskin Pohjoismaiden neuvostoa, jolla on ollut jo pitkään tarvetta korostaa tätä omaa rooliaan pohjoismaisen Eurooppa-politiikan koordinoijana. Mutta kysymys on siinä, että Pohjoismaiden neuvostolla ei ole mitään mandaattia eikä oikein ehkä asiantuntemustakaan tässä asiassa, vaan meillä on kaikissa Pohjoismaissa erittäin pitkälle menevillä valtuuksilla varustautuneet Eurooppa-valiokunnat, meillä suuri va-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

liokunta. Ja Pohjoismaiden neuvosto on pyrkinyt osaltaan nyt saattamaan näitä valiokuntia lähempään yhteistyöhön. Silloin, kun on kysymys lainsäädäntöasioista, niin kaikilla näillä meidän valiokunnillamme on todellista vaikutusvaltaa [Puhemies koputtaa] siihen, mitä tapahtuu EU:ssa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Virolainen, olkaa hyvä.

12.32 Anne-Mari Virolainen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ministeri otti esiin tämän rajaestetyön, ja täällä useissa puheenvuoroissa on tullut esiin myös se, kuinka merkityksellistä se on.

Edustaja Strand nosti tämän Merenkurkun alueen ja sen, miten pitää löytää myös uusia mahdollisuuksia, ei pelkästään yrittää poistaa rajaesteitä. Jos me ajattelemme pohjoista Suomea, niin siellä raja-alueilla käydään työssä rajan yli, ja meillä on edelleen valtavasti ongelmia näissä käytännön asioissa.

No, meillähän on Suomessa rajaesteneuvonta, jossa eri ministeriöiden virkamiehet kommunikoivat keskenään ja myös vastinpariensa kanssa, mutta silti meidän pitäisi pystyä pääsemään eroon näistä käytännön ongelmista. Esimerkiksi jotta suomalainen sähkömies voi tehdä Norjan puolella töitään, niin hänen pitää täyttää aika lailla monta lippulappusta vielä. Ja olen kuvitellut, että tällä Pohjoismaisella yhteistyöllä on vuosikymmenten perinteet, joten, ministeri, teille toive siitä, että saisitte [Puhemies koputtaa] vähän vauhtia tähän käytännön yhteistyöhön.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Rantanen, Mari, olkaa hyvä.

12.33 Mari Rantanen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuossa ensimmäisessä puheenvuorossa jäi vielä muutama asia kysymättä.

Ensin kysyisin tästä varhaiskasvatukseen nyt tuotavasta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmasta. En tiedä, kuinka tietoinen te olette varhaiskasvatuksen tilanteesta, mutta kun siellä hädin tuskin saadaan pidettyä lasten turvallisuudesta huolta, niin onko tämä siltä osin loppuun asti harkittu, että nyt varhaiskasvatuksen resursseja pitäisi käyttää jälleen kerran uuteen paperisotaan ja hankehumppaan?

Sitten toinen kysymys: Viittasitte tässä myös tasa-arvolain uudistukseen siltä osalta, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuslautakunnalle tulisi mahdollisuus määritellä näitä mahdollisia korvauksia ja tehdä suosituksia siitä. Olisin kysynyt: kun tällainen lautakunta voi olla yhtenäinen, niin voisiko teidän mielestänne ajatella, että tämä tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaltuutetun toiminto olisi yksi ja sama valtuutettu, eli toinen pois ja yhdistetään nämä tehtävät?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

12.34 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri, te profiloitute nimenomaan ulkoministeriössä pohjoismaisen yhteistyön edesauttajana. Täällä on paljon käyty keskustelua nyt pohjoismaisesta yhteistyöstä myöskin siitä kulmasta, että

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

tämä uusi turvallisuustilanne ja turvallisuuspoliittiset ratkaisut, joita on täällä tehty, ovat luomassa uuden haasteen, myönteisen haasteen pohjoismaiselle yhteistyölle. Tässä tietysti erityisesti Nato-jäsenyys on varmasti sitä, että me olemme uudessa tilanteessa, ja tämä omalla tavallaan voi myöskin avittaa pohjoismaista yhteistyötä. Nordefcohan on perinteisesti ollut se yhteistyöfoorumi, jossa puolustusyhteistyötä on harrastettu.

Mutta ehkä myöskin tärkeätä on huomioida, onko väärin todettu, että Suomen on mitä mielekkäintä myöskin Naton puitteissa jatkossa profiloitua nimenomaan Pohjoismaana. Kun me liityimme, totesimme, että on meidän oma turvallisuusintressimme tämä liitos tehdä, että emme ole ketään vastaan, ja tämä pohjoismainen pragmaattinen yhteistyö kaikkialle eri suuntiin maailmaa ja myöskin ennen kaikkea yhteiset toimet, joilla pyrimme vakautta lisäämään täällä meidän omalla alueellamme, ovat sitä, joka korostaisi varmaan tätä pohjoismaista yhteistyötä.

Kysyisin ministeriltä näitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt sitten viisi minuuttia vastauksia, ministeri Blomqvist, olkaa hyvä.

12.35 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Kiitos, puhemies! Ja kiitos erittäin hyvistä huomioista ja kysymyksistä. Tack för goda frågor. Tässä ehkä ensimmäisenä nyt yritän ehtiä vastata niin moneen kysymykseen kuin mahdollista.

Ensimmäisenä tässä oli edustaja Virolainen, joka nosti tämän perhevapaa uudistuksen merkityksen ja sen, miten sitä seurataan ja mitä tehdään, jos ilmenee, että se ei vastaa kaikkia odotuksia. Minusta on selvää, että kaikkia uudistuksia pitää seurata ja katsoa, toteutuvatko ne tavoitteet, mitä on, ja elleivät toteudu, niin sitten pitää olla valmius ryhtyä tällaisiin täydentäviin toimenpiteisiin, joilla saadaan parannuksia aikaan. Nyt ainakin tässä vaiheessa, kun tämä on ollut voimassa reilun kuukauden, on ennen aikaista sanoa, mutta tietysti, mitä tässä muissakin puheenvuorossa tuli esille, tämä asennemuutos varmaan on sellainen asia, johon on lainsäädännöllä vaikea suoraan vaikuttaa. Mutta meillä kaikilla, ja tässä tapauksessa ehkä erityisesti työnantajilla, on myös vastuu siitä, että isille olisi aivan luontevaa, että hekin käyttävät perhevapaata. Mutta jos tavoitteet eivät toteudu, niin valmiutta pitää olla sitten parantaa tätä.

Sitten edustaja Kinnunen kysyi koulutuksesta ja kulttuurin osuudesta. Olen aivan samaa mieltä siitä, että kyllä kulttuuri ja koulutus ovat sellainen peruskivi tässä pohjoismaisessa yhteistyössä, jota pitää vaalia. Meidän budjetissamme ne ovat edelleen suurimpia osia, ja meillä on Pohjoismaiden neuvoston kanssa käyty neuvotteluja ja saatu hyvä budjettikompromissi neuvoteltua, ja luotan siihen, että sillä päästään eteenpäin.

Sedan var det fråga om gränshinder, bland annat när det gäller kompetens, men också studerande. Det är alldeles riktigt som ledamot Adlercreutz sade här, att vi i Finland har en liten utmaning på det sättet att rätt många finländare åker till andra länder för att studera, men hit kommer lite för få studerande. Sedan ska jag inte gå in på vad man eventuellt behöver göra åt strukturerna inom utbildningen, det är en annan ministers ansvarsområde. Men det vet jag, och i de diskussionerna har jag deltagit, i att dels marknadsföra och göra det finländska systemet mer känt i de övriga nordiska länderna.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Elikkä kyllä me täällä Suomessa yritämme nyt panostaa siihen, että tänne tulisi myös muista Pohjoismaista opiskelijoita. Ja sitten ehkä myös se, että meillä oli ministerineuvoston puheenjohtajuusvuonna, viime vuonna siis, sellainen hanke, jossa katsottiin ja yritettiin edistää sitä, että jos saa jonkun ammattitodistuksen jossain Pohjoismaassa, niin se kelpaisi sitten myös muualla. Se on erittäin tärkeä asia ja konkreettinen rajaeste tällä hetkellä valitettavasti vielä.

Sitten ehkä lopuksi tähän isoon ja todella tärkeään ja vaikeaan aiheeseen haluan muuttamalla sanalla puuttua. Tässä nostivat muun muassa edustajat Keto-Huovinen ja Rehn-Kivi tämän naisiin kohdistuvan väkivallan, miten iso ongelma se on Suomessa. Se on aivan totta. Meillä on kuitenkin tällä hallituskaudella nyt naisiin kohdistuvan väkivallan torjuntaohjelma, joka pannaan täytäntöön. Meillä on tehtynä raiskauslainsäädännön uudistus. Meillä on myös VN TEAS -hanke, jossa katsotaan näitä lähisuhdeväkivallan aiheuttamia yhteiskunnallisia kustannuksia. Ne ovat todella järkyttävän isoja, ja se on myös sillä tavalla iso yhteiskunnallinen ongelma. Ja sitten painotettiin juuri, mikä minunkin mielestäni on tärkeätä, turvakotien ja tukipalveluiden toimivuutta ja riittävää rahoitusta. Sen eteen ollaan kyllä tehty työtä tämän hallituskauden aikana. Turvakotien rahoitusta on lisätty joka vuosi.

Sedan kanske till sist ännu det som ledamot Biaudet lyfte fram här om anti-gender:

Se tuli myös muissa puheenvuoroissa. Se on tosiasia: se liike on aika voimakas, ja se esiintyy valitettavasti myös täällä Suomessa.

Vad vi har för redskap mot det — och vad jag själv kan göra — vet jag inte. Jag tror att det viktiga är att också män deltar i jämställdhetsdiskussionerna och att vi alla i alla inlägg inser att jämställdhet inte är riktad mot någon, utan bara för. Alla har att vinna på en ökad jämställdhet.

Elikkä lisää tasa-arvoa on jokaisen intressissä, ja miehet mukaan tasa-arvotyöhön. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Nyt on mahdollisuus jatkaa debattia. Pyydän niitä henkilöitä, jotka haluavat jatkaa keskustelua, nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. Suljen tämän sitten sen jälkeen, kun tämä keskustelu käynnistyy. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

12.41 Juha Mäenpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin tasa-arvoministeriltä kysyä seuraavaa:

Itse olen seurannut hyvin läheltä lastensuojelutoimenpiteitä ja myöskin avioerotilanteita, joissa näen suurta epätasa-arvoa. Monet isät avioerotilanteessa saattavat joutua semmoiseen asemaan, että heillä katkeaa yhteys omiin lapsiinsa, ja tämä on tasa-arvokysymys.

Samaten lastensuojelussa on hyvin paljon tällaisia ongelmallisia tilanteita, että jos on joku neuropsykiatrinen sairaus lapsilla tai jopa niin, että se on vanhemmillakin, niin eikö heidän tasa-arvoiseen kohteluunsa löytyisi rahaa, niin että nämä asiat saataisiin kuntoon?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sirén, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

12.42 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yksi tasa-arvon keskeinen asiakirja saatiin vain vähän aikaa sitten täällä eduskunnassa käsitellä, nimittäin tasa-arvopoliittinen selonteko, jota oli odotettu pitkään, ja sen ympärillä käytiin erittäin tärkeää keskustelua tasa-arvosta. Työtä riittää paljon myös tuleville hallituksille, ja on tärkeää, että meillä on yhteisiä näkemyksiä siitä, mitä tasa-arvon epäkohtia Suomessa on tärkeää korjata.

Haluaisin kysyä ministeriltä sukupuolivaikutusten arvioinnista: Hallitus on itsekin puhunut siitä, että sukupuolivaikutuksia lainsäädäntötyössä tarkasteltaisiin, mutta tällä kaudella näitä suvauksia eli sukupuolivaikutusten arviointeja on tehty vähemmän kuin olisi syytä. Jotta me voimme määritellä, millä tavalla meidän lainsäädäntöhankkeet vaikuttavat tasa-arvoon, nämä vaikutukset pitäisi arvioida. [Puhemies koputtaa] Millä tavalla ministeri näkee, että sukupuolivaikutusten arviointia on hyödynnetty, ja mitä pitäisi seuraavilla kausilla tehdä paremmin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

12.43 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan tässä vastauspuheenvuorossani keskittyä siihen, että kuinka tasa-arvoista — en puhu nyt rahoista, vaan siitä periaatteellisesta kysymyksestä — on se isien asema teidän mielestänne. Ja mitä pitäisi edelleen tehdä, jotta isät, tilastojen mukaan, kun lapsista kiistellään, olisivat tasavertaisemmassa asemassa ja heidän edellytyksiään lasten kasvattamiseen enemmän kunnioitettaisiin? Se on erittäin suuri tasa-arvokysymys, jossa valitettavasti meillä niissä tuomioissa, joita riitatilanteissa haetaan, tapahtuu juuri se, että isä jää niin sanotusti tiiron osalle siitä. Ja sitten vielä tehdään niitä, että tapaamisoikeuksiakin pyritään rajoittamaan. Joten mitkä olisivat ne tulevaisuuden välineet, millä pystytään ehkäisemään [Puhemies koputtaa] niitä riitatilanteita?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ledamot Biaudet. [Mikrofoni on kiinni] — Mikrofoni.

12.45 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan tähän viimeiseen puheenvuoroon sanoisin, että kyllä laki velvoittaa pyrkimään siihen, että halutaan tavata molempia. Sittenhän nämä riitatilanteet, jotka ovat tuomioistuimessa, ovat hyvin pieni osa kaikista eroista. Ne ovat hyvin, hyvin vaikeita, ja jokainen keissi on varmaan omansa, mutta laissa on kyllä ihan selkeät velvoitteet, että lapsella pitäisi säilyä mahdollisuuksien mukaan yhteys molempiin vanhempiin, jollei siihen ole joku erityinen syy, että ei. [Jari Myllykosken välihuuto]

Haluaisin myöskin nostaa esille tämän yhdenvertaisuusvaltuutetun ja tasa-arvovaltuutetun aseman. Mielestäni he ovat yksi meidän kaikkein arvokkaimpia tällaisia ”rule of law” ja matalan kynnyksen ihmisoikeusvalvojia. Olen tosi iloinen siitä, että myös yhdenvertaisuusvaltuutetun mandaatti työelämässä on lisääntynyt, jotta syrjintää voisi paremmin ehkäistä myöskin työelämässä. On todella, todella tärkeää ylläpitää näitä, ja ei ole itse asiassa mitään paljon voitettavissa, jos ne liitettäisiin yhteen, niin kuin täällä ehkä tänään esitettiin. [Puhemies koputtaa] Toivon, että kaikki nämä meidän erityisvaltuutetut saavat jatkosakin hyvää tukea hallituksilta.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen, olkaa hyvä.

12.46 Pihla Keto-Huovinen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomessa naisvangeilla ja lähisuhdeväkivallalla on selkeä kohtalonyhteys. Naisvankien yleisin päärikos on väkivaltarikos, ja samanaikaisesti naisvankeja yhdistävät syvät traumakokemukset. Rikosseuraamuslaitoksen toteuttaman tutkimuksen mukaan jopa 70 prosenttia naisvangeista on kumppaniensa pahoinpitelemiä. Miehillä vastaava luku on 8 prosenttia. Lähes puolet naisvangeista on joutunut seksuaalisesti hyväksikäytetyiksi.

Lähisuhdeväkivallan ja naisvankiemme välillä vallitsee kohtalonyhteys, sillä naisten yleisin päärikos on tuo väkivaltarikos. Kysynkin nyt tasa-arvoministeriltä: miten lähisuhdeväkivallasta alkava kohtalon kierre aiotaan katkaista?

Naisvankien vahva traumatausta vaikuttaa siihen, minkälaisia tukitoimia he tarvitsevat, ja heidän tarpeensa ovat hyvin erilaisia kuin miesten osalta vankeinhoidossa. Kysyn: miten tämä on otettu tässä työssä huomioon?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

12.47 Mikko Kinnunen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos ministeri Blomqvistille Pohjoismaiden yhteistyön kaikenlaisesta edistämisestä. Olen kokenut vahvasti yhteistyön tiivistymisen myös Pohjoismaiden neuvoston toiminnassa.

Kysyn vielä pohjoismaisen budjetin painotuksista. Kun kuljemme Pohjolan vision mukaan kohti kestäväää Pohjolaa, onko perusteltua, että pientä pohjoismaista budjettia, joka on noin 130 miljoonaa euroa vuodessa, käytetään niin vahvasti ilmastoyhteistyöhön, kun kansallisesti tähän käytetään jo hyvin paljon rahaa? Tämän vuoksi kulttuuri tahtoo jäädä jalokoihin. Olisiko paikallaan selvittää, kuinka paljon ja mille sektoreille pohjoismaiseen yhteistyöhön käytetään kansallisesti eniten rahaa? Tämä olisi tärkeä tieto, jotta pohjoismaisen yhteistyön budjetti voidaan suunnata mahdollisimman vaikuttavasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hyrkkö, olkaa hyvä.

12.48 Saara Hyrkkö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen iloinen, että täällä nousi esiin se, että tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen ja kaikenlaisen syrjinnän kitkeminen on aivan jokaisen ihmisen etu, ihan sukupuolesta riippumatta.

Yksi tärkeä työmaa yhdenvertaisuuden edistämiseksi on työpaikoilla. Useimmat työikäiset ihmiset viettävät valtaosan hereilläoloajastaan töissä, ja juuri siksi onkin niin tärkeää, että moninaisuus ja yhdenvertaisuuden merkitys ymmärretään juuri työpaikoilla. Uusi yhdenvertaisuuslaki täsmentääkin työnantajan velvollisuuksia ja antaa myöskin yhdenvertaisuusvaltuutetulle toimivaltaa valvoa tämän lain noudattamista myös työelämässä. Tämä on merkittävä muutos, sillä tähän asti kukaan ei ole kokonaisvaltaisesti valvonut sitä yhdenvertaisuuden toteutumista työelämässä.

On erityisesti hienoa, että lakiuudistuksen myötä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta voi suosittaa hyvityksen maksamista syrjinnän tai vastatoimien kohteeksi joutuneille. Tämä on iso askel sen tunnistamiseksi, että syrjintä on todella iso yhteiskunnallinen ongel-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

ma, joka on [Puhemies koputtaa] jokaisella elämän osa-alueella, ja sen kitkeminen vaatii konkreettisia tekoja.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Myönnän vielä yhden vastauspuheenvuoron tähän debattiin, ja sen jälkeen ministerille muutama minuutti. — Ledamot Strand, var vänlig.

12.49 Joakim Strand r (vastauspuheenvuoro): Tack, ärade talman! Jag skulle vilja veta inom vilka områden ministern ser att man nu ytterligare kunde förstärka det nordiska samarbetet med den erfarenhet som ni har nu efter ganska många år, då perioden snart lider mot sitt slut. Jag beskrev själv tidigare en del av de regionala nordiska aktiviteter som finns, men vilka är de nya spår där ni ser att man också på statlig nivå, förutom förstås försvaret, kunde förtäta samverkan ytterligare? Finns det kanske också någon mera negativ överraskning som ni har sett, där man inte har kommit så långt som man kanske tror bland gemene man?

Elikä aiemmassa puheenvuorossani yritin kuvata hieman näitä alueellisia aktiviteetteja, ja kysyn näin ehkä enemmän yleisesti, mitkä ministerin mielestä olisivat ne seuraavat stepit pohjoismaisen yhteistyön syventämisessä valtioiden välillä. Tietenkin turvallisuus, mutta mitä muita konkreettisia uusia avauksia näette sen lisäksi, mitä alueellisesti jo tehdään hyvin tiiviisti?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ministeri Blomqvist, kolme minuuttia.

12.50 Pohjoismaisen yhteistyön ja tasa-arvon ministeri Thomas Blomqvist: Kiitos, puhemies! Ehkä aloitan sillä — koska se on kuitenkin minusta merkittävä uudistus — että yhdenvertaisuusvaltuutetun toimivaltaa nyt laajennetaan, koska siltä on puuttunut valvontatoimivalta työelämässä, mikä on taas vaikeuttanut valtuutetun muiden tehtävien hoitamista, kuten yhdenvertaisuuden edistämistä ja sovinnon edistämistä työelämässä. Tässä nostettiinkin, aivan oikein, että sillä, mitä työelämässä tapahtuu, on todella iso merkitys. Tämä valtuutetun toimivallan laajentaminen voisi myös edistää syrjinnän esiintuloa ja selvittämistä muilta osin. Esimerkiksi työhönottosyrjintään olisi tärkeää voida puuttua ajoissa.

Sitten tähän kysymykseen isien oikeuksista ja isien asemasta, kun tässä sen perään kysyvät sekä edustaja Mäenpää että edustaja Myllykoski, ja osittain edustaja Biaudet jo vastasikin: aivan oikein, totta kai vanhempien oikeus tavata lapsiaan, siitä kaikki lähtee. En puutu nyt tuomioistuimien toimintaan, mutta siinä, minkä tässä edustaja Myllykoski nosti, varmaan meillä olisi vielä parantamista. En tunne yksityiskohtaisesti, miten se tänä päivänä toimii, mutta jos tulee sellainen tilanne, että ero tapahtuu, niin sitten pitäisi olla riittävästi sekä neuvontaa, tiedottamista että apua saatavissa, jotta tällaisiin huoltokiistoihin ei jouduttaisi ja sillä tavalla. Se on joka tapauksessa, oli tuomio mikä tahansa, tietysti erittäin repivää ja haastavaa aikaa kaikille.

Sedan till slut, talman, lite om det nordiska samarbetet.

Alldeles riktigt, vilket flera har lyft fram här, är naturligtvis beredskapssamarbete, försörjningstrygghet och säkerhetspolitik nu nya element. Under Finlands ordförandeskap i

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

ministerrådet lyfte vi som statsministerns initiativ fram just arbetet när det gäller beredskap och försörjningstrygghet, och i våras blev Natomedlemskap aktuellt för Finland och Sverige, och det har naturligtvis förtätat det nordiska samarbetet och gett nya möjligheter.

Minun mielestäni tämä turvallisuuspoliittinen ulottuvuus, joka nyt tulee vahvemmin mukaan pohjoismaiseen yhteistyöhön... Minä en nyt vastaa siitä, mutta minun käsitykseni on, että se omalta osaltaan tulee vahvistamaan muutakin yhteistyötä.

Tässä lopuksi edustaja Strand kysyi siitä, millä aloilla voitaisiin tiivistää. Varmaan tällainen alueellinen yhteistyö: Sekä Kvarkenin alue, Merenkurkun alue, että sitten Tornio-Haaparanta ovat sellaisia, joissa tehdään jo paljon yhteistyötä. Heidän kanssaan pitää käydä vuoropuhelua. Sitten energia varmaankin, liikenneyhteydet, elinkeinoelämä ylipäätän, ovat sellaisia asioita, mihin jatkossakin kannattaa panostaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja nyt siirrytään puhujalistaan. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä. — Edustaja Myllykoski, sen verran totean, että istunto keskeytetään kello 13 ja tämä on viimeinen puheenvuoro tähän istuntoon tässä vaiheessa.

12.54 Jari Myllykoski vas: Kiitoksia, arvoisa puhemies! Koetan olla tiivis. Käytän oikeastaan nyt tämän puheenvuoroni, kun istuin tuossa kaksi tuntia pyytämässä debattia opetusministeriön pääluokkaan. Haluaisin tuoda oman näkemykseni siitä, mitä tulisi tehdä tällä sektorilla tulevaisuudessa ja kuinka hyvin rahoja on kuitenkin t&k-sektorille lisätty, mikä mahdollistaa sen, että meillä on mahdollisuuksia kehittää edelleen meidän vientiteollisuutta ja yleensä kaikkea teknologista osaamista tässä maassa.

Me tarvitaan perustutkimusta, mutta me tarvitaan erityisesti yliopistokoulutusta, jota annettaisiin meidän yliopistokeskuksissa. Alueellinen kattavuus on tärkeä, ja on hyvä, että yliopistokeskukset ovat saaneet rahoitusta tämän hallituksen aikana, mikä vahvistaa luottamusta siihen, että me voimme ajatella siten, että meidän maamme tuottaa elinkeinoelämän tarpeisiin osaajia. Mutta tällä hetkellä se ei toteudu. Esimerkkinä voin kertoa Satakunnasta, jossa on erittäin vahva metallialan klusteri, mutta valmistuuko meillä yhtään diplomi-insinööriä sinne?

Olisinkin kysynyt ministeri Anderssonilta, miten voimme yliopistorahoituksella jollakin tavoin ohjata autonomisia yliopistoja, jotta ne voisivat saada vaikka lisää rahaa tai sitten tukistusta, että esimerkiksi elinkeinoelämälle nimenomaan Satakunnassa voisi sille teollisuudenalalle, mikä siellä on vallitseva, saada yliopistotason koulutusta, jotta meillä diplomi-insinöörejä sillä seudulla valmistuisi. Se olisi pitovoimaa Satakunnalle, ja uskon, että siellä yritykset olisivat erittäin halukkaita ottamaan näitä opiskelijoita oppimaan sinne työhön, ja se tarkoittaisi, että t&k-rahoitusta olisi helpompi saada, kun meillä olisi alalle opiskelevia yliopistotasoisia opiskelijoita. Meillä ammattikorkeakoulu toimii hyvin, niin että soveltavaa voidaan edelleen tuoda työelämään, mutta tämä on se yksi, mikä pitää meidän korjata, ja nyt täällä ei ole enää ministeri Andersson vastaamassa. Mutta haluan tässä puheenvuorossa peräänkuuluttaa sitä, että on erittäin tärkeätä, että meillä on perustutkimus, mutta sitten meidän pitää kuitenkin rinnakkain elinkeinoelämän kanssa käydä läpi niitä tarpeita, mihinkä me tarvitsemme korkeakoulukoulutusta. Ja se on yksi edellytys tämän maan vientiteollisuudelle ja koko hyvinvoinnille.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Samaan sektoriin kuuluu se kiitos tälle hallitukselle, että oppisopimuskoulutukseen on laitettu panoksia. Se on erittäin tärkeä väylä. Ja toivotaan, että yrityksissä oltaisiin rohkeita ja koulutuksen järjestäjät näkisivät, että tämä olisi väylä erilaisille oppijoille tulla työelämään. Tällaisille edustaja Myllykosken kaltaisille aika pahan lukihäiriön omaaville henkilöille se on se polku, jolla me voimme mennä työelämään. Tarvitaan rohkeita ratkaisuja, jotta saamme mukaan ammattitaitoiset ja osaavat nuoret, joilla ei oppimishaluja ole mutta työhaluja kyllä on.

Förste vice talman Antti Rinne: Nu avbryts debatten och behandlingen av ärendet. Plenum avbryts och fortsätter klockan 16 med den muntliga frågestunden. Därefter fortsätter den här budgetdebatten igen.

Riksdagen avbröt plenum klockan 12.59.

Riksdagen fortsatte plenum klockan 17.02.

Andre vice talman Juho Eerola: Nu går vi tillbaka till ärende 3 på dagordningen, det vill säga den allmänna debatten om budgeten. — Ledamot Kinnunen. — Jag korrigerar, här har vi ju den huvudtitel minister Ohisalo representerar. Varsågod, och ursäkta.

17.03 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tätä viikkoa värittää Venäjän julistama osittainen liikekannallepano. Olemme tämän vuoden aikana nähneet, miten tärkeää ilmastotoimien tekeminen ja energiaomavaraisuuden vahvistaminen on myös Suomen kokonaisturvallisuuden kannalta. Ainoa tie ulos Venäjän hyökkäyssodan synnyttämästä energiakriisistä on vihreän siirtymän jatkaminen, ja se näkyy vahvasti myös hallituksen talousarvioesityksessä ympäristöministeriön hallinnonalan osalta.

Olemme päättäneet hallituksessa rakentaa vihreiden investointien kiihdytyskaistan, jossa vihreän siirtymän investointeja nopeutetaan tehostamalla ympäristölupien ja ympäristöllisten arviointien käsittelyä. Vihreää siirtymää tukevan rakentamisen viranomaiskäsitteilyiden vauhdittamiseen kunnissa ja maakuntien liitoissa ehdotetaan avustuksia 2,5 miljoonaa euroa.

Muilla hallinnonaloilla aluehallintovirastoille ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä hallintotuomioistuimille esitetään määrääjäksi merkittävästi lisää henkilöstöresursseja investointien viranomaiskäsitteilyjen nopeuttamiseen.

Asuinrakennusten energiatehokkuusremontteja sekä matalalämpöiseen kaukolämpöön siirtymistä tuetaan 69 miljoonalla eurolla. Öljy- ja kaasulämmityksestä luopumisen tukeen pientaloissa varataan yli 45 miljoonaa euroa. Budjettiriihessä hallitus sitoutui myös varmistamaan lisätalousarvion ja täydentävän talousarvioesityksen yhteydessä asuinrakennusten energia-avustuksien rahoituksen riittävyyden.

Sähköautojen latausinfraan rakentamista asuinkiinteistöissä ja työpaikoilla tuetaan 10 miljoonalla eurolla.

Ilmastolakiin on tulossa kunnille velvoite laatia ilmastosuunnitelma. Suunnitelman laatimista tuetaan 2,6 miljoonalla eurolla.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Arvoisa puhemies! Luonnonsuojeluun on vaalikauden aikana kohdennettu vuosittain keskimäärin yli 100 miljoonan euron lisäys. Toimet luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi jatkuvat vahvoina myös ensi vuonna. Helmi-elin ympäristöohjelmaan varataan rahoitusta 20,4 miljoonaa euroa ja Metsoon eli Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaan alustavasti noin 22 miljoonaa euroa. Metso-ohjelman ulkopuolisten metsien suojeluun suunnataan 6 miljoonaa euroa lisärahoitusta.

Vesiensuojelun tehostamisohjelmaan on varattuna rahoitusta ympäristöministeriön hallinnonalalla 12 miljoonaa euroa, josta rahoitetaan myös Saaristomeri-ohjelmaa. Myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta kohdennetaan rahaa Saaristomeren suojeluun. Ravinteiden kierrätykseen panostetaan 31 miljoonan euron määrärahalla. Summalla tuetaan erityisesti Suomen ravinne- ja energiaomavaraisuutta parantavia hankkeita, joissa kehitetään ja otetaan käyttöön yhdyskuntien jätevesien ja sivuvirtojen hyödyntämätön ravinnepotentiaali sekä parannetaan jätevesien käsittelyn energiatehokkuutta.

Arvoisa puhemies! Valtion tuki kunnallistekniikan rakentamiselle ja vuokra-asunto- tuotannon käynnistysavustuksiin MAL-sopimuskunnissa jatkuu. Valtaosa valtion tukemasta asuntotuotannosta kohdistetaan suurimpiin kasvukeskuksiin, erityisesti Helsingin seudulle. Korkotukilainoituksen valtuudella voidaan rakentaa noin 10 000 asuntoa.

Erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista esitetään tuettavaksi korkotukilainoituksen lisäksi investointiavustuksilla, joiden valtuutta nostetaan 30 miljoonalla eurolla 120 miljoonaan euroon. Avustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuntotuotannon edistämiseen. Korjausavustuksiin varataan yhteensä 21,4 miljoonaa euroa, mikä yhdessä siirtyvien korjausavustusmäärärahojen kanssa mahdollistaa, että avustuksia myönnetään hieman enemmän kuin viime vuonna tai jopa viime vuosina. Avustukset suunnataan pääosin hissien jälkiasennusten sekä vanhusten ja vammaisten asuntojen korjausten tukemiseen, väestöltään vähenevillä alueilla jaettavaan avustukseen arava- ja korkotukivuokra-asuntojen kunnostamiseen ikääntyneille sopivaksi lisätään 5 miljoonaa euroa.

Myös asumisneuvonnan laajentamiseen varataan 4,3 miljoonaa euroa. Asumisneuvonnan laajentaminen tukee osaltaan tärkeää asunnottomuuden puolittamisen ja poistamisen tavoitetta.

Osana Itä-Suomen pakettia Itä-Suomen luonnonsuojelu- ja kansallispuistoalueiden kehittämiseen ja kunnostamiseen varataan 2 miljoonaa euroa sekä alueen kaivosteollisuudessa pilaantuneiden maa-alueiden kunnostamiseen miljoona euroa.

Myös Suomen ympäristökeskuksen tutkimusresursseja esitetään lisättäväksi miljoonalla eurolla ja lisäksi esitetään rahoitusta tutkimusprofessuuriin.

Valtakunnalliseen kiertotalouden edistämishjelman toteuttamiseen esitetään miljoona euroa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitokset. — Arvoisa ministeri, anteeksi, että olin esityslistassa ihan väärässä kohtaa. Mutta nyt ollaan oikeassa kohtaa, eli nyt te, jotka haluatte tästä asiasta käydä debattia, olkaa hyvä, painakaa V-painiketta, ja mennään eteenpäin. — Edustaja Huru.

17.09 Petri Huru ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen EU:n kunnianhimoisin hiilineutraalisuustavoite on nostanut elämisen kustannuksia ja Suomen maariskiä huomattavasti suhteessa kilpailijamaihin. Annamme heille etumatkaa, kun Suo-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

men hiilineutraalisuustavoite on jopa 15 vuotta EU:ta edellä. Suomen maariskii kasvattaa myös se, että eurooppalaiset kilpailijamaat tukevat fossiilisia polttoaineita käyttäviä teollisuusyrityksiään Suomea enemmän. Kuluttajien lisäksi suomalainen teollisuus ja liike-elämä ovat valvettuneita ja arvostavat kestävyttä, laatua sekä pitkäjänteisyyttä päätöksenteossa. Kun ilmastopolitiikkaa tehdään liian kunnianhimoisesti ja liian nopeasti eikä anneta aikaa sopeutua muutokseen, se on pahimmillaan kuolinisku yrityksille sekä velkavankeus yksityistalouksille. Lisäksi kun kotimaiset toimijat siirtyvät toimimaan muissa maissa, globaalit päästöt lisääntyvät. Suomalainen tuotanto onkin ilmaston etu.

Arvoisa ministeri, miten turvaatte suomalaisen teollisuuden toimintaedellytykset sekä ulkomaiset investoinnit maahamme jatkossa ja miten estätte hiilivuodon Suomesta saatutavampiin maihin? Ja mitä sanotte tavalliselle suomalaiselle, joka kamppailee kohoavien elinkustannusten uuvuttamana?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt valiokunnan tuore puheenjohtaja. — Anteeksi, unohdin senkin, että nyt on vaihtunut, ja luulin, että ei ole puheenjohtaja paikalla, mutta on sittenkin. — Olkaa hyvä, edustaja Kosonen.

17.10 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitos tästä kunniaa.

Kukaan ei olisi toivonut, että syttyy sota ja Venäjä tällä tavalla vauhdittaa fossiilisesta siirtymistä ja päästöttömiin vaihtoehtoihin siirtymistä myös. Jos jokin tässä tilanteessa on hyvää, niin se, että Suomi on ollut tällä omavaraisuuden tiellä jo pitkään, pyrkinyt omavaraisuuteen ja päästöttömään energiaan eli juurikin irti Venäjän-tuonnista. Kaikki pitää pitää tässä siirtymässä mukana, se on aivan selvä asia, ja kiitänkin hallitusta monista niistä toimista, joissa tästä sosiaalisesta näkökulmasta huolehditaan. On hyvä, että hallitus luo esimerkiksi kannusteita päästöttömiin lämmitysmuotoihin siirtymiseen.

Budjetissa edistetään siirtymää luvituksen etusijamenettelyllä, ja kysynkin, millaisia muita vauhdituskeinoja investointien luvituksia varten on tulossa, koska tämä siirtymä on meille kaikille hyvin tärkeä, nyt todella ajankohtainen, ja vauhtia [Puhemies koputtaa] näihin investointeihin tarvitaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja valiokunnan varapuheenjohtaja on myöskin paikalla. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

17.11 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Budjettikirja kertoo, että ensi vuonna edistämme hiilineutraalisuuteen liittyviä tavoitteita yhteensä 2,4 miljardilla eurolla. Käyttämällä nämä rahat viisaasti vahvistamme Suomen energiaomavaraisuutta ja luomme Suomeen uutta työtä ja investointeja, ja tätä työtä hallitus tekee määrätietoisesti vauhdittamalla päästöttömän energian ratkaisuja.

Luontokatoa, ilmastokriisiä ja luonnonvarojen ylikulutusta on ratkottava entistäkin systemaattisemmin yhtenä kokonaisuutena. Se edellyttää siirtymistä viipymättä kiertotalouspohjaisiin ratkaisuihin neitseellisten luonnonvarojen ylikulutuksen sijaan. Tähän työhön tarvitaan myös elinkeinoelämä ja muut yhteiskunnan toimijat mukaan. Kysynkin ministeri Ohisaloilta: mitä kuuluu valtionyritysten ja kuntien välisille kiertotaloussopimuksille, joiden solmimisesta päätettiin viime keväänä?

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiuru.

17.12 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Joka vuosi budjettikäsittelyn aikana nostan ympäristöministeriön alalta tällaisen sinänsä hyvin pienen kohdan, joka koskee luontopalveluitten rahoitusta.

Kansallispuistoja meillä on 40 kappaletta. Tälläkin vaalikaudella on tullut yksi lisää, ja toivottavasti myös jatkossa. Kansallispuistoissa meillä on autiotupia, niitä on Metsähallituksen hallinnassa toista sataa, ja tuvat vaativat myös jatkuvaa korjausta, ylläpitoa. Kansallispuistojen käyttö on lisääntynyt, mikä on sinänsä hieno asia. Korona kiihdytti sitä entisestään.

Autiotupaverkostossa on ollut merkittävää korjausvelkaa. Vuosina 2017—2018 saatiin erikseen vielä korvamerkattu lisäraha autiotuville. Kysyn ministeriltä: mikä on autiotupien korjausvelan tilanne tällä hetkellä, onko tupaverkosto kunnossa ja oletteko itse tällä vaalikaudella ja tänä vuonna vieraillut yhdessäkään autiotuvassa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kivelä.

17.14 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämän kauden kriisit, koronapandemia, Venäjän hyökkäyssota ja nyt tämä energiakriisikin, ovat näyttäneet, että kyllä nopeisiin ja vaikuttaviin toimiin pystytään silloin, kun on tosiaan sitä poliittista tahtoa. Kun tämä hallitus aloitti työnsä, me yhdessä sovittiin, että ilmastokriisin, luontokadon torjuminen on ihan niitä keskeisiä tehtäviä, ja nämä ovat edelleen tärkeysjärjestyksessä siellä ihan ylimmässä joukossa, koska on kuitenkin niin, että jos näissä tehtävissä ei onnistuta, silloin muutkaan hyvät kehitystavoitteet eivät voi mennä eteenpäin.

No samaan aikaan tämä haaste on tietenkin valtava tässä tilanteessa, mutta kun te ministerinä koordinoitte tätä hallituksen ilmastotyötä, niin haluaisin vielä kysyä: miten arvioitte sitä, kuinka kokonaisuudessaan [Puhemies koputtaa] nyt loppukauden osalta, ensi vuoden osalta vastataan siihen, että nämä toimet ovat riittäviä? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja edustaja Viitanen.

17.15 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikilla ihmisillä on oikeus kohtuuhintaiseen, hyvään kotiin ja myöskin hyvin turvalliseen ja viihtyisään asuinympäristöön, ja on hyvin tärkeää, että voimme tätä edistää ja esimerkiksi ehkäistä asuinalueiden eriytymistä. Kaikki ymmärtävät, että tänä päivänä se on entistäkin tärkeämpää. Siksi on erittäin hyvä, että tämä hallitus on toteuttanut lähiöiden kehittämisohjelmaa. Sitä toteutettiin jo aikaisemmin — viime kaudella ei, ja nyt taas — ja tässä asuntopoliittisessa selonteossa haetaan pitkäjänteisyyttä asuntopoliitikalle, ja myös eduskunta on edellyttänyt, että osana sitä edelleen jatketaan voimakkaasti lähiöiden kehittämistä. Nyt kun kohta jo tuleva kausi koittaa, haluaisin ministeriltä tietää, millaista valmistelua ja varmistelua on tehty sen suhteen, että tämä kokonaisvaltainen lähiöiden kehittäminen saa jatkoa myös tulevina vuosina.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Satonen.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

17.16 Arto Satonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä asia, että näitä uusiutuvan energian hankkeita viedään nyt voimalla eteenpäin, ja myöskin on erittäin hyvä asia, jos luvitus nyt saadaan nopeammin toimimaan. Korostaisin kuitenkin, että kun meille nyt tulee erittäin paljon uutta tuulivoimaa ja myöskin aurinkovoimaa — mahdollisesti jopa aurinkopuistoja sen lisäksi, että omakotitaloihin ja teollisuuskiinteistöihin ja maatalouskiinteistöihin niitä asennetaan — niin nämä valitettavasti ovat sellaisia energiamuotoja, että me tarvitaan säätövoimaa, sillä ne eivät tuota energiaa yhtä lailla läpi vuoden. Aurinko ei talvella tuota juuri lainkaan, tuulivoima paremmin toki talvella, mutta silloinkin on päiviä, jolloin ei juuri tuule.

Ja kysynkin: Mitä aiotaan tehdä sen eteen, että lisättäisiin säätövoimana esimerkiksi vesivoimaa tai sitten pienydinvoimaa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Salonen.

17.17 Kristiina Salonen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuoden budjetissa jatketaan panostuksia vihreän siirtymän vauhdittamiseen, luonnonsuojeluun ja kohtuuhintaiseen asumiseen. Hallitus rakentaa vihreiden investointien kiihdytyskaistan, jossa vihreän siirtymän investointeja nopeutetaan tehostamalla ympäristölupien ja ympäristölistien arviointien käsittelyä. Tässä myös tuetaan kuntia ja maakuntia kahden ja puolen miljoonan euron avustuksella, ja myös aluehallintovirastolle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille esitetään lisäresursseja. Tämä on erittäin hyvä asia, sillä Suomi ei saa menettää yhtään investointia hitaan lupaprosessin vuoksi. Itse asiassa lupaprosessien jouhevoittamista kaivataan vihreän siirtymän investointeihin laajemminkin.

Energiakriisi on toinen puhuttava asia. Onkin hyvin kannatettavaa, että budjetissa tuetaan asuinrakennusten energiatehokkuusremontteja sekä öljy- ja kaasulämmityksestä luopumista. Kysyisin ministeriltä öljylämmityksestä luopumisesta: kuinka paljon niitä on tehty jo, ja millaisia arviointeja teillä on vielä jäljellä olevasta tarpeesta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Talvitie.

17.18 Mari-Leena Talvitie kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensi vuodelle ympäristöministeriön puolella on paljon hyvää — erilaiset toimet, jotka edistävät kiertotaloutta, vihreää siirtymää, Saaristomeren puhtautta ja ravinteiden kierrätystä — mutta on myöskin muutama huoli.

Ensinnäkin tästä vihreän siirtymän investointien etusijaisuusmenettelystä. On tärkeää, että lupaviranomaisille ja tuomioistuimille tulee lisäresursseja, mutta nyt näyttää siltä, että resurssit valuvat tämän DNSH-periaatteen tulkinnan opetteluun ja käyttämiseen. Toivottavasti ministeri pitää huolen, että näin ei tule käymään.

Sitten näihin ARAn korkotukiin ja investointiavustuksiin nyt, kun on mahdollisuus kertoa toive ministerille suoraan. Valiokunta otti tässä asuntopoliittisessa kehittämisohjelmassa kannan, että ARAn korkotukilainoitukset ja erityisryhmien investointiavustukset pitäisi mahdollistaa myös lyhytaikaishoitoa tarvitseville, omaishoidettaville erityisryhmille. Eli tässä on nyt kyse siitä, että vain kymmenen prosenttia [Puhemies koputtaa] voi olla lyhytaikaista asumista, ja toivottavasti tätä voitaisiin nostaa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja seuraavaksi edustaja Hopsu.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

17.20 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Luontokadon pysäyttämisen on entistä suurempi kiire, kiitos siis ministerille tai oikeastaan ministereille. Tämä hallitus on kohdennanut vuosittain ennätykselliset 100 miljoonaa, tai tulevana vuonna enemmänkin, luonnonsuojeluun, ja tätä pitää jatkaa. Toivottavasti tähän on salin yhteinen sitoumus.

Kesällä suomalaiset ovat aina yhteydessä, koska ovat suuresti huolissaan joko lähijärvistään tai Itämerestä tai molemmista. Tässä on panostuksia vesiensuojelun tehostamisohjelmaan, ja merkittävää työtä tehdään myös ravinteiden kierrätyksen edistämiseksi. Saaristomerelle ympäristöministeriön merkittävin hanke on kipsihanke, jossa viljelijöille on jaettu maksutonta kipsiä sinne levitettäväksi, ja tämä on perustunut vapaaehtoisuuteen. Miten kannustaisimme viljelijöitä mukaan tähän [Puhemies koputtaa] vielä entistä enemmän? Kansalaisten palaute alkaa olla, että vapaaehtoisuus ei enää riitä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Sitten seuraavaksi edustaja Eloranta.

17.21 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus perusti viime vuonna Saaristomeri-ohjelman, jotta meri saadaan pois HELCOMin hotspot-listalta. Ohjelman tiekartan toteuttamiseen on arvioitu tarvittavan 18 miljoonaa euroa vuodessa. Yhdeksästä toimenpiteestä kolme kuuluu ympäristöministeriön hallinnonalalle. Kysynkin ministeriltä: voitteko antaa vielä tarkennusta siitä, mitä eri toimenpiteitä ensi vuoden budjetissa oikein on tuon Saaristomeri-ohjelman toteuttamiseksi ja mikä on tämän kahden ministeriön toimialalle kuuluvan Saaristomeri-kokonaisuuden yhteissumma?

Sitten toinen kysymys vielä: Hallitusohjelmassa on pitkä lista, jopa 15 kappaletta, erilaisia sisäilmakysymyksiin liittyviä kirjauksia, esimerkiksi rakentamisen laadun ja valvonnan parantaminen, vastuun selkiyttäminen, pääurakoitsijan vastuu rakennusvirheistä, talon ostajan oikeusturvan vahvistaminen, kuntotarkastustoiminnan saaminen lakisääteiseksi ja viranomaisten toimivaltuuksien laajentaminen. Miten nämä erilaiset asiat ovat edenneet tai miten ne vielä etenevät tässä loppuhallituskautena?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja jos tässä vaiheessa otetaan ministeriltä vastauksia. Jos voitte aloittaa edustaja Elorannan esittämistä kysymyksistä, koska hänellä on kuulemma kiirus.

17.22 **Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo:** Kiitos! Erittäin hyviä huomioita. Budjettikirjaa on luettu tarkasti, ja se on hyvä.

Kävin yhdessä juuri edustajan kanssa täällä yhteisessä Saaristomeri-ryhmässä. Itämeren suojelu on varmasti asia, josta olemme kaikki samaa mieltä, ja on yhteinen tehtävämme poistaa tämä Saaristomerien valuma-alue sieltä hotspot-listalta. Ympäristöministeriö, joka todella vastaa isosta osasta tätä työtä yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa, on saanut budjettiin ensi vuodelle sen, mitä olemme hakeneet, eli pääsemme toteuttamaan Saaristomeri-ohjelmaa täysimääräisesti, ja muun muassa tämä kipsin levitys on näistä se keskeisin asia. Edustaja Hopsun kysymys liittyikin tähän, kuinka innostamme entistä enemmän ihmisiä mukaan. Meillä on ryhmän kanssa myös yhteisiä suunnitelmia tästä, ja toivottavasti pääsemme niitä edistämään yhdessä. Toivon tietysti tässä, että käynte dialogia myös sinne maa- ja metsätalousministeriön puolelle, koska heillä näitä määrärahoja on sitten vielä useampaan toimenpidekokonaisuuteen.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Täällä edustaja Talvitien puheenvuorossa esitettiin huolta tästä luvituksesta. Nythän on hyvä huomata, että luvan myöntämisen edellytykset edelleen säilyvät entisellään. Tämä ei merkittävästi haittaa arviointia. Tätä sovellettaisiin vain ratkaistaessa sitä, voidaanko tämä kyseinen hanke ottaa sinne etusijamenettelyyn, eli sitä ei käytetä siinä lupaharkinnassa. [Eduskunnasta: Miksi?] — Siksi, edustajalle siellä takana, että haluamme vauhdittaa erityisesti vihreää siirtymää tekeviä hankkeita, niitä hankkeita, joissa aidosti huomioidaan päästövähennykset, joissa aidosti ei tehdä luonnon monimuotoisuudelle haittaa, ja moni suomalainen yrityshän tekee tätä työtä jo erittäin aktiivisesti. On hyvä huomata, että muun muassa elpymisvälineen rahoitushauissa on mukana myös näitä samoja periaatteita tästä: ei merkittävää haittaa. On tärkeää nähdä se itse asiassa jatkossakin eräänä entistä laajempaa yritystoiminnan isona kantavana voimana.

Täällä tuli lukuisia kysymyksiä. Aloitettiin sillä, onko tämä siirtymä irti fossiilisista polttoaineista ja tämä vihreä siirtymä nyt sitten kestävä. Hieman tässä olen itse ihmetellyt perussuomalaisten viestejä — emmekö me nyt juuri nimenomaan halua irtautua niistä kalliista fossiilisista polttoaineista uusiutuviin, kotimaisiin, hajautettuihin energiantuotantomuotoihin? [Petri Huru: Kuka sen maksaa, kuluttajatko?] Sitä työtä me tuemme muun muassa sillä, että mahdollistamme kotitalouksille irtautumisen öljylämmityksestä, maalämpöön siirtymisen, mahdollistamme uusia energiaomavaraisuuslainoja, joilla pk-yritykset, kotitaloudet, asunto-osakeyhtiöt voivat muun muassa tehdä energiatehokkuusremontteja. Nythän kaksi keskeisintä keinoa päästä tämän energiakriisin yli ovat rakentaa uutta puhdasta energiaa lisää ja toisaalta säästää jo olemassa olevaa energiaa, ja näitä keinoja vauhditetaan. On selvää, että tässä kaikessa pitää jatkuvasti pitää sosiaalinen oikeudenmukaisuus vahvana elementtinä mukana. Sen takia hallitus on päättänyt nyt syksyn budjettiriihessä, että teemme muun muassa näihin kalliisiin sähkölaskuihin tällaisen kompensatiomahdollisuuden, sähkövähennyksen, ja toisaalta sosiaaliturvaetuuksia korotetaan ja monia erilaisia sosiaalipuolen tukia viedään eteenpäin, jotta sitten kaikki pysyvät tässä mukana.

Valiokunnan puheenjohtaja kysyi, mitkä ovat niitä moninaisia keinoja, joilla tätä vihreää siirtymää edistetään, ja niitähän todella on lukuisia: paitsi nämä luvitusprosessit myös nämä energiaomavaraisuuslainat. Vivutamme siis lähestulkoon 700 miljoonaa euroa liikkeelle näiden energiaomavaraisuuslainojen kautta. Sen lisäksi tietysti elpymisvälineestä on päätetty jo laittaa miljardiluokan panostukset vihreään siirtymään. Viime kevään aikana tehtiin päätökset 800 miljoonasta eurosta, ja ne sisältävät muun muassa näitä kotitalouksien energiaremontteja ja juuri sitä tukea, että paitsi kotitaloudet myös pk-yritykset, kunnat, kaikki, pääsisivät irti fossiilienergiasta kohti energiaitsenäisyyttä. — En tiedä yhtään, kauanko täällä on aikaa jatkaa, mutta jatkan toki mielelläni.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Olette ylittäneet antamani ajan, mutta ei se mitään, koska sitten he kysyvät jatkokysymyksiä vähemmän.

Jatketaan. — Eli edustaja Elolle näiden kiertotaloussopimusten solmimisesta: Se työ on erittäin hyvin käynnissä paraikaa. Tähän on lähdetty mukaan innokkaasti. Olemme saaneet runsaasti kumppaneita, ja itse asiassa yli 80 toimijaa lähti jo alkuvaiheessa mukaan tähän. Kuten alkupuheenvuorossani totesin, tähän tulee myös rahoitusta. Itse ajattelen, että kiertotalous ei ole vain joku pieni uusi lisäosa, vaan totta kai meidän pitäisi pystyä muovaamaan meidän talousjärjestelmää kohti sitä, että emme jatkuvasti haali uusia neitseelli-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

siä luonnonvaroja vaan käyttämme niitä, joita jo hyödynnämme, uudestaan ja uudestaan. Tämä on paitsi pallon etu myös monesti yritysten etu, että ei tarvitse aina neitseellisiä raaka-aineita hankkia uudestaan.

Ja kyllä nyt, kun yritykset tässä mainitsen — ja liittyen tähän vihreään siirtymään laajemmin — elinkeinoelämän viesti on hyvin yksiselitteinen ja selvä: yritykset, joissa itse vierailen, tekevät vahvasti tätä vihreää siirtymää ja lähettävät myös viestiä siitä, että on investoreille, sijoittajille, erittäin paha uutinen, jos tämä ilmastotyö, vihreä siirtymä nyt jollain tavalla vaikka lakkaisikin seuraavalla hallituskaudella. Jos olet firmassa tekemässä kymmenten tai satojen miljoonien eurojen investointeja esimerkiksi uusiutuvan energian sektorilla, ja kun nämä ovat vuosien pituisia projekteja, niin jos hallituksen toiminta nyt tästä yhtäkkiä täysin muuttuisikin, mitä meidän elinkeinoelämä silloin tekisi? Täytyy olla ennustettavuutta, jatkuvuutta, [Petri Huru: Nimenomaan, sitä pitäisi olla!] ja tähän pyrimme vahvasti yhdessä.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Jatketaan. — Edustaja Sirén.

17.28 Saara-Sofia Sirén kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitukselle todellakin kiitokset siitä, että hallitus on jatkanut sitä Itämeri-työtä Itämeri-ohjelman parissa, joka viime hallituskaudella käynnistettiin. Se on todella tärkeää työtä. Se on meidän meremme ja voi todella huonosti.

Ja kuten todettua, toimia on nyt syytä kohdentaa nimenomaan viimeiselle hotspot-alueelle eli Saaristomeren valuma-alueelle. Sen tulee olla meidän keskeinen prioriteetti tässä vesiensuojelun kokonaisuudessa.

Nyt budjettikirjassa on uusi momentti nimenomaan tälle Itämeri-asialle, Itämeri-momentti, joka ei varsinaisesti kuitenkaan sisällä uutta määrärahaa, vaan se on siirto toiselta momentilta.

Tiedustelin ministeriltä: millä tavalla hallitus suhtautuu esittämäämme ajatukseen siitä, että Metso-ohjelman kaltaista ohjelmamekanismia käytettäisiin myös vesistöjen suojelun puolella? Metso-ohjelmastahan on erittäin hyvät kokemukset — se on pidetty, ja tulokset ovat olleet oikein positiivisia — joten [Puhemies koputtaa] eikö tätä kannattaisi laajentaa myös muihin luontotyyppeihin ja vesistöihin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kiljunen.

17.30 Kimmo Kiljunen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri avasi oman puheenvuoronsa toteamalla sen, että tämä bruttaali hyökkäyssota, jonka Venäjä on suunnannut Ukrainaan, on aikaansaanut ainakin yhden positiivisen muutoksen nimenomaan näillä energiamarkkinoilla: sen, että me irtaudumme nyt Venäjältä tuotetusta fossiilisesta energiasta. Sillä on nyt ainakin kaksi positiivista vaikutusta. Ensimmäinen positiivinen vaikutus on se, että meidän oma energiaomavaraisuutemme tässä vahvistuu, ainakin pyritään vahvistamaan nimenomaan sitä. Ja toinen on tietysti se, että se avittaa meitä irtautumaan ylipäättään fossiilisista energialähteistä ja sitä kautta auttaa muun muassa ilmastomuutoksen vastaisessa työssä.

Jäin kysymään ja pohdin sitä, kun tämä kriittinen kriisitilanne on nyt päällä ja me todella olemme katkaisemassa yhteistyösuhteet Venäjälle käytännössä kokonaan: Venäjä on kuitenkin jatkossakin suuri maa, keskeinen teollisuusmaa ja energiantuottaja ja niin edel-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

leen. Miten me jatkossa pidemmällä jännevälillä pystymme varmistamaan sen, että myös Venäjä pystyttäisiin pitämään jollain tavalla mukana globaaleissa ilmastotalkoissa? Globaali ilmasto on kuitenkin [Puhemies koputtaa] koko ihmiskunnan yhteinen.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Edustaja Risikko.

17.31 Paula Risikko kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan ensiksi on kiitettävä siitä, että ympäristöministeriö on antanut rahoitusta ikäihmisten asumismuotojen kehittämiseen. Minä toivon, että teillä olisi mahdollisuus jatkaa sitä. Tiedän, että ympäristöministeriössä on siihen tosi hyviä virkamiehiä, jotka miettivät näitä asumisjärjestelyjä. Kyllähän tilanne on nyt se, että nyt me puhumme vain ja ainoastaan siitä aluehallinnosta, mutta kun kukaan ihminen ei asu aluehallinnossa vaan asuu kunnassa. Tarvitaan erilaisia asumismuotoja, ja sillä hyvällä asumismuodolla voidaan estää sitä, että sinne hyvinvointialueen palveluihin tarvitsee siirtyä.

Mutta sitten toinen asia, tuulivoima. On erittäin tärkeää, että sitä nyt kehitetään koko ajan, mutta nyt on pieni probleema kunnissa siinä, että meillä ei ole oikein eksaktia tietoa siitä, kuinka lähelle asuinympäristöä ne voi rakentaa. Ja siitä ne venyvät ja venyvät, koska tulee valtavasti valituksia ja niin edelleen, ja minä pyytäisin, että ympäristöministeriö tarttuisi tähän nyt topakalla tyylillä, että tulisi eksaktimpaa tietoa siitä, kuinka lähelle voi rakentaa, ja sitten me saataisiin niitä eteenpäin siellä kunnissa. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Kiitos. — Ja edustaja Vestman.

17.32 Heikki Vestman kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sähkökriisi on paljastanut sen, että Suomeen tarvitaan uutta sähköntuotantoa. Se on paljastanut myös sen, että Suomeen tarvitaan nimenomaan toimitusvarmaa sähköntuotantoa.

On todella hyvä, että Suomessa on investoitu voimakkaasti tuulivoimaan. Valitettavasti hallituksen track record tuulivoiman edistämisessä ei ole kovin hyvä. Tämä hallitushan lisäsi luontojärjestöille ylimääräisen muutoksenhakuoikeuden muun muassa tuulivoimaloiden rakennuslupaan ja sillä tavalla on osaltaan hidastanut näiden tuulivoimainvestointien valmistumista.

Mutta todella tuulivoima ei yksin riitä, koska sähkön tuotannon ja kulutuksen pitää olla joka hetki, itse asiassa sekunnin murto-osissa, tasapainossa. Haluankin kysyä ympäristöministeriltä: mitä hallitus aikoo tehdä muiden kuin tuulivoimainvestointien luvituksen sujuvoittamisen eteen? Siis puhun ydinvoimasta ja vesivoimasta, joita tarvitaan perusvoimana ja säätövoimana lisää [Puhemies koputtaa] Suomeen tuulivoiman rinnalle.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Peltokangas.

17.33 Mauri Peltokangas ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ministerille sellainen pohdittavaksi, että valtioneuvoston päätös huoltovarmuuden tavoitteista vuodelta 2018 määrittelee kansallisen huoltovarmuustyön lähtökohdat, periaatteet ja kansalliset tavoitteet, jotta huoltovarmuuden toteutuminen varmistetaan jatkuvasti.

Tämä päätös määrää turpeelle ja tuontipolttoaineille varmuusvarastot. Kiinnitän nyt huomiota tähän turpeeseen. Turvetta tulee olla siis maassa varastoituna noin puolen vuoden käyttöä vastaava määrä turvetuotantokauden alkaessa. Onko tällä hetkellä niin, vai

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

onko tästäkin laistettu? Ja kysyisin: minkälaisia toimenpiteitä arvoisa ministeri tulee tekemään siihen? Me kaikki tällä hetkellä tiedämme, että turve tulee näyttämään ainakin osassa Suomen alueita todella, todella voimakasta lämmitysenergiamuotoa, ja meidän tulee varmistaa, että sitä on saatavilla. Minkälaisiin toimenpiteisiin tämän suhteen lähdetään?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kemppi.

17.34 Hilikka Kemppi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hallitus rakentaa vihreiden investointien kiihdytyskaistan, jossa vihreän siirtymän investointeja nopeutetaan. Tämä on aivan valtavan hyvä uutinen kuntiin ja erityisesti niille alueille, joihin on lähtenyt nousemaan vihreitä investointeja eli käytännössä uutta energiaa. Tämä tehdään tehostamalla ympäristölupien ja ympäristöllisten arviointien käsittelyä, ja rahaa tähän on varattu 2,5 miljoonaa euroa. Lämmin kiitos tästä ympäristöministerille, ja hyvä, että olette kuullut koko Suomen huolen tämän osalta.

Sitten haluaisin kysyä tästä MAL-sopimusjärjestelystä eli maankäytön, asumisen ja liikenteen sopimusjärjestelystä. Tämä hallitus on tehnyt kovan ponnistelun, kun se on laajentanut MAL-sopimuksia kuuden kaupungin lisäksi myös yli 100 000 asukkaan kuntiin eli yhdeksään kaupunkiin tässä kohtaa. Kohtuullisiin asumiskustannuksiin kiinnitetään budjetissa huomiota, ja se tehdään erityisesti tämän MAL-sopimuksen kautta. Miten saisimme puurakentamista MAL-sopimuksessa joudutettua vielä paremmin?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja edustaja Kosonen.

17.36 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiuru otti asianmukaisesti tässä kohdassa esiin kansallispuistojen kunnan. Tietenkin siksi, että meidän edustamme hänen kanssaan liikuntaverkostoa ja kansallispuistot jos mitkä ovat tärkeitä kuntoilu- ja liikuntapaikkoja suomalaisille. Niiden korjausvelkaa on todella hyvin tällä kaudella saatu korjattua, ja se on tietysti iloinen asia meille kaikille kuntoilijoille ja luonnosta nauttijoille. Kiitän vielä ministeriä myös tästä kahden miljoonan euron määrärahasta Itä-Suomen kansallispuistojen kohteisiin.

On merkittävää, että monimuotoisuus on otettu tosi isosti listoille ympäristöministeriön hallinnonalalla niin meriluonnon, vesien ja merenhoitosuunnitelmien kautta kuin Helmi- ja Metso-ohjelmien kautta. Kaikki kuluttajat pitää pitää mukana, mutta myös maanomistajat pitää pitää mukana, heidän niitä toimia sitten lopulta tekevät. Tästä olisin kysynyt vielä ministeriltä: [Puhemies koputtaa] Kun viime kaudella oli pyöreän pöydän keskusteluja aiheesta, niin jatketaanko näitä esimerkiksi Metso- ja Helmi-ohjelmien osalta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt ministeri voisi tässä välissä sellaisen reilu kolme minuuttia käyttää aikaa vastaukseen. Sitten jatketaan edelleen keskustelua.

17.37 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo: Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Kososelle: Erittäin hyvä kysymys näistä pyöreän pöydän kohtaamisista, ja itse kannatan niitä hyvin paljon. Tällä viikolla juuri ministeri Kurvisen kanssa keskustelimme hiilimarkkinoiden kehittämisestä ja ylipäättään kaksoislaskennan ongelmista ja muista päästövähennystoiminnoissa.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Helmi-elinympäristöohjelma mainittiin tässä, ja haluan itse vielä nostaa sen merkitystä, että siinä missä Metso on vuosia toiminut erittäin hyvänä keinona suojella meidän arvokkaita metsäkohteitamme, Helmi-elinympäristöohjelma on perustettu muita elinympäristöjä varten, ja sillä rahalla, mitä nyt luonnonsuojeluun on lisätty, yli 100 miljoonaa keskimäärin joka vuosi, on pystytty kunnostamaan useita elinympäristöjä. Tämä on ehdottomasti ohjelma, jota ajattelen, että pitäisi pystyä jatkamaan tästä myös tuleville hallituskausille. Tämä on myös työtä, jota EU:n tasolta komissio on paraikaa asetuksellaan tai esityksellään halunnut edistää. Luonnon tilan parantaminen tulee olemaan iso keskustelu laajemmin EU:ssa, ja Suomi tekee tätä työtä jo aktiivisesti.

Edustaja Vestmanille: Tarvitaan laaja energiapaletti. En toki ole energiaministeri, mutta voin sivuta ministeri Lintilän tonttia ja todeta muun muassa sen, että näiden pienten ydinvoimaloiden osalta ydinenenergialain päivityksen yhteydessä tullaan huomioimaan se, että ne ovat mukana siellä lainsäädännössä, jotta sitten kun teknologia kehittyy, niitä voidaan alkaa hyödyntämään. Tarvitsemme lukuisia eri puhtaita energiamuotoja, ja esimerkiksi vedylle, vetyhankkeelle on tälläkin hallituskaudella energiatukea jo annettu ja myönnetty.

Edustaja Kemppi puhui tärkeästä puurakentamisesta, joka on aidosti iso mahdollisuus meille Suomessa. Sen ympärillä meillä on ihan kunnan ohjelmatyötäkin, ja sitä on ulkomailta asti tultu tänne meiltä oppimaan ja viemään maailmalle, eli Suomella on tässä aidosti esimerkin näyttämisen paikka.

Edustaja Risikko nosti esille asumisen kysymyksiä mutta myös hyvän huomion tuulivoimasta. Itse asiassa tällä hetkellä tuulivoiman rakentamiseen liittyvää tulkintaohjeistusta tullaan päivittämään ympäristöministeriössä. Olen täysin samaa mieltä, että pelisääntöjen täytyy olla yhteiset, sovitut, selvät, ja sitä enemmän voidaan sitten edistää näitä puhtaita hankkeita.

Edustajat Kosonen ja Kiuru nostivat hyvin tämän kansallispuistokysymyksen. Tällä kaudella todella on perustettu yksi uusi kansallispuisto, ja tällä hetkellä Tiilikajärven kansallispuistoa ollaan laajentamassa, siitä on lausuntokierros ollut käynnissä, ja näitä ehdotuksiahan meille tulee valtavan paljon. Sieltä paikalliset ihmiset nostavat niitä. Korjausvelkaa on saatu kurottua umpeen, ja siinä yhteydessä totta kai myös näitä tupia pyritään kunnostamaan mahdollisimman paljon. Mutta tämäkin on sitä tärkeää luonnonsuojelurahaa, joka pitää hallitusneuvotteluissa pystyä jo paaluttamaan.

Edustaja Kiljunen nosti tämän Venäjä-kysymyksen siitä näkökulmasta, että Venäjähän on ollut mukana monissa kansainvälisissä yhteistyöpöydissä, sopimuksissa — ympäristö ja ilmasto eivät katso rajoja samalla tavalla kuin monet muut kysymykset, ja sen takia on erittäin vakavaa ympäristönkin näkökulmasta, että Venäjä niistä pöydistä on poistunut. Tämä on valitettavaa. Monet suhteet tällä hetkellä, siis suurin osa suhteista on täysin jäissä, eivätkä virkakunnatkaan ole voineet edistää yhteistyötä. Katsotaan, mihin tilanne kehittyy. Totta kai toivomme, että lopettavat sodan mahdollisimman pian Ukrainassa, että tämä voisi hieman avata tätä puolta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt jatketaan tosiaan debattia. — Edustaja Elo.

17.41 Tiina Elo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, luontokato etenee ja sen pysäyttämiseksi on entistä suurempi kiire. Joka yhdeksäs laji Suomessa on uhanalainen, ja metsät ovat Suomessa tärkein uhanalaisten lajien elinympäristö.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

On todella tärkeätä, että hallitus on satsannut luonnonsuojeluun mittavasti, kuten on todettu, ja kiitos siitä, että budjettiriihessä ensi vuodelle osoitettiin vielä kuusi miljoonaa lisää rahaa luonnonsuojeluun.

Kuten muun muassa edustaja Sirén täällä totesi, nämä vapaaehtoisuuteen pohjaavat luonnonsuojeluohjelmat, Metso ja Helmi, ovat olleet todella suosittuja. Myös kunnat ovat hakeneet innokkaasti rahoitusta omille suojele- ja ennallistamishankkeilleen. Moni lintukosteikko, suo ja perinneympäristö on saatu Kunta-Helmi-rahojen turvin ennallistettua ja kunnostettua.

Suuri osa luonnonsuojelutyöstä tosiaan tehdään kunnissa, ja on äärimmäisen tärkeää, että kuntien luontotyön jatkuvuus turvataan. Olisinkin ministeriltä vielä varmistanut: jatkuhan Kunta-Helmi-rahoitus myös ensi vuonna?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Huru.

17.42 **Petri Huru ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, kyselitte tai ette ilmeisesti ymmärtänyt perussuomalaisten ilmastopolitiikkaa, ja koetan nyt avata tätä sinivalkoista siirtymää teille. Siis totta ihmeessä meidän pitää tehdä ilmastotoimia, mutta perussuomalaisten sinivalkoinen siirtymä lähtee siitä, että me turvaamme yritystemme kustannuskilpailukyvn sekä kotitalouksiemme ostovoiman. Ei meillä esimerkiksi pienituloisilla ole välttämättä varaa vaihtaa öljykattilaa toiseen, vaikka saisi jonkun näköisiä tukia, tai ei heillä ole varaa ostaa kymmenientuhansien sähköautoja.

Mitä tulee tähän ennustettavuuteen, josta mainitsitte, niin kyllä sanoisin, että hallituksen turvepolitiikka, jos joku, oli ennakoimatonta: ensin romutetaan koneet ja sitten pitäisi nostaa turvetta. Ette vastannut edes edustaja Peltokankaan kysymykseen tästä huoltovarmuusturpeen määrästä, että onko sitä nostettu lisää.

Olisi montakin asiaa, mutta kysyn nyt vielä: olisiko teillä valmiutta tulla tälle perussuomalaiselle sinivalkoisen siirtymän linjalle, [Puhemies koputtaa] jossa varmistetaan kustannuskilpailukyky?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt siirtyy puheenvuoro edustaja Sirénille.

17.43 **Saara-Sofia Sirén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin minäkin tästä vihreän siirtymän ohituskaistasta. Sen tavoitteethan ovat erinomaisen tärkeät ja ajankohtaiset, ja näitä tavoitteita on helppo kannattaa. Mutta olemme huolissamme siitä, onko tämä hallituksen valitsema keino välttämättä kaikkein tarkoituksenmukaisin ja toimivin. Vai olisiko vielä mahdollisuus miettiä muita vaihtoehtoja?

Tämä kriteeristö, jota on nyt tarkoitus soveltaa, perustuu tähän EU-taksonomiaan, jota ei ole tarkoitettu käytettäväksi tällaisessa lupamenettelylainsäädännössä. Sitä ovat asiantuntijat kommentoineet, että tämä aiheuttaa ensinnäkin epäselvyyttä ja myöskin hämmennystä, koska ei ole ollut ihan selkeää, miksi juuri tämä kriteeristö on päätetty ottaa käyttöön.

Toinen kysymys liittyy siihen, että kun hallitus on asettanut tavoitteeksi, että lupakäsittelyt näille vihreän siirtymän investoinneille kestäisivät maksimissaan vuoden, [Puhemies koputtaa] niin tämä on tavoite. Eikö tämä voisi olla lupaus, että vähintään tähän vuoteen pitää päästä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja nyt edustaja Hopsu.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

17.45 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunnan jäsenenä ajattelin nostaa myös tällaisia näkökulmia, jotka osuvat ehkä muutaman ministeriön alueelle.

Luonnon monimuotoisuudella on avainrooli YK:n kestävä kehityksen Agenda 2030:n toteuttamiselle. Biodiversiteettikadon jatkuminen yhdessä ilmastonmuutoksen, eriarvoisuuden lisääntymisen ja jäteongelman kanssa on maailmanlaajuinen uhka. Jos biodiversiteetin kadon pysäyttämiseksi ei edistytä, esimerkiksi köyhyyden ja nälänhädän poistaminen ei etene. Siksi luonnon monimuotoisuus tulisi huomioida entistä vahvemmin ja johdonmukaisemmin myös Suomen kehityspolitiikassa sekä kansainvälisessä vaikuttamistyössä.

Toinen tällainen suuri YK-sopimus, jota ollaan oltu sopimassa, on merten suojelusopimus. Meristä on tällä hetkellä suojeltu vain noin 2 prosenttia, ja tavoitteen pitäisi olla 30 prosenttia vuoteen 2030 mennessä, jotta merten elpyminen alkaisi. Meret ovat suurin ekosysteemimme, ja tässä meillä todella tarvittaisiin vauhtia.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Kivelä.

17.46 **Mai Kivelä vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suurin enemmistö suomalaisista haluaa, että luonnolle jätetään riittävästi tilaa ja että muiden eläinlajien asema tässä yhteiskunnassa olisi paljon nykyistä parempi. On turhauttavaa, että useiden tärkeiden luonnonsuojeluun ja eläinten aseman parantamiseen liittyvien asioiden edistäminen kärsii siitä, että liian usein meillä luontoon ja muihin lajeihin suhtaudutaan liikaa tällaisen hyväksikäytön ja taloudellisen hyödyn näkökulmasta.

Yksi syy tähän on se, miten eri vastuita on jaettu ministeriöiden välillä. Uskonkin, että jos nyt ministeriöjakoja tehtäisiin, niin se näyttäisi hyvin erilaiselta. Ja uskon myös, että ympäristöministeriössä voisi olla parempaa valmiutta käsitellä eläinten asemaa eläinten oikeuksien, lajien suojelun ja tieteen näkökulmasta. Kysyisin: tulisiko eläinsuojeluasiat siirtää ympäristöministeriöön?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Holopainen, Mari.

17.47 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella on todellakin investoitu poikkeuksellisen paljon luonnonsuojeluun, ja on ilahduttavaa nähdä, että tämä kehitys jatkuu ja on pystytty tekemään lisäpanostuksia edelleen. Tämän pitäisi olla meidän kaikkien prioriteetti aivan eri tavalla kuin miten se nyt näyttäytyy. Tänä kesänä Euroopassa nähtiin jo ennätysheiteitä, ja huoli alkaa nousta ihan tavallisten ihmisten keskuudessa hyvinkin laajasti. Välillä tuntuu, että tämä huoli tässä salissa unohtuu ja luonnonsuojelu jää vain tiettyjen puolueiden tai henkilöiden vastuulle. Niin kuin nähdään nytkin, meitä ei ole ihan hirveän paljon tässä salissa, vaikka on kyseessä kriisi, joka etenee kaikista näistä muista kriiseistä huolimatta, jotka ovat erittäin akuutisti pöydällä: sota, energiakriisi. Mutta tässä ei pitäisi nyt unohtaa fokusta hieman pidemmän aikavälin haasteista, jotka itse asiassa hyvinkin nopeasti ovat etenemässä. Ihmiset ovat [Puhemies koputtaa] huolissaan siitä, minkälaiset elinolosuhteet heidän lapsillaan on tällä planeetalla.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja nyt edustaja Vestman.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

17.48 **Heikki Vestman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Poliitikkojen pitää todella pitää energiakriisissä fokus. Fokus lyhyellä aikajänteellä on se, että suomalaisille pitää turvata sähköä kohtuullisella hinnalla, ja silloin pitää polttaa suunniteltua enemmän kivihiiltä ja turvetta. Tämä on ihan päivänselvä asia. [Petri Huru: Juuri näin!] Se ei vaaranna millään tavalla Suomen pitkän aikajänteen päästövähennystavoitteita.

No, miten niihin päästövähennyksiin päästään? Sillä tavalla, että mahdollistetaan investoinnit niihin puhtaisiin energiamuotoihin. Tämä hallituksen kiihdytyskaista on siis periaatteeltaan hyvä asia, erityisesti se, että viranomaisia resursoidaan lisää ja siten sujuvoitetaan lupien käsittelyä. Mutta kysyn, ministeri, teiltä — edustajat Talvitie ja Sirén nostivat aiemmin esille tämän DNSH-kriteerin: Ymmärrämme, että se ei ole sisällöllinen vaatimus, mutta totta kai se tulee hidastamaan lupien käsittelyä, kun viranomaisen ja tuomioistuimen pitää ensin tehdä se arvio, että täyttääkö tämä hanke teidän asettamanne ylimääräisen kriteerin. Sen lisäksi huomautan, [Puhemies koputtaa] että esimerkiksi ydinvoimainvestoinnit eivät täytä tätä kriteeriä. Ettekö te ole valmiita edistämään ydinvoimaa puhtaana energiamuotona ympäristöllisissä lupamenettelyissä?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin, ja nyt puheenvuoro edustaja Kiljunen.

17.50 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hopsu täällä avasi kysymyksen kestävästä kehityksestä, joka on YK:n globaaliagendan ytimiä. Kun aikoinaan tämä kestävä kehityksen käsitys määriteltiin Brundtlandin komission raportissa jo 40 vuotta taaksepäin, niin siinä lähtökohta oli se, että me pyrimme tyydyttämään, luomaan hyvät elämän edellytykset nykyisin maapallolla eläville ihmisille niin, että myöskin tulevilla sukupolvilla on mahdollisuus tyydyttää ne samat tarpeet ja hyvän elämän edellytykset. Kuten tässä tuli esille, niin siinä keskeisinä kriteereinä ovat ympäristöllinen, ekologinen kestävä kehitys, mutta sen lisäksi myöskin taloudellinen kestävä kehitys ja sosiaalinen kestävä kehitys.

Kun täällä meillä ei ole ollut tilaisuutta nyt keskustella kehitysyhteistyöministerin kanssa, niin haluaisin muistuttaa, että kun me puhumme globaalista etelästä ja globaalin köyhyyden ongelmista, itse köyhyys on tuolla globaalissa etelässä, kehitysmaissa, suurin ympäristöhaittatekijä. Köyhyyden voittaminen on absoluuttisen tärkeää sekä sosiaalisessa mielessä että myöskin ekologisessa ja taloudellisessa mielessä. Siinä mielessä ihmettelen sitä, kun meillä on vastustusta kehitysyhteistyörahoitusta kohtaan, [Puhemies koputtaa] koska se on niitä tärkeimpiä ympäristötekoja omalla tavallaan.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Siitä siirrymmekin sujuvasti. — Edustaja Peltokangas.

17.51 **Mauri Peltokangas ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Ministeri nyt taisi ignorata seitsemän suomalaista maakuntaa, kun jätti vastaamatta tuohon huoltovarmuuskysymykseen. Mutta ihan nyt tässä voidaan ottaa se fakta, se vihreä politiikka, että tähän olette muutaman kerran marssineet uloskin hallituksen neuvotteluista ja aikoinaan jopa ydinvoimapäätösten takia. Jos teidän tahtonne olisi mennyt läpi, ei Olkiluoto kolmonen olisi vieläkään valmis ja tällä hetkellä eläisimme todellisen katastrofin kanssa täällä. Vihreä siirtymä ajoi meidät myös Suomessa energiaturpeen tuotannon alasajoon ja ulkomaisen hakkeen käyttämiseen, mikä sekään nyt ei ollut mikään ilmastoteko, kun valtame-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

rilaivat seilasivat ja toivat haketta esimerkiksi meille Keski-Pohjanmaalle. Vihreä siirtymä näkyy myös kuluttajille energianhinnassa, niin sähkössä kuin polttoaineessakin. Suomalaiset tinkivät elintasostaan, mutta te ette tingi mistään. Onko todellakin niin, arvoisa ministeri, että te ette anna periksi tästä täysin järjestettömästä 2035-hiilineutraalisuustavoitteesta?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. Vielä edustajat Huru ja valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kosonen, ja sen jälkeen ministerin loppupuheenvuoro. — Edustaja Huru, olkaa hyvä.

17.52 Petri Huru ps (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Haluaisin ministeriltä vielä kysyä tästä vihreästä ohituskaistasta tai siihen liittyen, ovatko muut investoinnit jotenkin huonompiarvoisia. Siis omasta mielestäni tarvitsisimme mahdollisimman paljon investointeja, ja esimerkiksi Hollannissa on 12 kuukauden aikaraja näille päätöksille investointien suhteen.

Kysyisin myös vetytalouteen liittyen, jos ja kun menemme sinne, mikä on teidän ajatuksenne metsäkatoon ja luonnon monimuotoisuuteen, kun tiedämme, että sähkönkulutus moninkertaistuu vetytaloudessa ja sitä varten joudumme rakentamaan esimerkiksi uusia sähkölinjoja ja kaatamaan metsää sen alta. Miten tähän suhtaudutte?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Valiokunnan puheenjohtaja Kosonen, olkaa hyvä.

17.53 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Marraskuussa kokoonnutaan Egyptiin kansainvälisen ilmastokokouksen tiimoilta, ja oikeastaan olisin vielä kysynyt niitä Suomen kantoja ja tavoitteita tuossa kokouksessa. Tämä ilmastomuutos on kuitenkin koko maailman asia.

Sitten tämä toinen kokonaisuus, joka meidänkin valiokuntaa on liikuttanut ja mietityttänyt jo useita vuosia, on tietenkin monimuotoisuus-, biodiversiteettiasiat. Kansainvälinen biodiversiteettiin liittyvä kokous on ymmärtääkseni peruttu nyt usean kerran, eli tavallaan siinä on viivästystä näissä toimissa. Tähän liittyen olisinkin kysynyt, mikä on tilanne, missä siellä kansainvälisissä toimissa mennään, koska sekin on koko maailman asia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ministeri Ohisalo, olkaa hyvä.

17.54 Ympäristö- ja ilmastoministeri Maria Ohisalo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja Kososelle: Todella tämä biodiversiteettikokous tullaan järjestämään myöhässä koronan takia. Se oli tarkoitus järjestää Kiinassa vuosia sitten, mutta nyt sitten on tullut tätä lykkäystä. Tämähän järjestetään vain kymmenen vuoden välein, eli kyseessä on erittäin merkittävä kokous, joka nyt tullaan pitämään Montrealissa tämän vuoden loppupuolella, muistaakseni oli joulukuu kyseessä. Siellähän sitoumuksena on se, että kun olemme sitoutuneet siihen, että vuoteen 2010 mennessä pysäytämme luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen, ja myöhemmin tavoite on potkittu kymmenen vuotta eteenpäin, että vuonna 20 se tehdään, niin nyt potkaisemme taas kerran eteenpäin kymmenen vuotta ja sanomme, että vuonna 30 pysäytämme luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen. Tämähän kuulostaa vastuunpakoilta maailmanlaajuisesti, ja nyt toivon,

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

että tämä on se viimeinen kerta, kun aidosti maat tulevat samaan pöytään ja sanovat, että nyt tälle täytyy tulla loppu ja lajikato pitää pysäyttää — erittäin tärkeä kokous tuloillaan.

Edustaja Kiljuselle täytyy sanoa, että olen täysin samaa mieltä, ja oma poliittinen sloganini viime vaaleissa ja pitkälle ennen sitä on ollut, että ilmastonmuutoksen, luontokadon ja köyhyyden torjunta ovat politiikan tärkeimpiä tehtäviä, ja ne nivoutuvat erittäin paljon yhteen, paitsi meillä kehittyneissä hyvinvointivaltioissa niin erityisesti kehittyvissä maissa.

Edustaja Hopsulle mertensuojelusta: Suomi on ollut erittäin aktiivinen asiassa, ja parhaillaan itse asiassa valmistellaan näitä sitoumuksia EU:n biodiversiteettistrategiaan, ja tavoitteena olisi suojella 30 prosenttia EU:n meristä, eli erittäin tärkeää työtä ollaan paraikaa tekemässä.

Edustaja Elo kysyi näistä Kunta- ja Järjestö-Helmistä. Se on ollut erittäin suosittua, ja hakukierros on itse asiassa parhaillaan käynnissä, ja nämä hankkeet täytyisi toteuttaa sitten vuoteen 24 mennessä.

Edustajat Huru ja Peltokangas puhuivat täällä ministeri Lintilän tontin ja TEMin tontin asioita. En valitettavasti pysty teille antamaan sieltä tontilta eksakteja lukuja vaikkapa siitä huoltovarmuusturpeen käytöstä, mutta hallitus on todella kevään aikana tehnyt päätöksiä sen osalta, että huoltovarmuuden turvaamiseksi turvetta tullaan hyödyntämään. Itse pidän selvänä, että tällaisen energiakriisin aikana poliitikkojen keskeinen tehtävä on katsoa, että jokainen koti lämpeää. Samaan aikaan emme kuitenkaan karsi siitä, että investoimme puhtaisiin energiantuotantomuotoihin. Kuten aiemmin sanoin, nämä ovat pitkiä prosesseja. Sen takia niille täytyy antaa aikaa ja sitä varmuutta myös, että ne aidosti ehtivät toteutua.

Edustaja Sirénille ja oikeastaan Vestmanille myös: Olemme tosiaan lisäämässä sekä avien että elyjen että hallintotuomioistuinten resursseja, jotta nämä luvitusprosessit olisivat entistä nopeampia ja jouhevampia. Kysehän on todella siitä... Ymmärrän toki, että yleisesti pitää nopeuttaa prosesseja kaikinensa — tämä määräraha varmasti auttaa sitä — mutta nyt olemme tekemässä erityisesti tätä vihreää siirtymää kohti puhtaita energiantuotantomuotoja, ja silloin niitä kestävyyskriteerejä on myös tässä ensisijaisessa vaiheessa, että onko kyse nyt sitten siitä, pääseekö hanke sinne etusijalle.

Ja ehkä ydinenergiasta laajemmin: Siinähan sitten periaatepäätöstä tarvitaan täältä eduskunnan päästä, eli se ei ole ympäristöministeriön tontilla. Tässä itse esittelen näitä kysymyksiä, jotka tällä tontilla ovat. Kuten sanoin aiemmin, mielestäni tarvitaan hajautettua puhdasta kotimaista energiantuotantoa ja kestävä, uusiutuvaa sellaista, ja osana tätä palettia ydinenergia on myös mukana. Tällä hetkellä suurempia hankkeita ei ymmärtääkseni markkinaehtoisesti juurikaan ole liikenteessä, ja ehkä enemmän katseet ovat kohdistuneet näihin pieniin reaktoreihin sitten keskusteluissa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, ministeri Ohisalo. — Ja nyt siirrytään puhujalistaan. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

17.58 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Suomi on noussut hyvinvointivaltioksi laadukkaan ja tasa-arvoisen koulutuksen ansiosta. Jos haluamme tulevaisuudessa säilyttää yhteiskuntamme laadukkaat palvelut, suomalaisten koulutustason on oltava kunnossa.

Koulutukseen on keskustalaisten tiede- ja kulttuuriministerien toimesta satsattu merkittävästi. Ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin on lisätty yli 12 000 uutta opiskelupaikkaa. Kenties merkittävin yksittäinen uudistus on oppivelvollisuuden laajentaminen. Jokai-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

nen nuori pidetään tukitoimin ja ohjaten mukana. Myös oppisopimuskoulutukseen panostaminen kannattaa. Tämä on väylä erilaisille oppijoille päästä työelämään.

Koulutus on meille kilpailuvaltti. Se on investointi tulevaisuuteen. Tarvitsemme sen toteuttamisessa rohkeutta. Lasten, nuorten ja työikäisten kouluttamiseen laitetut eurot maksavat kyllä itsensä moninkertaisesti takaisin työuran varrella. Satsaukset eivät mene hukkaan.

Arvoisa puhemies! Tukea tarvitsevien määrä lisääntyy kouluissa. Tilastokeskuksen mukaan peruskoulun oppilaista 23 prosenttia sai tehostettua tai erityistä tukea vuonna 2021. On oma erittäin hyvä kysymyksensä, miksi näin on. On hoidettava asian juurisyyt. Joka tapauksessa tilanne tarkoittaa sitä, että tarvittavien erityisopettajien määrä lisääntyy. Opettajien ammattijärjestön mukaan jo nyt tarvittaisiin tuhansia erityisopettajia lisää. Julkisen alan työeläkevakuuttaja Keva arvioi viime vuonna, että seuraavien kymmenen vuoden aikana jopa 40 prosenttia kaikista erityisopettajista jää eläkkeelle.

Kaikki mukaan ottava koulu eli niin sanottu inklusio ei toimi joka paikassa, tukea ja ohjausta kun ei ole ollut riittävästi. Mutta ei se kaikkialla mene huonosti. Esimerkiksi kotikunnassani Reisjärvellä se toimii oikein hyvin. Joka tapauksessa inklusion toimivuutta tulee arvioida kokonaisuutena eri puolilla maata. Meidän tulee lisätä kaikkien opettajien tietoa ja ymmärrystä yleisestä, tehostetusta ja erityisestä tuesta sekä laajemminkin erityispedagogiikasta. Tätä osaamista tulee vahvistaa niin opettajien koulutuksessa kuin osana opettajien jatkuvaa oppimista ja täydennyskoulutusta.

Arvoisa puhemies! Ensi vuonna on tarkoitus käynnistää alueellisen opintolainahyvityksen kokeilu. Siihen varataan kuusi miljoonaa euroa. Opiskelijalle hyvitetään enintään 8 000 euroa opintolainasta, jos hän valmistuttuaan muuttaa erikseen määriteltyihin kuntiin Itä- tai Pohjois-Suomessa. Kotikulmiltani on mukana pieni mutta yritteliäs gallialainen kylä Pyhäntä, jossa on paljon vireitä yrityksiä ja jossa podetaan aitoa osaajapulaa. Tarkoituksena on ohjata ja helpottaa vastavalmistuneiden muuttoa harvaan asutulle seudulle, joka kärsii työvoimapulasta. Tätä ei pidä nähdä pääkaupunkiseudun tai muidenkaan kaupunkien tappiona eikä vastakkainasetteluna. Me tarvitsemme osaavaa työvoimaa ihan koko Suomeen. Kokeilusta kannattaa tehdä ajan kanssa myöskin pysyvä.

Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle oppivelvollisuuden laajentamisesta, jonka ensimmäisen vuoden seurantatiedot ovat todella rohkaisevia. Moni sai opiskelupaikan ja pysyi koulussa kevääseen asti. Osa löysi tiensä myöskin kansanopistoon. Tämä rakenteellinen uudistus oli todella kannatettava ja maksaa itsensä takaisin pitkällä juoksulla.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kivisaari poissa. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

18.03 Inka Hopsu vihr: Arvoisa puhemies! Tänään käytiin välillä kiivastakin debattia koulutuksen rahoituksesta ja siitä, miltä sen tulevaisuus näyttää. Onneksi tämän hallituksen aikana rahoitusta on merkittävästi parannettu. Ministeri Anderssonille olisin oikeastaan kommentoinut, kun hänellä oli hyvin selkeä ajatus siitä, että koulutus on investointi ja siihen kannattaa satsata — mutta koska siitä palvelusta iso osa on siellä kuntien vastuulla ja kunnissa tätä palvelua ei ole tai lainsäädännöllä sitä ei ole samalla tavalla mitoituksin sidottu kuin taas sosiaali- ja terveyspalveluita on, niin usein se on kuitenkin ollut se kärsijän roolissa oleva. Ja uuden haasteen tuovat nyt käynnistyvät hyvinvointialueet, jotka osassa,

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

periaatteessa puolessa, kunnista leikkaavat isomman osan rahoituksesta kuin mitä ne itse sote-palvelut ovat syöneet, jolloin se vähennys osuu sitten sinne koulutuksen puolelle.

Käytiin myös hyvää keskustelua siitä, miten inklusiota toteutettaisiin paremmin. Tämän juuri äsken kertamani rahoitushaasteen vuoksi inklusio on monessa kunnassa ollut säästötoimenpide, mikä sen ei missään nimessä pitäisi olla, vaan se vaatii riittävät tukitoimet onnistuakseen, ja näihin pitäisi rahoituksen riittää ja näihin pitäisi toisaalta myös lain-säädännön ohjata. Olisinkin halunnut kysyä — täällä salissa ei ole enää kovin montaa paikalla — ollaanko me seuraavalla hallituskaudella valmiita sitoutumaan henkilöstömitoituksiin vahvemmin myös siellä sivistyksen ja koulutuksen puolella. Ollaanko me valmiita perusopetuksessa varmistamaan riittävän pienet ryhmäkoot, tuomaan kertoimia, jotka huomioivat sen, että jos luokassa on tukea tarvitsevia, niin se ryhmä pienenee silloin, tai jos luokassa on merkittävä määrä muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia, niin tämä huomioidaan silloinkin siinä ryhmän koossa? Jos haluamme perusopetusta vahvistaa — ja minä ainakin haluan — niin näitä todellisia keinoja on silloin otettava käyttöön.

Nyt tilanne on esimerkiksi neuropsykologisesti oirehtivien lapsien kohdalla ollut sellainen, että kun tukea ei ole ollut riittävästi saatavissa, koulut eivät ole pärjänneet eivätkä myöskään perheet ole saaneet riittävästi tukea, niin näiden lasten kohdalla huostaanottojen määrät ovat olleet isosti kasvussa. Tämä on minun mielestäni todella huolestuttava mutta myös taloudellisesti kallis signaali, että tätä kautta sitten ongelmaa ratkotaan.

Arvoisa puhemies! Meillä on tilanne, että meillä on pakolaisia tullut maahan enemmän kuin aikaisemmin, ja lähestymme sellaista 40 000 pakolaisen määrää — tai nämä ovat näitä arvioita, joita on. Ensi keväänä he ovat olleet vuoden Suomessa, ja silloin heillä on mahdollisuus hakeutua kuntalaisen tavoin kunnan palveluihin. Kuusi suurinta kaupunkia on valmistellut esityksiä, joilla edistettäisiin ukrainalaisten työllistymistä, kotoutumista ja pääsyä palveluihin, kuten koulutukseen ja varhaiskasvatukseen. Tässä budjetissa on erittäin hyvin näihin kunnan vastaanottopalveluihin nyt varattu rahoitusta, mutta me tarvittaisiin jo lisätalousarvion yhteydessä panostuksia siihen, että varaudutaan siihen, jos nämä ukrainalaiset hakeutuvat asumaan sitten suuriin kaupunkeihin pääkaupunkiseudulle, kuten pakolaiset useimmissa maissa ovat tehneet ja kuten aiemmin myös Suomessa on tapahtunut. Pelkästään Espoossa tämä voisi tarkoittaa tuhansia uusia lapsia ensi keväänä palveluissa, ja esimerkiksi varhaiskasvatukseen ehdotettu esitys opetus- ja kulttuuriministeriölle on, että tällä hetkellä maassa olevista ukrainalaisista etsittäisiin niitä henkilöitä, joilla on varhaiskasvatuksen koulutuksen tausta, ja tätä porukkaa koulutettaisiin jo nyt syksyllä niin, että he olisivat keväällä sitten valmiita olemaan avustavina ja toimimaan sitten täällä varhaiskasvatuksen ja koulujen yhteydessä, jotta kunnialla pystyisimme palvelut tarjoamaan. Espoossa asuu nyt jo 13 prosenttia Suomen maahanmuuttajaväestöstä, ja eurooppalaisittain maahanmuutto yleensä keskittyy ja maakunnista siirrytään työn perässä. Tämä on aivan normaalia, ja tätä kehitystä ei pysty eikä kannatakaan pakkokeinoin estää, vaan siihen tulee hyvin varautua ja valmistautua.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Holopainen, Mari, olkaa hyvä.

18.09 Mari Holopainen vihr: Arvoisa puhemies! Tämän keskustelun debattisuudessa käytiin kiivastakin keskustelua siitä, mitkä puolueet ovat panostaneet ja milloin on panostettu koulutukseen. Jos katsoo nyt tämän hallituskauden päätöksiä, joita esimerkiksi ovat

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

harrastamisen Suomen malli, varhaiskasvatuserien maksujen alentaminen, varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen palauttaminen, esimerkiksi tki-rahoituksen parlamentaarinen suunta, johon nyt on sitouduttu, niin kyllä tämä osoittaa, että nyt koulutuksen kunnianpalautus, ja tietenkin kunnianpalautus, on onneksi vihdoin tapahtunut. Tämä on sellainen käänne, josta toivon, että tulevat hallitukset riippumatta siitä, mitä puolueita siellä on, pitäisivät kiinni.

Tässä nyt käsillä olevassa talousarvioesityksessä panostetaan esimerkiksi varhaiskasvatukseen siten, että varhaiskasvatuserien maksuja esitetään alennettavaksi pysyvästi, ja kieltenopetukseen sitä kautta, että me tulemme satsaamaan vahvemmin ruotsin kieleen. Ja tässäkin keskustelussa on menty eteenpäin. On aiemmin puhuttu pakkoruotsista, mutta näkisin, että meillä kaikilla suomenkielisillä pitäisi olla parempi oikeus oppia meidän toista virallista kieltä ruotsia. Tällä hetkellä tämä oikeus ei toteudu. Me opitaan hirmu heikosti ruotsia. Tämä esitys tähtää siihen, että todellakin voitaisiin — toki riippuen siitä, mikä on äidinkieli — oppia se toinen äidinkieli paremmin. On tosi tärkeää, että myös sotaa pakenneiden ukrainalaisten tueksi varhaiskasvatukseen kohdistetaan lisärahoitusta. Tällä kaudella on pidetty paremmin huolta ammatillisen koulutuksen ja myöskin lukiokoulutuksen rahoituksesta verrattuna viime kauteen.

Se, että täällä on paljon keskusteltu määräaikaisen rahoituksen osuudesta, ei muuta sitä, että tämä suunta on nyt onneksi käännetty.

Vielä haluaisin puhua tutkimuksesta hieman. Tosiaankin, kun edellisellä hallituskaudella päätettiin jäädyttää yliopistojen indeksit, niin nyt onneksi tässäkin suunta on käänntynyt. Kuitenkin edelleen kannan huolta siitä, että missä määrin meidän elinkeinopolitiikassa on tunnustettu se, että sieltä tutkimuksen ja osaamisen kautta syntyy myös uutta liiketoimintaa ihan kaikille toimialoille. Tuntuu, että tässä on vielä ministeriökohtaisia käsityseroja tai joitakin raitoja, jotka kannattaisi jollain tavalla kuroa umpeen ja tehdä yhteinen innovaatiostrategia, tai millä tahansa nimellä sitä nyt halutaankaan kutsua, jotta meillä olisi täällä Suomessa erittäin kirkkaana tiedossa ja mielessä se, että me tämmöisenä aika syrjäisenä maana, jossa ei ole mitään erityisiä, merkittäviä resursseja muuta kuin se osaaminen, pärjätään vain sillä, että me jatkossakin ihan sieltä varhaiskasvatuksesta asti panostetaan meidän lasten, nuorten oppimiseen, hyvinvointiin ja siihen tutkimukseen, joka on kansainvälisesti kilpailukykyistä.

Meillä on erinomaisia esimerkkejä kaikissa meidän yliopistoissa, korkeakouluissa jo nyt siitä, kuinka siellä ihmiset ovat valmiita ryhtymään yrittäjiksi yhä useammin. Ei enää hauduta pelkästään näihin isoihin firmoihin töihin. Halutaan luoda uutta ja käyttää sitä omaa tietotaitoa hyödyksi myös oman yrityksen perustamisessa. Tätä työtä myös yliopistot tukevat. On erilaisia hautomoita, on erilaisia koulutusohjelmia, verkostoja, sparrausta näille opiskelijoille ja tutkijoille, jotka haluavat kehittää sitä omaa osaamistaan ja tutkimustaan eteenpäin ja myöskin tehdä siitä usein yrityksen muodossa liiketoimintaa. Tämä merkitys täytyisi tunnustaa.

Tämä on nyt tällä hetkellä hyvin keskittynyt tänne pääkaupunkiseudulle. Se on tietysti hyvä juttu: pääkaupunkiseudun pärjääminen ei ole muulta Suomelta pois, päinvastoin, kyllä me ollaan samassa veneessä, ja tämä on yhteinen Suomi, jossa pidetään huolta esimerkiksi Itä-Suomesta silloin, kun on vaikea tilanne, niin kuin nyt, mutta ei myöskään unohdeta sitä, että tällä pääkaupunkiseudulla on erittäin tärkeä osuus meidän osaamisintensiivisestä yritystoiminnasta ja kansainvälisestä kasvusta.

Olisikin tärkeää vielä tunnustaa se, että siellä TEMissä silloin, kun meillä on joku EU-hanke saatu rahoitukseen, [Puhemies koputtaa], löytyisi se vastinraha, etteivät nämä hank-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

keet karkaa sen takia ulkomaille tai jollekin muulle taholle, [Puhemies: Kiitoksia!] että sitä vastinrahaa ei ole löytynyt.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Strand poissa. Edustaja Kettunen poissa. — Edustaja Salonen, olkaa hyvä.

18.14 Kristiina Salonen sd: Arvoisa puhemies! Maailmanlaajuinen koronapandemia, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan, EU:n pakotetoimet, energiakriisi, sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijäpula ja alan ylikuormittuminen, nuorten pahoinvoinnin lisääntyminen, orastava ruokakriisi ja kansainvälisen politiikan kiristyminen — tässä muutamia asioita, joiden varjossa ensi vuoden budjettia on jouduttu laatimaan. Toisaalta saamme nauttia myös valosta, jota ennätysellisen hyvä työllisyystilanne, panostukset vihreään siirtymään ja koronakriisin hoitoon nyt Suomen taloudelle tuottavat. Elämme silti erittäin epävarmojen tulevaisuusnäkökymien aikaa. Monet talouden ennustajat ovat alentaneet sekä tämän että lähivuosien kasvuennusteita ja korostaneet epävarmuuden merkitystä tulevaisuudessa. Tämä aika korostaa tarvetta valtion aktiiviselle politiikalle ja nopealle reagoinnille.

Venäjän julman hyökkäyssodan vaikutukset ulottuvat ihan jokaiseen kotiin. Sama kauppalaskumme on aikaisempaa suurempi, sähkö ja monet muut hyödykkeet kallistuvat. Monen pieni- ja keskituloisenkin tilanne on käymässä tukalaksi. Erityisen kovaa elämän välttämättömyyksien kallistuminen osuu lapsiperheisiin, joissa lähtökohtaisesti tulot menevät usein sellaisenaan välttämättömään kulutukseen. Ruuan ja sähkön hinnan nousu ei saa johtaa siihen, että perheet säästävät esimerkiksi lasten harrastuksia karsimalla. Lapsiperheköyhyyden vaikutukset lasten hyvinvointiin kantavat pahimmillaan pitkälle aikuisuuteen. Yhteiskunnan on tehtävä kaikkensa välttääkseen lapsiperheköyhyyden kasvun ja jatkettava työtä sen kitkemiseksi.

Kaikkia sodan vaikutuksia hallitus ei voi korjata, mutta perheiden pahimpaan ahdinkoon on ensi vuoden budjetissa apuja. Joulukuun ylimääräinen lapsilisä on kertaluontoinen kädenojennus perheiden kasvaneisiin menoihin. On hyvä, että tätä ei huomioida toimeentulotukea saavien perheiden tuloina. Pysyvämpää apua saadaan varhaiskasvatusmaksujen alentamisesta, joka tuo useille jopa satasia lisää muihin menoihin käytettäväksi.

Maakuntien pieni- ja keskituloiset eläkeläiset, jotka asuvat aikoinaan hankkimassaan omakotitalossa, joutuvat tulevana talvena taloudellisesti myös tiukille. Moni tarvitsee päivittäiseen asiointiin tai vaikkapa terveystalveta käyttääkseen omaa autoa, ja talo lämpiää sähköllä tai öljyllä. Pienen avun tuo se, että yleisen asumistuen ja eläkkeensaajan asumistuen lämmitysnormiin sekä omakotitaloasujien hoitonormiin tehdään tarkistuksia. Pahimman hintapiikin ajaksi sähköenergian alv-kantaa alennetaan kymmeneen prosenttiin, jotta sähkölaskuja saadaan pienennettyä. Lisäksi kotitalousvähennykseen tulee määräaikainen energiasähkövähennys, joka voidaan ottaa ennakkollisesti huomioon verokortissa. Määräaikaisen sähkötuen avulla on tarkoitus auttaa arviolta satojatuhansia suomalaisia. Parhaimmillaan sähkölaskuihin voisi saada satojen eurojen helpotusta. Hallitus pyrkii näin auttamaan energiakriisin keskellä kansalaisia kattavalla toimenpidepaketilla.

Arvoisa puhemies! Vaikka alkuvuoden hyvän kasvun siivittämänä on työllisyystilanne noussut lähes ennätyselliselle tasolle, on taivaanrantaan kertynyt myös tummia pilviä. Kuluttajien ja yritysten luottamus talouteen on heikentynyt, hintojen nousu uhkaa kotimaista ostovoimaa ja energiakriisi synkistää myös keskeisten kauppakumppaniemme talousnäköymiä. Olen myös erityisen huolissani pienistä yrityksistä ja yksinyrittäjistä. Väistä-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

mättäkin muistuu nyt mieleen 90-luvun lama, ja toivon, että teemme kaikkemme, ettei sen ajan virheitä toistettaisi. Tarvitsemme edelleen aktiivisia toimia, jotta talouskasvu ja työllisyyden hyvin alkanut kehitys voidaan turvata. Koulutuksen vahvistamisen lisäksi tulevaisuudessa tarvitsemme yhä enemmän panostuksia tutkimukseen, tuotekehitykseen ja uusiin innovaatioihin. Tämä on ensiarvoisen tärkeää taloutemme kilpailukyvyyn ja sitä kautta myös työllisyyden kannalta.

Arvoisa puhemies! Hallitus vastaa ensi vuoden budjetissa jo kolmanteen kriisiin kautensa aikana. Suomi on selvinnyt kiitettävästi kahdesta aikaisemmasta yhtäkkisestä kriisistä. Kaiken keskellä olemme kuitenkin tehneet paljon myös tulevaisuustekoja panostamalla muun muassa vanhusten hoivaan, nuorten koulutukseen ja ilmastonmuutoksen torjuntaan. Mieleeni tulee kuitenkin yksi asia, joka on edessämme, mutta johon budjetti ei anna nyt suoraa vastausta. Tulevat hyvinvointialueet rahoituksineen ovat ensi vuonna osa valtion budjettia. Osa alueista aloittaa taloudellisesti tiukalla budjetilla ensi vuonna. Hyvinvointialueiden rahoituslakia on syytä ensi tilassa tarkistaa, jotta sote-uudistuksen tavoite voi aidosti toteutua. Sen lisäksi on ratkaistava ennätyksellinen hoitajapula ja sosiaali- ja terveydenhuollon kriisi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

18.19 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Meillä on täällä lähetekeskustelussa hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 23. Käsittelemme kuitenkin samalla myös kiinteästi budjettiin liittyviä lainsäädäntöesityksiä, joten otan samalla nyt kantaa hallituksen esitykseen eduskunnalle digitaalista henkilöllisyyttä koskevaksi lainsäädännöksi.

Lainaan tiivistettyä esityksen pääasiallista sisältöä: ”Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista sekä laki digitaalisesta henkilöllisyydestä. Ehdotuksella on tarkoitus mahdollistaa digitaalisen henkilöllisyydestä sekä ulkomaalaisen digitaalisen asiointivälineen tuottaminen ja käyttö. Kyse olisi uusista digitaalisista asiantia tukevista mobiilisovelluksista, joita Poliisi ja Digi- ja väestötietovirasto tuottaisivat vahvistettujen henkilötietojen osoittamiseksi. Digitaalinen henkilöllisyydestä toimisi myös henkilöllisyyttä osoittavana asiakirjana passin ja henkilökortin tavoin ja sisältäisi lisäksi vahvan sähköisen tunnistautumisen ominaisuuden. Lisäksi esityksellä mahdollistettaisiin vaihtoehtoinen tunnistusväline sellaisille henkilöille, jotka eivät halua tai voi käyttää mobiilisovellusta. Tunnistusväline toimisi julkisen sektorin sähköisessä asiointissa, ja sen myöntäisi Digi- ja väestötietovirasto.”

Lainaan lisäksi vielä muutamaa kohtaa esityksestä: ”Luonnollisen henkilön tunnistusväline olisi tarkoitettu sellaisille henkilöille, joilla ei ole mahdollisuutta tai halua käyttää digitaalista henkilöllisyydestä sen vuoksi, että se toimii älypuhelimessa olevan mobiilisovelluksen avulla. Digitaalisen henkilöllisyydestä hyödyntäminen edellyttää käyttäjältä älypuhelin. Tilastokeskuksen vuonna 21 laatiman Väestön tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimuksen mukaan 88 prosentilla suomalaisista oli käytössään älypuhelin.”

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Pakko tässä huolestuneena kysyä, menemkö hieman väärään suuntaan asioiden suhteen. Miksi digitalisoimme vauhdilla asioita, kun huoltovarmuudenkin suhteen ongelmat ovat ilmeisiä? Toin näitä aiemmin esiin jo kä-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

teisaloitteeni muodossa. Jo Euroopassa riehuva sota ja energia- ja sähkökriisi ovat osoittaneet, kuinka järkevää on luottaa yhä enenevässä määrin sähköisiin järjestelmiin, kun sähkön saanti ja hinta ovat kysymysmerkki — muista mahdollisista tietoteknisistä riskeistä puhumattakaan.

Kuten jo esityksen alussa todetaan, esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Digi- ja väestötietoviraston digitaalisen henkilöllisyyden palveluista sekä laki digitaalisesta henkilöllisyydestä. Kyse on siis käytännössä valtion virallisesta henkilöllisyydestä, ei mistään sattumanvaraisen hupiporukan omasta tavasta tunnista.

Siteeraan vielä 19.9.22 ilmestynyttä MTV:n uutista Kiinasta. Tämä on aika raju esimerkki siitä, miten esimerkiksi autoritaarisissa maissa älypuhelin ja sovellusteknologia on valjastettu kansalaisten kontrollointiin: ”Lukemattomat kiinalaiset katsovat huolestuneina älypuhelimiaan joka aamu. He ovat helpottuneita, jos puhelimen niin kutsuttu terveyskoodi on vihreä, mutta jos se on muuttunut keltaiseksi tai punaiseksi, he tietävät olevansa vaikeuksissa. Ilman vihreätä koodia ihmisiä ei päästetä muun muassa julkisiin kulkuneuvoihin, kauppakeskuksiin tai julkisiin rakennuksiin. Koodi muuttuu keltaiseksi tai punaiseksi vaikkapa, jos yksikin samassa kerrostalossa asuva ihminen on saanut koronatautunna. Kesän aikana on lisäksi paljastunut, että viranomaiset voivat myös poliittisista syistä muuttaa kiinalaisten koodeja. Tällä tavalla satoja ihmisiä estettiin esimerkiksi hiljattain matkustamasta Zhengzhou’n miljoonakaupunkiin osallistuakseen paikallisten päättäjien vastaisiin mielenosoituksiin.”

Arvoisa puhemies! Vähän jouduin lyhentämään lainaustani, kun aika loppuu. Tämä on siis MTV-kolmosen ja STT:n uutinen, joka on myös julkaistu 20.9. Satakunnan Kansassa.

Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat! Vaikka länsimailman ongelmat ovat huomattavasti erilaisia kuin itäisten kontrollivaltioiden, en ymmärrä, mikä tarve täälläkään on luoda huoltovarmuuden ja tietoturvan kannalta riskialttiita puitteita järjestelmille, joilla ihmisiä voisi pahimmassa tapauksessa kontrolloida tarpeettomasti. Tämän kansalaisten kontrollointivälineen valmisteluun on varattu 235 000 euroa, joka tulee poistaa talousarviosta. Meillä on jo käytössä passi ja henkilökortti, ja niitä ei kukaan pysty kyber- tai digitalisatiokeinoin sorkkimaan. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

18.25 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Ensi vuoden talousarvion yhteydessä käydään lähetekeskustelua talousarvioon liittyvistä laeista. Yksi niistä on hallituksen esitys rakentamislaki ja siihen liittyviksi laeiksi.

Uusi rakentamislaki tulee olemaan vaikutuksiltaan mittava, sillä se määrittää, miten meillä Suomessa seuraavat vuosikymmenet rakennetaan. Vihreille keskeistä on, että uudella lailla vähennetään rakentamisen ilmastovaikutuksia, parannetaan rakentamisen laatua, edistetään kiertotaloutta sekä turvataan arvokkaita rakennuksia ja kulttuuriympäristöjä.

Nykyinen rakentamisen tapamme ei ole kestävä. Rakentaminen kuluttaa valtavasti luonnonvaroja ja energiaa sekä tuottaa suuria määriä jätettä. Aivan liian moni rakennus päättyy ennen aikaansa purkuun heikon kunnon, huonon sisäilman tai yksinkertaisesti sen takia, että rakennus ei vastaa alkuperäistä käyttötarkoitusta ja purkaminen tulee halvemmaksi kuin rakennuksen käyttötarkoituksen muutos.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Uusi rakentamislaki tuo ilmastonmuutoksen torjunnan ensi kertaa kattavasti osaksi rakentamislainsäädäntöä. Rakentamista ohjataan vähähiiliseksi, ja ilmastovaikutukset huomioidaan koko elinkaaren ajalta aina suunnittelusta rakentamiseen, käyttöön, ylläpitoon ja purkamiseen. Myös kiertotalous otetaan vahvasti kaiken rakentamisen lähtökohdaksi. Rakennukset on suunniteltava pitkäikäisiksi, muunneltaviksi ja korjattaviksi. Kun rakennus tulee elinkaarensa päähän, tavoitteena on pitää rakennusmateriaalit kierrossa mahdollisimman pitkään.

Vaikka rakentamislaki ohjaa purkujätteen hyötykäyttöön, se ei kannusta rakennusten purkamiseen. Purkamisen edellytyksenä on, että purkaminen ei saa haitata kaavoitusta, kaavan toteuttamista tai alueiden käytön muuta järjestämistä. Yksi poikkeus purkamisen ehtoihin on: alueilla, joilla rakennuksille ei välttämättä löydy enää käyttöä tai niiden kunto- ja korjausmahdollisuudet ovat huonot, yksittäiselle rakennukselle olisi mahdollista saada purkamislupa, jos purkaminen johtaa merkittävään materiaalien hyötykäyttöön. Olenaisista on, että rakennetun ympäristön suojelemistavoitteet eivät näissä poikkeustilanteissa sakaan saa vaarantua.

Julkisessa keskustelussa on noussut esiin huoli kulttuuriympäristöjen ja arvokkaiden rakennusten suojelun höllentymisestä. Vihreille on ollut koko ajan tärkeää varmistaa, että kulttuuriperinnön ja vanhojen rakennusten suojelua vahvistetaan. Uuden rakentamislain myötä kulttuuriympäristöt on huomioitava myös haja-asutusalueilla, kun nykyinen maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää niiden huomioimista vain suunnittelutarvealueilla. Lain alkuun on kirjattu, että rakennuksen on sovellettava rakennettuun ympäristöön ja maisemaan sekä oltava kaunis, arkkitehtuuriltaan korkeatasoinen ja sopusuhtainen.

Arvoisa puhemies! Vihreiden voimakkaasti eteenpäin ajama asia on myös rakentamisen laadun parantaminen. Rakentamisen laatua parannetaan selkiyttämällä vastuukysymyksiä siten, että vastuu rakentamishankkeen toteutuksen kokonaisuudesta osoitetaan päävastuulliselle toteuttajalle. Näin pyritään varmistamaan, että rakennustyömaalla kaikki sujuu kuten pitääkin ja virheiden sattuessa löytyy vastuunkantaja. Myös digitalisaatio parantaa rakentamisen laatua, kun rakentamiseen liittyvät tiedot ovat jatkossa ajantasaisina saatavilla rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä. Lupaprosessin digitalisointi edistää myös rakentamisen sujuvuutta, jota monet alan toimijat ovat peräänkuuluttaneet.

Arvoisa puhemies! Paljon on kritisoitu sitä, että rakentamislaki tuodaan hyväksyttäväksi irrallaan alueidenkäytön laista. Oikeusministeriö piti kuitenkin kaavoitus- ja rakentamislakia liian suurena kokonaisuutena vietäväksi eteenpäin kerralla. Ja kun kävi selväksi, ettei myöskään poliittisesti ollut mahdollista viedä molempia kokonaisuuksia läpi, pidimme tärkeänä viedä tämän rakentamislain osuuden maaliin. Rakentamisen päästöjen vähentämiseksi nyt esitetyt parannukset on kriittistä saada vietyä lainsäädäntöön.

On tärkeää, että lainsäädäntöprosessit valmistellaan avoimesti ja laajasti eri intressitahot osallistaen. Maankäyttö- ja rakennuslain uudistusta on hankaloittanut se, että valmistelua on tehty kahden eri hallituksen aikana. Se on osaltaan vaikuttanut tavoitteisiin ja odo-
tuksiin. Seuraavaksi hallituksen esitys tulee ympäristövaliokunnan käsiteltäväksi, ja valiokunnan varapuheenjohtajana pidän tärkeänä, että käymme lain huolella läpi ja kuulemme kattavasti asiantuntijoita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

18.29 **Paula Risikko kok:** Arvoisa herra puhemies! Tänään ja tällä viikolla olemme keskustelleet tästä talousarviosta ja ensi vuoden budjetista. Meillä on ollut täällä erittäin hyviä keskusteluja, ja muutamia teemoja nyt nostan tässä omassa puheenvuorossani esiin.

Tänä päivänä olemme keskustelleet opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta ja kävimme siellä keskustelua siitä, mitä on nyt tämän eduskuntakauden ja hallituskauden aikana ollut mahdollista tehdä. On erittäin hyvä — sanon sen vielä edelleen — että on pystytty rahoitusta lisäämään. On aivan totta sekin, että viime kaudella jouduttiin sieltä paljon supistamaan. Eihän se ollut kenellekään mieluisaa, mutta siinä painopiste oli sitten työllisyyden lisäämisessä, ja väitän, että sitten kun saadaan työllisyyttä lisää, myös talous kohenee ja saadaan näitä hyvinvointipalveluja sitten järjestettyä. Mutta vielä kerran sanon, että totta kai on hyvä asia, että nyt on pystytty. Mutta nyt pitää kuitenkin muistaa, että raha ei ole vaikutuksia tuonut riittävästi. Vaikka rahaa on satsattu, niin meillä on todella paljon ongelmia.

Ja eräs, mikä erityisesti minua huolettaa ammatillisen koulutuksen opettajana kymmenen vuotta toimineena, on se, miten perusopetus tällä hetkellä jaksaa. Meiltähän valmistuu tällä hetkellä noin joka kahdeksas oppilas perusopetuksesta ilman, että heillä olisi riittäviä perustaitoja — on puutteita lukutaidossa, kirjoitustaidossa tai laskutaidossa — ja se taas vaikuttaa sitten monellakin ihan vaikka loppuelämään. Mikä siinä on sitten syynä? Siinä on hyvin moniakin syitä. Siellä saattaa olla neuropsykologisia ongelmia, siellä saattaa olla mielenterveysongelmia taustalla. Siellä saattaa olla jotain sellaista, että jos se olisi hyvissä ajoin huomattu, häntä olisi voitu auttaa. Kun sitten mietitään, että me haluttaisiin työuria pidemmäksi ja me halutaan tätä jatkuvaa oppimista ja sitten me yhdessä on sitouduttu siihen, että 50 prosenttia ikäluokasta suorittaisi korkeakoulututkinnon, niin kyllä se vaan sitten edellyttää sitä, että meillä on sitä osaamista, että ihminen voi edetä sinne korkeakouluun asti. Ja jos ajattelee ammatillista koulutusta, niin ei siellä kerta kaikkiaan ole aikaa opettaa laskemista tai lukemista tai kirjoittamista, ja siitä syystä on nyt erityisesti keskusteltu perusopetuksesta.

Totta kai meidän pitää ottaa huomioon myös varhaiskasvatus ja esiopetus, ja ehdottomasti kannatan sitä kaksivuotista esiopetusta, josta nyt on tällä hetkellä kokeilu meneillän. Toivottavasti saamme siitä sitten riittävästi ja mahdollisimman nopeasti tietoa, että onko siitä hyötyä vai ei. Yleensäkin kyllä kaikki maailmankin tutkimukset ovat sitä mieltä, että se varhainen tuki, ja kasvun tuki nimenomaan, auttaisi sitten myös jatkossa.

No joka tapauksessa perusopetukseen meidän pitää kiinnittää huomiota. Tein kyselyä opettajille. Sain apua tietysti myöskin luokanopettajajärjestöltä, kun kysyin heiltä, mutta sitten tietysti minulle on toimitettu paljon tietoa siitä, mitä perusopetukselle pitäisi tehdä — myöskin OAJ on ottanut tähän kantaa. Tässä muutamia kohtia:

Kyllä opettajilta tulee hätähuuto siitä, että nyt pitäisi saada keskittyä siihen perustehtävään. Eli se työrauha, sitä he peräänkuuluttavat. Turhat projektit pois ja nimenomaan tällainen turha paperibyrokratia, josta he kokevat, että siihen heidän työstään menee hyvin paljon aikaa.

Heidän työpäivästään menee paljon myös perheitten asioiden selvittämiseen ja nimenomaan sen oppilaan tukemiseen, ei ainoastaan siihen kasvun tukemiseen vaan myöskin ihan elämässä tukemiseen. Opettajat on koulutettu laaja-alaisesti ja korkeasti, ja voi sanoa, että Suomen korkeatasoinen koulutus perustuu meidän korkealaatuisiin ja korkeasti koulutettuihin opettajiin, mutta rajansa se on silläkin sitten, että mihin päivä menee. Pitäisi saada keskittyä nimenomaan siihen kasvun tukemiseen, opettamiseen. No, hyvin paljon on per-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

heillä ongelmia, välillä tarvitaan todella perheterapeutina olemista ja terveydenhoitajana olemista ja niin edelleen.

Se, mitä opettajat peräänkuuluttavat, on nimenomaan ryhmäkokojen pienentäminen ja nimenomaan, kun puhutaan näistä erityisistä lapsista, niistä erityisistä oppijoista, jotka vaativat enemmän aikaa. Sitten tietysti tarvitaan oppimisen tukea, lisää aikuisia, ja sitten tarvittaisiin sotesta lisää apua, tätä moniammatillista yhteistyötä.

Sitten tietysti myöskin se, että huomioitaisiin tämä opettajan työn vaativuus palkassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiviranta, olkaa hyvä.

18.35 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Käytin jo varsinaisen yleiskeskustelupuheenvuoroni, mutta vielä pari sanaa OKM:n hallinnonalalta. On ehdottoman tärkeää panna nostaa koulutukseen, sillä sitä kautta syntyy korkeaa osaamistasoa edellyttävä tulevaisuuden hyvinvointi. Yliopistojen, ammattikorkeakoulujen ja Suomen Akatemian rahoitukseen tulee merkittäviä lisäpanostuksia aiemmin hallituskaudella päätetyn mukaisesti.

Olennoista ei ole vain koulutuksen määrä, vaan tietenkin myös sen laatu. Korkeakoulujemme pitää tuottaa työmarkkinoiden tarvitsemia osaajia, jotta yhtälö kohtaa. Myös perus- ja ammatillisen opetuksen rahoitus kasvaa, kuten pitääkin. Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa edistetään myös verotuksen pysyvän tki-vähennyksen kautta.

Arvoisa puhemies! Taiteen ja kulttuurin määrärahoihin ehdotetaan noin 600 miljoonaa euroa. Tärkeään Turun tuomiokirkon peruskorjaukseen ohjataan neljä miljoonaa euroa. Myös arkkitehtuuri- ja designmuseon hankevalmisteluun, suunnitteluun sekä toiminnan valmisteluun ja käynnistämiseen ehdotetaan tarpeellinen alkuraha, samoin kuin myös Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön pääomistukseen. Valtio on aiempien päätösten mukaisesti varautunut rahoittamaan Euroopan kulttuuripääkaupunki 2026 -hanketta, joka koskee Oulua, enintään 20 miljoonalla eurolla, josta vuodelle 2023 kohdistuu 1,6 miljoonaa euroa.

Liikuntatoimen määrärahoihin ehdotetaan 154 miljoonaa euroa, joka on enemmän kuin tämän vuoden varsinaisessa talousarviossa. Liikunnan ja huippu-urheilun edistämistä jatketaan hallitusohjelman ja liikuntapoliittisen selonteon toimeenpanon mukaisesti.

Arvoisa puhemies! Nuorisotyön määrärahoihin ehdotetaan noin 77 miljoonaa euroa, tästä lasten ja nuorten harrastustoimintaan 14,5 miljoonaa euroa aiempien päätösten mukaisesti. Niin kutsuttu Suomen malli tuo lisää harrastuksia lasten ja nuorten koulupäivän yhteyteen, ja tarkoituksena on, että harrastukset valitaan koulun oppilaiden toiveita noudattaen. Tämä edistää lasten ja nuorten hyvinvointia, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Rahapelitoiminnan edunsaajien kompensatio toteutetaan samalla tasolla kuin tänä vuonna.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

18.38 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä hallituksen esitystä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2023. Budjettia katsoessa ei voi kuin ihmetellä sitä intoa, jolla hallitus ottaa uutta velkaa. Tuntuu kuin hallitus ei olisi edes yrittänyt pyrkiä vähentämään julkisia menoja, vaan budjetti on yhä täynnä menoeriä, jol-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

laisia ei tässä hetkessä voi hyväksyä. Velkataakka kasvaa kestäväntönnä vauhtia, eikä lopua näy. Hallitus on täysin vauhtisokea ja lappaa kansalaisten veroeuroja holtittomasti sinne tänne.

Samalla kun Suomessa kansa kärsii kasvaneista energiakustannuksista ja terveydenhoidon kriisitilasta, hallitus laittaa kehitysapuun mittavia summia — yli tuhat miljoonaa. Olemme saaneet lukea mediasta esimerkiksi siitä, miten Suomen valtio on tukenut Kirgiasian tupakkavalistusta yli miljoonalla eurolla. Hallituksen mukaan meillä on varaa kustantaa yli tuhat tällaista projektia tulevassakin. Yhtä hulluja rahanlappauskohteita löytyy päätöslistoista jatkumona. Kysymys on tietenkin tässä kohtaa pienestä kuriositeetista, mutta antaa oivallisen esimerkin siitä, millaisiin kohteisiin suomalaisten veroeuroja maailmalla käytetään.

Perussuomalaisille varojen käytön tärkeysjärjestys on kristallinkirkas ja selkeä: suomalaisten edun pitää tulla aina ennen kaikkea muuta. Maailmanhalailua eli rahan lappamista savanneille voidaan harrastaa, jos siihen riittää rahat, mutta reilu 140 miljardia täytyy jostain löytyä ennen kuin Suomi on velaton maa ja ylijäämää jää. [Kimmo Kiljunen: Missäs on velaton maa maailmassa?] Sen jälkeen voimme katsella asiaa uudelleen. Tässä hetkessä minulta ei heru ymmärrystä kehitysavulle pätjän vertaa. Velkarahan kantaminen Afrikan sarven maihin on sairasta touhua.

Arvoisa puhemies! Energiakriisin suhteen vihreiden olisi kenties syytä katsoa nyt peiliin, sillä näemme hyvin konkreettisesti Euroopassa, mihin ydinvoiman demonisointi ja vastustaminen ovat pitkällä tähtäimellä johtaneet. Saksa on tehnyt osaltaan ydinvoimapäätöksillään itsestään energiariippuvaisen Venäjästä. Tämä pyritään nyt aktiivisesti unohtamaan — mutta älkää pelätkö, me muistamme tämän kyllä. Ihan täällä kotimaassakin vihreät ovat kaksi kertaa marssineet ulos neuvotteluista ydinvoimapäätösten takia. Jos teidän tahtonne, arvot vihreät, olisi mennyt läpi, ei Olkiluoto 3 olisi valmistunut tähänkään päivään mennessä. Eläisimme todellista katastrofia.

Vihreä siirtymä ajoi meidät myös Suomessa energiaturpeen tuotannon alasajoon ja ulkomaisen hakkeen käyttämiseen. Vihreä siirtymä näkyy myös kuluttajille energian hinnassa, niin sähkössä kuin polttoaineissakin. Suomalaiset tinkivät elintasostaan, mutta hallitus ei tingi ilmastotavoitteistaan. Ylikunnianhimoinen hiilineutraalisuustavoite vuodelle 2035 on paitsi epärealistinen myös uskomattoman kallis projekti.

Eikä tässä vielä kaikki. Hallitus aiheutti miljarditappiot Suomelle hyväksymällä EU:n elvytyspaketin. Suuren luokan huijaukselta sekin tuntuu, kun jälleen katsoo, mihin kyseistä pakettia on käytetty. Mainospuheissa puhuttiin siitä, että paketti menee koronan aiheuttamien tuhojen paikkaamiseen, mutta tosiasiaa olemme saaneet nähdä, miten italialaiset ovat saaneet valtioltaan ilmaisia energiaremontteja, espanjalaiset pilotoivat neljän päivän työviikkoja ja niin edelleen. Kyllä rahalle näköjään käyttöä on löytynyt — varmasti löytyisi myös ihan kotona Suomessakin. Tässäkin asiassa hallituksen prioriteettilistan kärkisi-joilla ovat muiden maiden kansalaiset, kuten tavallista.

Arvoisa puhemies! Euroopan unioni on tosiaankin ihana ja hieno asia, jos satut olemaan saajapuolella. Sitä suomalaiset eivät ole olleet enää pitkään aikaan. Sen lisäksi hallitus on ottanut uudeksi tavakseen juosta vaikeita poliittisia kysymyksiä karkuun EU:n selän taakse, aina vain enemmän ja enemmän.

Hallituksen vastaus väestörakenteen muutokseen ja kasvavaan hoitotyön tarpeeseen on ollut sote-uudistus. Hallitus runnoi läpi mallin, joka on lisännyt Suomeen uuden hallinnontason, jonka pelkkä pystyyn saaminen syö valtavat määrät rahaa ja näyttää ajavan karille

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

heti lähdössä. Hallintorakenteet eivät hoida vanhuksia eivätkä korjaa hoitajapulaa, mutta uudet hillotolpat ne ovat tuoneet tullessaan. Perussuomalaiset nostivat jo Suomen ensimmäisissä aluevaaleissa esiin sen tosiasian, että tämä tulee kalliiksi, mutta meitä ei kuunneltu. Nyt se varmasti alkaa jo selkiytyä teillekin. Samoin maahanmuutolla pyritään vastaamaan väestörakenteen muutoksiin. On kuitenkin syytä huomata, että heikkotasoinen maahanmuutto ei tule korjaamaan hoitajapulaamme tai hoitajavajettamme, mutta se tulee entistäänkin heikentämään julkista talouttamme, jonka tila on nyt jo hyvin huolestuttava.

Arvoisa puhemies! Lyhyesti: Olinkin hieman epäuskoinen, kun palasin istuntotauolta eduskuntaan ja välittömästi edessäni oli esityksiä, jotka toteutuessaan helpottavat entistään ihmisten saapumista kolmansista maista Suomeen. Halukkaiden tulijoiden määrä Suomeen ei tule loppumaan, mutta suomalaisten veroeurot sen sijaan tulevat. Rahat uppoavat heikkotasoiseen maahanmuuttoon, ideologisiin hankkeisiin, vihreään siirtymään, hallinnon paisuttamiseen, kehitysapuun, EU:n tukipaketteihin ja muuhun sellaiseen, jolla ei ole mitään tekemistä suomalaisen hyvinvoinnin kanssa. Nykyinen hallitus on todellakin mestari rahan haaskaamisessa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie poissa, edustaja Kinnunen, Mikko poissa. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

18.44 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tässä usein pohtii, kannattaako tällaiseen debattiin perussuomalaisten kanssa lähteä, [Mauri Peltokangas: Lähdetään vain debattiin!] kun se linja tuntuu olevan, että juuri niitä omia ehdotuksia sieltä puheenvuorosta ei kuulunut, vaan koko puheenvuoro käsitteli oikeastaan sitä, [Mauri Peltokankaan välihuuto] mitä ei pitäisi tehdä, mitä ei voi tehdä, ja näkökulma oli muutenkin hyvin sisäänpäin kääntynyt. Toivon kuulevani perussuomalaisilta joskus puheenvuoron, jossa kerrotaan, minkälainen agenda on se, mikä pitää toteuttaa. [Mauri Peltokangas: Tulemme kertomaan!]

Arvoisa puhemies! Olemme tällä hallituskaudella olleet monen poikkeuksen edessä niin Suomessa, Euroopassa kuin maailmalla. Koronan vaikutukset painavat yhä, Venäjän hyökkäyssota Ukrainaan vielä enemmän. Ilmastokriisi ja luontokato olivat hallituksen pöydällä ratkottavina hallitusohjelmaa tehtäessä, eikä niistä ole päästy eikä niissä ole varaa ottaa takapakkia. Venäjän hyökkäyssota tuo mukanaan tarpeen vahvistaa omaa turvallisuuttamme, tukea Ukrainaa maansa ja kansansa puolustamisessa ja maan jälleenrakentamisessa siellä, missä siihen jo voidaan ryhtyä, sekä kyvyssä ottaa vastaan Suomenkin kohdalla ennätysmäärät pakolaisia. Näihin kaikkiin budjettiesityksessä on pyritty vastaamaan, kuten on pyritty vastaamaan läpi hallituskauden.

Eurooppaa haastetaan ja haastaa ensi talvena energiakriisi. Useat Euroopan maat ovat tehneet toimia tukeakseen kansalaisiaan kohonneissa sähkö- ja lämmityskuluissa, osa on tuonut esityksiä myös sähköä käyttävien yritysten tueksi. Toivon, että jos Suomessa lähdetään pohtimaan myös tätä yritystukinäkökulmaa, niin huomioidaan yhteisöt myös laajemmin. Nousseet hinnat ovat asettaneet ja ovat vaarassa asettaa myös monet suomalaiset merkittävään taloudelliseen ahdinkoon. On hyvä, että hallitus on nyt kotitalouksille tuonut toimia tähän, ja nämä sähkötukipaketit ovat valmistelussa mutta tässä kohtaa jo päätetyt.

Arvoisa puhemies! Siirtymä uusiutuviin energiamuotoihin on välttämätön pitkän aikavälin ratkaisu. Se vauhdittaa myös ulospääsyämme Venäjän hyökkäyssodan ja fossiilisen energian rajun hinnannousun ja hintojen vaihtelun synnyttämästä kriisistä. Hiilidioksidipäästöjen vähentäminen energian tuotannossa ja käytössä sekä teollisuudessa on keskei-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

sessä osassa hiilineutraalisuuden saavuttamisessa vuoteen 2035 mennessä. Eilen oli Taloudenpuolustuskurssi, jota muun muassa Aalto-yliopisto ja Helsingin Sanomat järjestävät, ja siellä olivat kuuden suurimman puolueen puheenjohtajat tentissä, ja tiedoksi, että siellä oli ainoastaan yksi puheenjohtaja, joka oli valmis näistä tavoitteista joustamaan.

Tulevaisuuden on oltava hiilivapaa. Tässä budjetissa kiirehditään toimia ja annetaan jättipanostus energiatukiin ja vähähiilisyyteen, joilla autetaan yrityksiä merkittäviin päästövähennyksiin. Budjetin ilmastotoimet käsittävät esimerkiksi 450 miljoonan euron lisäykset energiatukiin. Samalla lupaprosesseja nopeutetaan. Siirtymistä puhtaaseen energiaan kohdennetaan rahoittamalla muun muassa uutta energiateknologiaa, vähähiilistä vetyä sekä teollisuuden sähköistymistä ja vähähiilistämistä. Edustaja Peltokangas, viime kädessä jokainen valmistuva tuulimylly vähentää myös teidän energialaskuunne ja on pois Putinin sotakassasta. [Mauri Peltokankaan välihuuto] — Metsiä pitää säilyttää myös, ja kuten äskeisessä ympäristöministeriön debatissa todettiin, niin 100 miljoonan plustaso on ollut tällä hallituksella luonnonsuojeluun, ja vapaaehtoiseen luonnonsuojeluun on ollut hyvin suuri määrä innokkaita lähtijöitä. Eli toivottavasti tämä tai korkeampi taso pystytään säilyttämäänkin. Hyvä, että sille tulee tukea.

Se, minkä takia oikeastaan jäin vielä tänne saliin, on se, että kulttuurista ei ehditty puhua juurikaan tuossa OKM:n debatin aikana, ja itse näen, että kulttuuriala erilaisine toimijoineen oli yksi suurin koronaviruksen kärsijöistä ja tulevat vuodet, mitä budjetti käsittelee, ja myös seuraavat ovat sen elpymisen aikaa, ja siihen tarvitaan meidän kaikkien panosta. Luovat alat ovat sellainen, jossa me Suomea tulemme niiden viennissä häntäpäässä ja voimme tehdä paljon enemmän tämän eteen. Yksi tapa, millä kulttuurialaa voisi elvyttää — ja toivon, että tämä otetaan meillä jaostossa myös huomioon — on se, miten saamme lapset mukaan. Meillä on usean vuoden ajalta lapsia, jotka eivät ole päässeet teatteriin, tanssiin tai sirkukseen tutustumaan, ja toivon, että voimme näitä vierailukäyntejä mahdollistaa entistä enemmän.

Vielä halusin sanoa ministeri Honkoselle kiitokset siitä, että hän lupasi, että e-lainauskorvauslakiesitys etenee tänne.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

18.50 Hilkka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia kollegoille varsin laajasta ja mielenkiintoisesta budjettikeskustelusta. Aloitan sotesta ja siirryn eläkeläisiin tämän puheenvuoron aikana.

Ensinnäkin haluan tuoda terveisiä eiliseltä keskussairaalavierailulta. Pääsin vierailemaan Päijät-Hämeen uudessa keskussairaalan osassa, joka tulee avautumaan muutaman viikon sisällä myös potilaille, asiakkaille, maakunnan ja koko Suomen asukkaille, sotehoitoa tarvitseville. Oli varsin mielenkiintoista konkreettisen tyhjän tilan kautta hahmottaa se, mistä me puhumme, kun me puhumme valosta siellä sote-maailmassa. Vaikeidenkin olosuhteiden keskellä rakennus voi tuottaa paljon iloa, ja pääsin tapaamaan sosiaalialan ja terveysalan ammattilaisia, jotka kuvasivat sitä, miten haastava prosessi on itse asiassa siirtä täysin uusiin tiloihin, opetella uusia hissin paikkoja ja leikkaussalien ovenkohtia. Valtava kunnioitus sille työlle, mitä he ovat tehneet jo vuosia tuon projektin maaliin saattamiseksi.

Opin konkreettisesti myös sen, mitä kustannussäästöillä tarkoitetaan. Nimittäin aiemmin tuossa rakennuksessa päiväkirurgia ja kirurgian poliklinikka ovat sijainneet aivan eri

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

puolilla taloa, ja nyt kun ne ovat vierekkäin, samassa tilassa käytännössä, niin myös henkilökuntaa ja laitteita pystytään hyödyntämään puolin ja toisin, ja tämä on tietenkin jokaisen suomalaisen etu.

Ehkä tulee mieleen päälimmäisenä edesmenneen konkaripoliitikon sanat, kun hän sanoi, että muistakaa investoida myös vaikeiden aikojen keskellä. Ajattelen, että erityisesti sote-ala kaipaa nyt myös valoa ja johtamista ja uusien, upeiden olosuhteiden mahdollisuuksia.

Ajattelen, kun monet ovat kysyneet, mitä budjetti tarjoaa eläkeläisille, että muutamalla sanalla voisin sitä hiukan hahmottaa. Eläkeläiset ovat toki moninainen ryhmä, ja heidän kokoamistaan muutaman ranskalaisen viivan alle ei millään pysty tekemään, mutta muutamalla sanalla ajattelin hahmottaa, mitä tämä valtion talousarvio tarjoaa eläkeläisille.

Hyvä uutinen on se, että toimeentulo-ongelmia kokevien eläkeläisten osuus on pienentynyt tällä vaalikaudella. Tämä selviää tutkimuksista. Vuosi sitten kolme neljäsosaa eläkeläisistä koki, että heille jää välttämättömyysmenojen jälkeen rahaa myös jäljelle. Se on tietenkin hyvä uutinen. Samaan aikaan tuo samainen kolme neljäsosaa määritteli, että mikäli heille tulisi yli tuhannen euron välttämätön lasku, niin he pystyisivät sen maksamaan.

Se tuo hiukan lohtua nyt, kun inflaatio on nostanut esimerkiksi sähkölaskuja monelle eläkeläisellekin kohtuuttomasti, ja se on tietenkin tuonut näitä tuhansien eurojen lisälaskuja. Ajattelen, että erityisesti nämä sähkön toimenpiteet, sähkön verotuksen alentaminen ja sitten myös pienituloisten sähkölisä, tässä kohtaa koskevat voimakkaasti myös eläkeläisiä.

Terveystenhoitokulut ovat tyypillisin meno, jonka kanssa eläkeläisillä on vaikeuksia. Lähes joka kymmenes eläkeläisistä kokee, että heidän on vaikea kattaa terveydenhoitomenoja, kulkuvälineitä ja lääkkeiden hintoja. Ajattelen, että tähän olemme pystyneet vastaamaan erityisesti tällä lääkekaton jäädytyksellä.

Sitten tietenkin polttoaineiden puolella on pystytty jatkamaan jakeluvälvoitteen alentamista, joka alentaa polttoaineen litrahintaa yli kymmenen senttiä, toistakymmentä senttiä. Se on tietenkin pieni vastaantulo isossa kuvassa, kun hinnat ovat nousseet, mutta se on merkittävä erityisesti harvaan asutussa Suomessa.

Samoin myös esimerkiksi ulosoton suojaosuus nousee, ja myös siitä uskon olevan hyötyä erityisesti niille eläkeläisille, jotka ovat velkaantuneet.

Unohdamme myös usein, että eläkeläiset voivat olla myös alle 65-vuotiaita. Suuria taloudellisia vaikeuksia kokevat erityisesti ne 65-vuotiaat työkyvyttömyydestä kärsivät, jotka ovat jääneet varhain eläkkeelle. Ajattelen, että heidän joukossaan on paljon esimerkiksi vammaispalveluiden asiakkaita. Toivon todella, että tämä uusi sote-malli, 22 miljardin kokonaisuus tuossa keltaisessa budjettikirjassa, pystyy tarjoamaan erityisesti paljon palveluita tarvitseville suomalaisille tukea ja turvaa ja myös pitkäjänteisyyttä ja jatkuvuutta.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

18.55 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tuossa äsken oma puheenvuoroni jäi hie-
man kesken, puhuin siis perusopetuksen kehittämisestä. Meidän ei pidä tietenkään uno-
htaa varhaisempaa vaihetta eli varhaiskasvatusta ja sen laatua ja sitten esiopetusta, mut-
ta haluan nyt erityisesti puhua perusopetuksen kehittämisestä. Tuossa edellisessä puhe-
vuorossa kerroinkin, mitä palautetta opettajilta tulee, ja vielä kertaan:

Työrauhaa toivovat, nimenomaan sitä, että ryhmäkoot olisivat pienemmät, oppimisen
tukea olisi helpompaa saada, nimenomaan moniammatillista tukea, jopa sellaista, että jos

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

on tällaisia mielenterveysongelmia tai nepsy- eli neuropsykologisia ongelmia, niin sosiaali- ja terveydenhuollolta saataisiin sitten nopeammin sitä apua ja moniammatillista yhteistyötä. Ja tietenkin sitten on se, että tämä byrokratia tuntuisi olevan tässä oppimisen tuessa, kolmiportaisessa tuessa, aikamoista. Sitä toivovat vähemmäksi. Sitten kaiken kaikkiaan työn sisältöön liittyen toivovat, että saisi keskittyä nimenomaan siihen työhön, mihinkä on koulutuksen saanut, ja totta kai haluavat vaikuttaa myös niihin opetussuunnitelmien perusteisiin, että mitä kaikkea siellä koulussa opetetaan. Aika monelta tuli sellainen viesti, että nimenomaan nämä tunne- ja taitoaineet olisivat tärkeitä. Ja tietysti sitten opettajien täydennyskoulutus ja työolot kaiken kaikkiaan ja hyvinvointiin satsaaminen. Itse olen tehnyt aikoinaan täällä eduskunnassa täydennyskoulutuksesta lakialoitteen, koska esimerkiksi sote-alan henkilöstöllä on täydennyskoulutusoikeus ja -velvoite, ja olisi mielestäni tuiki tärkeää, että myös opettajille mahdollistuisi täydennyskoulutus.

Sitten muutama asia näistä muista:

Jatkuvan oppimisen järjestelmä on jäämässä tältä hallituskaudelta ja eduskuntakaudelta aika paljon kesken. Sitä pitää jatkaa seuraavalla kaudella ja nimenomaan ottaa huomioon myöskin korkeakoulujen jatkuvan oppimisen tarjonta. Sitten liittyen tähän 50 prosenttiin, mikä ikäluokasta halutaan korkeakoulututkinnon suorittaneeksi, toivon, että siihen luotaisiin selvä polku. Tätä 50:tä prosenttiahan ei onnistu saavuttaa, ellei se perusopetus ole kunnossa.

Ja sitten tietysti, kun näitä mielenterveysongelmia on aika paljon ja ahdistuneisuutta, niin vielä korostan sitä, mitä meillä sivistysvaliokuntakin korosti, että hyvinvoiva lapsi ja hyvinvoiva nuori jaksaa oppia. Siitä syystä totean, että terapiatakuu olisi tärkeää ottaa myöskin siihen huomioon ja tehdä. Se on 35 miljoonaa, ja kuitenkin siihen nähden, mitä siitä sitten hyötyä olisi — pitkät työurat ja se, että palvelujen tarve vähenisi — uskon, että se kyllä niin sanotusti hintansa haukkuisi. Eli pelastetaan nuoret jo lapsena.

Lyhyesti vielä kulttuurista: Kulttuuri on kokenut aikamoista höykytystä tässä koronan aikana, ja voi sanoa, että varmasti meillä päättäjilläkään ei se ansaintalogiikka ollut ihan selvillä, kun ruvettiin niitä tukimuotoja miettimään. Siitä syystä on ollut tärkeää, että ollaan sivistysvaliokunnassa kuultu luovan työn toimijoita ja tapahtuma-alan edustajia, kulttuuritoimijoita, ja sitä työtähän me haluamme jatkaa. Haluamme, että luovan työn työttömyys- ja sosiaaliturvaa edistettäisiin, otettaisiin huomioon se, että luova työ on myöskin kasvuala. Kannattaa myöskin sitä kasvuohjelmaa miettiä, ja sitten tässä kannattaa miettiä myös sitä kuntien roolia. Nyt kun kunnista tulee näitä sivistyskuntia, kun sote lähtee, niin on tärkeää, että mietitään, mikä on kunnan ja kulttuuritoimijoiden yhteistyö. Kyllä nimenomaan sivistys ja osaaminen on tämän yhteiskunnan ja yksilöitten pärjäämisen edellytys, ja siitä syystä siihen kannattaa satsata.

Muitakin asioita tietysti olisi tästä budjetista kerrottavana. Erityisesti haluan kiittää omasta puolestani myöskin siitä, että hallitus lisäsi näitä ammattikorkeakoulujen sosiaali- ja terveysalan harjoittelumaksuja sillä tavalla, että ammattikorkeakoulujen ei enää tarvitsisi niitä maksaa, vaan ne harjoittelumaksut tulevat suoraan sinne työyhteisöihin. Sehän on ollut aikamoinen lovi ammattikorkeakoulujen budjetissa. On hyvä asia, että se meni näin, ja siihenhän sivistysvaliokunta teki oman lausuntonsa, että toivomme todella sitä. Nyt vain pitää varmistaa se, että sinne sote-yhteisöihin ja niihin organisaatioihin sitten varmasti kanavoituu se raha, koska harjoittelijat vaativat sitten niitä ohjaamisresursseja ja siihen ohjaamiseen tarvitaan resursseja. — Kiitos.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Peltokangas, olkaa hyvä.

19.01 Mauri Peltokangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kävin tässä hetki sitten pitämässä yleiskatsauksen talousarvioesityksestä, ja se tuntui menevän ainakin vihreiden edustajan ihon alle voimakkaasti. Siis meidän olemme täällä tänään ja tämän viikon käsitelleet — ja vielä tiistaina jatkuu — talousarvioesitystä 2023, ja jos jossain niin siinä kohtaa opposition tehtävä on ottaa kantaa näkemiinsä epäkohtiin.

Mutta, arvoisa puhemies, tässä kohtaa kuitenkin käytän puheenvuoroni asialistan kohtaan 5, hallituksen esitys 132, esitys eduskunnalle laiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi lukuisia lakeja.

Tarkoituksena on, että vuonna 27 otettaisiin käyttöön uudenlainen henkilötunnus, josta ei enää kävisi ilmi henkilöön liittyviä tietoja, kuten ikää tai sukupuolta. Tämänkaltaisen henkilötunnus korvaisi kokonaan nykyisen henkilötunnuksen. Kuten esityksessä tuodaan ilmi, tarkoituksena on uudistaa henkilötunnusjärjestelmää mahdollistamalla henkilötunnuksen myöntäminen ulkomaalaisille nykyistä laajemmin. Uudistuksen myötä henkilön tiedot voitaisiin tallentaa väestötietojärjestelmään jo siinä vaiheessa, kun henkilö on hakenut kansainvälistä suojelua ulkomailta.

Väestötietojärjestelmään voitaisiin siis tallentaa sellaisten henkilöiden tietoja, joiden henkilöllisyydestä ei voitaisi varmistua millään tavalla. Näen tämän hyvin ongelmallisena. Henkilö voisi rekisteröityä järjestelmään kätevästi mobiilisovelluksen kautta kotimaastaan jo ennen Suomeen saapumistaan, ja näin hän pääsisi helpommin palveluiden piiriin heti, kun astuu Suomen maaperälle. Tällaisten henkilötunnusten jakaminen aiheuttaa taakkuvarmasti päänvaivaa viranomaisille, sillä tietojen todennäköisestä epätarkkuudesta tai jopa virheellisyydestä johtuen jatkuva tietojen muuttamisen tai korjaamisen tarve on varmasti valtava. Käytännössä hyvin usein turvapaikanhakijoiden henkilötiedot osoittautuvat joiltain osin puutteellisiksi tai virheellisiksi. Näin on esimerkiksi ollut monessa tapauksessa iän suhteen, kun jotkut henkilöt ovat härskesti yrittäneet saada väitetyä alaikäisyytensä turvin helpommin turvapaikkaa maastamme.

Toinen huomionarvoinen seikka on se, että esityksestä on haastavaa saada hyvää kuvaa uudistuksen kustannuksista. Kustannukset ovat tärkeä asia. Oikeastaan ainut varma asia on se, että esityksestä koituu julkishallinnolle pysyviä ja huomattavia kustannuksia työmäärän lisääntyessä. Esityksen hyödyt sen sijaan jäävät hyvin kyseenalaisiksi, varsinkin jos ne suhteutetaan aiheutuneisiin kustannuksiin.

Esitys haiseekin kauas enemmän ideologiselta ja vähän sinnepäin valmistellulta puuhastelulta kuin tarkkaan harkitulta julkishallinnon uudistamiselta. Katson tätä esitystä hyvin tarkkaan ja epäileväisenä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

19.04 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies! Omalta puoleltani en halua yhtään pitkitää tätä täysistuntoa koskien erityisesti tätä budjettia, josta on nyt tässä kolme päivää puhuttu. Siellä on ollut tärkeitä isoja teemoja, me tietysti jatkamme kahta, tai ainakin jatkam-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

me kehitysyhteistyön osalta keskustelua tiistaina ja ehkä laajemminkin ulkoasiainministeriön teemoista, jotka täällä on nyt jäänyt käsittelemättä.

Se hallitseva teema, jos haluaa katsoa opposition kulmalta, on puhua tästä velkaantumisesta. Edustaja Kemppi täällä käytti aikaisemmin hyvän puheenvuoron, jossa hän viittasi, että jopa vaikeina aikoina täytyy kyetä tekemään investointeja.

Minusta on hyvin tärkeä huomata tämä, että ensiksi, Suomessa velka suhteessa kansantuotteeseen on Euroopan unionin alhaisinta tasoa, 68 prosenttia bkt:stä, kun unionin keskiarvo on 90 prosenttia, eli me emme ole suuresti velkaantunut maa. Ja toiseksi, tulevaisuusinvestoinnit ovat kaikki tulevaisuutta varten, mukaan lukien esimerkiksi koulutus, perusinfrastruktuuri, joten ihan hyväkin, että ne voidaan jopa velkarahalla rahoittaa, koska tulevat sukupolvet voivat osallistua myöskin tulevaisuusinvestointien maksamiseen.

Edustaja Kempin puheenvuorossa oli erittäin tärkeä kohta, jonka vuoksi erityisesti halusin tämän puheenvuoron käyttää. Hän korosti eläkeläisten asemaa. Kiitos Rinteen—Marinin-hallitusohjelman, joka oli poikkeuksellinen neljännesvuosisataan siitä, että se oli laajajohjainen ohjelma ikäihmisten aseman kohentamiseksi suomalaisessa yhteiskunnassa. Hienoa ja arvokasta työtä tämä hallituskausi on tässä suhteessa tehnytkin. Edustaja Kemppi luetteli tässäkin budjetissa olevia useita kohtia, joissa otetaan eläkeläisten asema huomioon.

Itse haluaisin korostaa vielä yhtä seikkaa, ja sanon sen tässä: Tammikuussa tulee työeläkkeisiinkin, eli varsinaiseen vanhuuseläkkeeseemme korotus, merkittäväkin korotus, koska inflaatio on ollut sikäli suurta. Siinä on pieni kauneusvirhe, joka tuntuu tietysti eläkkeensaajienkin tilanteessa. Se on se, että inflaatio on nyt laukannut koko vuoden, ja kun kansaneläkkeeseen, takuueläkkeeseen tehtiin tämä korotus 1.8., olisin suonut sen, että olisi ponnisteltu enemmän, että myöskin näihin vanhuuseläkkeisiin, työeläkkeisiin olisi tämä korotus voitu osittain aikaistaa. Nyt se tulee kertarysäyksellä. Hyvä, että tapahtuu edes niin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

19.06 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Pyysin puheenvuoron edustaja Risikon hyvän puheenvuoron jälkeen, nimittäin se sisälsi monia sellaisia kohtia, mitä itsekkin olen pohtinut tai pyrkinyt tuomaan esiin täällä täysistunnossa.

Ensinnäkin nämä pienryhmät: Ajattelen, että tämän tuen saannin osalta kouluissa meidän tulisi laittaa aivan uutta vaihdetta silmään, ja nimenomaan yhteistyössä. Me kaikki tiedämme, millainen homma on saada koulukuraattoreiden, koulupsykologien mitoitukset riittäviksi, millainen homma on saada heitä riittävästi työmarkkinoille, niin että heitä riittää joka paikkaan Suomessa, ja sitten vielä kaiken lisäksi, millainen homma on saada kaikille apua tarvitseville lapsille tuen päätös, jotta he pystyvät oppimaan riittävästi. Oikeastaan tähän kohtaan lainaan sitä viimeistä virkettä, mihin edustaja Risikko päätti: ”Hyvinvoiva lapsi kasvaa ja oppii.” Sen takia tuen on oltava kunnossa.

Pienryhmät ja toisaalta sitten riittävä määrä ammattilaisia kouluissa auttavat siinä, että me emme päädy koulumaailmassa samaan tilanteeseen, minkälaisessa valtavassa osaajapulassa me tällä hetkellä olemme sote-kentällä.

Sitten menen tähän neuropsykiatristen häiriöiden maailmaan, jonka edustaja Risikko myöskin ansiokkaasti nosti esiin valiokunnan puheenjohtajana. Ajattelen, että tämän Oikeus oppia -ohjelman kautta on saatu ympäri Suomea hyviä koulutusmalleja, joilla neurop-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

sykiatrisista häiriöistä, nepsy-häiriöistä, on pystytty opettamaan kokonaisten kuntien lasten ja nuorten kanssa työskenteleville ammattilaisille. Jotain tämänkaltaista meidän tarvitsee ajaa tähän maahan, jotta me pystymme riittävässä määrin tunnistamaan nämä nepsy-oireet ja myös puuttumaan niihin riittävän ajoissa.

Ajattelen, että tästä on luonteva siirtyä tähän poikapedagogiikka-teemaan, nimittäin miesten tasa-arvosta on puhuttu viime aikoina, ja ajattelen, että tasa-arvo lähtee ennen kaikkea tasa-arvoisesta koulutuksesta. Me kuitenkin tiedämme oppimistuloksista, että pojat jäävät jälkeen ja meidän nykyinen koulujärjestelmä ei riittävällä tavalla kykene auttamaan poikia koulunkäynnissä samalla tavalla kuin se auttaa tyttöjä, ja tähän on saatava muutos. Keskusta on esittänyt muun muassa tukea nivelvaiheisiin, erityisesti kolmannen, viidennen ja yhdeksännen luokan kohdalle, opettajien täydennyskoulutusta tähän poikapedagogiikkaan ja sitten kolmantena itsensä johtamisen taitoja, tämmöistä voimakkaampaa voimavaraopetusta niiden osalta.

Tässä budjetissa näkyy nyt erityisesti tämä perustaitojen tarkastelupiste, eli ajatus siitä, että sinne koulupolun alkuun laitetaan lisää voimavaroja, jotta lapsi oppii sitten riittävät perustaidot ja pääsee aloittamaan koulupolun sujuvasti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

19.09 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Tuossa käytin puheenvuoron erityisesti opetus- ja kulttuuritoimen puolelle, mutta nyt muutama sana sotesta.

Itsekin toimin hyvinvointialueella valtuuston puheenjohtajana, ja kyllä täytyy sanoa, että vähän murehduttaa se tulevaisuus, miten riittää rahat, miten riittää henkilöstö. Vaikeampi asiahan tässä on se henkilöstö. Rahaahan pystyy siirtämään niin sanotusti toiselta momentilta toiselle, jos on sellainen lataus ja sellainen arvo ja tehdään päätös, joskin nytkin puuttuu kyllä niin paljon rahaa sieltä, että... Täällä on todettu monta kertaa, että no, nehan ovat ne samat rahat, jotka teillä on ollut aikaisemminkin, ja jaettu vain vähän eri tavalla. [Jouni Ovaska: Samat päättäjät!] Niin, mutta kun siinä ei ole otettu huomioon näitä harmonisointeja, eli palkkojen harmonisointia, joka tietysti pitää tehdä, ict-kustannuksia, eikä siinä ole otettu huomioon palvelujen harmonisointeja. Esimerkiksi omaishoidon kustannukset tulevat nousemaan, ja niin pitääkin, omaishoitajat ovat tuiki tärkeitä ja heidän inhimillinen hoitonsa, mitä he antavat, on todella tärkeä. Mutta lisäksi tarvitaan myöskin esimerkiksi vammaispalvelujen harmonisointia ja niin edelleen, ja meillä menee aika paljon nyt enemmän sitä rahaa kuin mitä ollaan tähän asti käytetty. Ja jos vielä on alibudjetoitu aikaisemmin, niin tämä yhtälö ei toimi.

No, joka tapauksessa, yritetään selvittää. Meidän päättäjienkin pitää tehdä osamme ja tietysti hallituksen pitää tehdä osansa. Me teemme parhaamme tuolla paikallistason ja alue-tason päättäjinä, kaikkemme tehdään.

Mutta sitten minä puhuisin tuosta vaikuttavuudesta. Eli Suomeen ollaan kaavailemassa, ihan selvityksen perusteella tarvittaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon vaikuttavuuskeskus, joka tuottaisi nimenomaan sitä tietoa, mikä on kustannusvaikuttavaa toimintaa. Meillä käytetään yli 20 miljardia sosiaali- ja terveydenhuoltoon, ja tulevaisuudessa varmasti tarvitaan hieman enemmän, koska meillä väki ikääntyy ja palvelujen tarve lisääntyy, ja sitä suuremmalla syyllä meidän pitäisi tietää, mihin kannattaa käyttää se raha. Eli kustannusvaikuttavuustutkimusta tarvitaan. Selvitys tuotti sellaisen tuloksen — sen teki ihan yliopis-totasoinen tutkijaryhmä — että me tarvitsemme todella tutkittua tietoa päätöksenteon pe-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

rustaksi, ja se pitäisi nyt saada käyntiin. Tiedän, että siihen on hakemukset tehty nimenomaan tästä elvytysrahastosta, ja toivon lämpimästi, että sitä kannatettaisiin ja valtiolta päätyisi siihen, että tällainen tutkimusyhteisö ja tällainen keskus sitten olisi.

Sitten tietysti kannan huolta ikäihmisten palveluista kaiken kaikkiaan, koska siihenkin tarvitaan sitä vaikuttavuustutkimusta. Ikäihmisten palvelut pitää katsoa kokonaisuutena, ei pelkkää ympärivuorokautista hoitoa, vaan myöskin kotihoitoa ja kuntoutusta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hyvä.

19.12 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Tuohon, mitä edellä edustaja Risikko sanoi: Minä sydämestäni toivon, että omaishoitajan tuen kustannukset nousevat. Se on ainoa asia, millä me voimme sitten säästää verorahoja vanhuspalveluissa [Paula Risikko: Kyllä!] ja vammaispalveluissa, niin että meidän sosiaalinen sydän ja lähimmäisenrakkaus olisivat ne, joilla me voimme tuottaa, voisiko sanoa, aika edullisesti mutta kuitenkin inhimillisesti hoivan piirissä oleville henkilöille ja ihmisille palveluita. Eli peukutan kyllä kustannusten nousulle, koska se tarkoittaa, että myös inhimillisyys on samalla kertaa hyvällä tasolla.

Mutta tähän koulukeskusteluun: Tänään, kun se käytiin, ministeri Andersson aika useaan otteeseen toi esille sen, mikä on se kuntapäätäjän rooli, kun valintoja tehdään. Ja täytyy sanoa, että kun tulen tuolta pienestä satakuntalaisesta kunnasta, jonka nimeä en nyt tohdi tässä sanoa, niin rahaa olemme kuitenkin täältä valtiovallan puolelta antaneet, ja kun erityistä tukea vaativat oppilaat ja ryhmäkoot ovat keskustelunaiheena, niin jossain kohtaa meidän pitäisi pystyä katsomaan itseämme peilistä kuntapäätäjänä eikä olla vain siellä viranhaltijoitten puhaltamassa virrassa ja noudattamassa sitä, että kunnan taloudellinen tilanne ei mahdollista sellaista tukea meidän peruskoululaisillemme, jota he selvittääkseen tarvitsevat. Tässä semmoinen omantunnon kello soittaa edustaja Myllykoskella: olenko minä tehnyt kaikkeni niiden kotikuntani lasten oppimisen turvaamiseksi, joilla on oppimisvaikeuksia, ja että ryhmäkoot ovat sellaisia ja opetus on sellaista, jolla mahdollistetaan se täälläkin tänään hyvin esille tuotu lukutaito jatko-opintoihin?

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Vielä edustaja Risikko, olkaa hyvä.

19.15 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Oli pakko ottaa vielä puheenvuoro.

Edustaja Myllykoski piti erinomaisen hyvän puheenvuoron omaishoitajien puolesta. Olen itsekin samaa mieltä. Nythän todella, kun eri kunnat ovat menneet yhteen aluehallinnossa, jokaisessa kunnassa, tai kuntayhtymässä, on ollut hieman erilainen kriteeristö siihen. Vaikka laki sanoo, että on kolme palkkioluokkaa, niin sitten on ollut hieman erilainen se kriteeristö, ja sitten palvelutkin ovat olleet hieman erilaiset, ja nyt ne pitää tietenkin siten harmonisoida. Nyt käydään sitä keskustelua, että ylimpään vai keskelle vai mihin — no, me ollaan tehty päätös siellä, että ehdottomasti ylimpään. Ja niin pitää minun mielestäni ollakin, koska yleensä ne omaishoitajat ovat ikäihmisiä, jotka itsekin jo tarvitsevat apua, ja siitä syystä meillä pitäisi olla tukea sinne. Sen lisäksi, että on se palkkio, pitäisi olla myöskin tukea niillä palveluilla. Jos lasketaan sitä hyötyä, niin sehän on ihan miljardeissa verrattuna siihen, jos nämä kaikki omaishoidettavat olisivat laitoksessa. Ja ottaen huomioon tämän inhimillisyyden, niin se on aivan toista luokkaa, eli ihminen saa olla ko-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

tona, hänellä on omaishoitaja, mutta meidän pitää pitää huolta siitä, että omaishoitajat jaksavat ja ne vapaapäivät siellä ovat lakisääteiset.

Sitten on tietysti tämä, että meillä on aika paljon työikäisiä ja työssäkäyviä, jotka hoitavat omaisiaan. Kokoomushan on nimenomaan tätä tällaista lakisääteisesti tuettua hoivaa apua ajanut sillä tavalla, että pystyisi jäämään työstä hetkeksi pois ja sitä sitten kompensoitaisiin esimerkiksi sairausvakuutuskorvausten tai muitten korvausten kautta. Vähän samalla lailla kuin on hoitovapaasysteemi, olisi sitten järjestelmä näille työssä oleville. Me kannatamme tämän tyyppistä systeemiä. Nythän on jo mahdollisuus jäädä omaistaan hoitamaan työehtosopimusten mukaan, mutta siitä ei saa mitään palkkaa eikä tukea. Ruotsissa on tällainen järjestelmä, että siihen saa myös tukea, ja mielestäni sitä kannattaisi Suomeenkin tuoda. Niin moni auttaa sitä omaistaan ja estää sen, ettei tarvitse mennä laitokseen, mikä maksaisi paljon enemmän.

Kaiken kaikkiaanhan nyt tällä hetkellä me keskustelemme siitä... Vielä sanon yhden asian näistä Kela-korvauksista: Minun mielestäni se on yksi tyhmimmistä teoista, mitä hallitus on nyt tehnyt, että on laskenut Kela-korvauksia, kun ottaa huomioon, että meillä on täällä sisällä samanaikaisesti lainsäädäntö, että sinä voit mennä yksityiselle sektorille hoitattamaan itseäsi toiseen maahan ja sitten maksetaan viulut eikä tarvitse maksaa kuin se asiakasmaksu, minkä maksaisit täällä Suomessa. Nyt kuitenkin Suomessa ei voi mennä, ja meidän pitäisi saada purettua tätä hoitojonoa ja tätä hoitovelkaa. Siitä syystä kyllä tähän on pakko saada viimeistään ensi kaudella muutos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

19.18 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Elämme sodan varjossa ja autamme ukrainalaisia, se on sydämen sivistystä.

Sotaa paennut nuori taiteilija ja piirustuksenopettaja Kyrlo pakeni Ukrainan sotaa Suomeen ja pääsi opiskelemaan Karstulan Evankeliseen opistoon. Hän koki kansanopiston kodikseen ja kirjoitti: ”Sieluni on saapunut tähän taloon. Kaikki on helppoa heidän kanssaan. Koen olevani kotona. Käsinkosketeltava rauhallisuus. Pelkoa on huomaamattoman vähän. Aloin elää ja luoda uudelleen tässä kaukaisessa maassa.”

Kansanopistot tekevät arvokasta työtä ukrainalaisten auttamiseksi ja sotaa pakenevien tukemiseksi eri puolilla Suomea. Kotoutuminen edistyy hyvin, kun koti ja koulu ovat samassa paketissa. Kansanopistot tarvitsevat tähän tärkeään työhönsä riittävät resurssit. Vapaan sivistystyön kotoutumisen koulutuksen rahoitus nousee ensi vuonna viidellä miljoonalla eurolla — kiitos siitä. Kun sota jatkuu pitempään, rahoituksesta tulee huolehtia myös tulevana vuosina.

Arvoisa puhemies! Suomessa on 75 kansanopistoa. Moni nuori löytää opiston kautta elämälleen suunnan ja pääsee elämässä eteenpäin. Kansanopisto on oppivelvollisille yksi hyvä polku peruskoulun jälkeen toiselle asteelle ja koulupolulla eteenpäin.

Oppivelvollisuuden laajentamisen jälkeen opistoihin hakee yhä useampi nuori eri puolilla Suomea. Oppivelvollisten koulutusta järjestää tällä hetkellä 31 kansanopistoa. Tällä hetkellä meillä on rahoitus 650 oppivelvollisuusopiskelijalle kansanopistoissa. Sivistysvaliokunta lausui, että näiden koulutuspaikkojen riittävyyttä tulee seurata. Hakijoita on ollut nyt paljon enemmän. Oppivelvollisuuspaikkojen määrä onkin syytä nostaa tuhanteen, kuten alan toimijat ovat toivoneet. Uskon, että tähän löytyy yhteinen ymmärrys.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.20 Tuomas Kettunen kesk: Kunnioitettu herra puhemies! Tänään on käyty hyvää keskustelua — kiitoksia, että olette keskustelua jatkaneet, niin että minäkin vielä ennätin tähän iltakeskusteluun mukaan. Haluan puhua koulutuksesta, haluan puhua sivistyksestä.

Käytin tosiaan jo aikaisemmin päivällä puheenvuoron, mutta haluan vielä toistaa sen, että Suomeahan rakennetaan myös vaikeina aikoina koulutuksella, sivistyksellä ja osaamisella. Tänä päivänä aikaisemmin — aamupäivän puolella — opposition suunnalta annettiin ymmärtää, että tämä kaikki lisäpanostus koulutukseen tehdään velkarahalla. Velkaa on otettu, mutta nyt täytyy muistaa se, että kun koulutukseen laitetaan rahoitusta, niin se on investointi tulevaisuuteen — tämä ei ole mitään syömävelan ottamista. Haluan kiittää siitä, että tässä talousarviokirjassa varataan kuusi miljoonaa euroa alueelliseen opintolainahyvityskokeiluun, ja tähän on tällainen työvoimapolitiittinen keino. Tulen itse Kainuun maakunnasta Kuhmon kaupungista, rajaseutupitäjästä, ja meillä on tällä hetkellä jo haastava tilanne sen suhteen, että me emme saa opettajia. Tässä yhtenä syynä on myös se, että opettajankoulutuslaitos lakkautettiin Kajaanista aikoinaan, ja nyt me sitten siellä maakunnassa keräämme näitä hedelmiä, kun opettajia ei saada harvaanasutulle maaseudulle opettamaan ja sivistämään meidän lapsia ja nuoria. Tämä alueellinen opintolainahyvityskokeilu on tärkeä, mutta tämän suhteen haluaisin myös vielä muistuttaa, että jossakin vaiheessa — mielellään vielä tällä vaalikaudella — on tarkasteltava sitä, että saisimmeko vaikka kokeiluluontoisena opettajankoulutuksen Kainuun maakuntaan, koska sille olisi tarvetta.

Osaajapulaan vastaamiseksi — myös osaamis- ja koulutustason nostamiseksi — Itä-Suomen korkeakouluihin lisätään opiskelijapaikkoja. Vetovoima-aloille Itä-Suomeen osoitetaan yhteensä kymmenen miljoonaa euroa kohdennettavaksi korkeakoulujen aloituspaikkoihin. Ja jo ennen tätä kiitoksia Marinin punamultahallitukselle, joka pitää huolta tasa-arvosta myös alueellisesta näkökulmasta katsottuna: Kajaanin ammattikorkeakoulu on saanut lisää koulutuspaikkoja ja myös koulutusvastuuta. Haluan kiittää siitä, että sosionomikoulutus alkaa myös Kainuussa Kajaanin ammattikorkeakoulun suunnalla. Nämä ovat tärkeitä tulevaisuusinvestointeja.

Puhemies, haluan vielä muistuttaa, että vaikka velkaa on jouduttu ottamaan tämmöisessä kriisijaksossa — korona, aggressiivinen Venäjän hyökkäyssota Ukrainan suuntaan — niin olemme pitäneet huolta tällä hallituskaudella siitä, että koulutukseen satsataan.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kemppi, olkaa hyvä.

19.24 Hilikka Kemppi kesk: Arvoisa herra puhemies! Kasvu on päivän sana. Olisi helppo puhua kasvun aloista, muun muassa metsäteollisuudesta, sahateollisuudesta ja metalliteollisuudesta, mutta ajattelen, että keskityn tällä kertaa niihin teollisuuden ja kasvun aloihin, joista puhutaan ehkä hiukan vähemmän.

Yksi niistä on tänään myös mainittu tässä, nimittäin tapahtumateollisuus. Se tällä hetkellä jo tuottaa arvoa noin kahden miljardin euron verran meille tähän maahan. Kesällä minulla oli kunnia olla tapahtumateollisuuden paneelissa SuomiAreena-tilaisuudessa, ja ajattelen, että sieltä käteeni jäi muistutus siitä, että me tarvitsisimme tapahtumateollisuuteen myös kasvusopimuksia. On hyvä, että hallitus tässä budjetissa keskittyy esimerkiksi tki-rahoihin, joiden kautta pystytään kehittämään palveluita — yritykset pystyvät toivottavasti niitä myös hyödyntämään, kun siirrämme niitä yhä enemmän vielä ammattikorkeakoulu-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

kentälle ja soveltavaan tutkimukseen tämän perustutkimuksen ja akateemisen tutkimuksen lisäksi. Mutta toivoisin, että kasvusopimuksia lähdetäisiin tekemään, ja ehkä tapahtumateollisuus voisi olla yksi ala, jolle kasvusopimusta seuraavaksi muodostettaisiin. Luovan alan ohjausryhmä Creative Business Finland on tehnytkin jo kasvusopimuksen av-alan toimijoille, ja sen kaltaista toimintamallia kaipaisin tähän maahan, että me yhdessä sopisimme — valtio, yritykset ja myös ne kunnat, ne kaupungit kärjessä — yhteistyöllä saisimme tätä kasvua vietyä eteenpäin.

Kasvussa on tietenkin kyse paitsi tästä hetkestä eli kasvun ylläpitämisestä nyt, jotta me pärjäämme ja saamme myös velkaantumista ajallaan taittumaan, mutta myös siitä hetkestä, kun Ukrainan sota hellittää. Me tiedämme, että jälleenrakennus tulee aiheuttamaan kasvua jälleen kerran Eurooppaan. On äärimmäisen tärkeää, että Suomi pääsee siihen kasvuun kiinni ajallaan, koska viimeksi me myöhästyimme pahasti, ja siihen meillä ei nyt ole varaa.

Sitten on se toinen ala, jonka haluan vielä nostaa tähän kasvunäkökulmaan, nimittäin ratsastus, raviurheilu ja green care -toiminta, mitä hevosavusteisessa toiminnassa tehdään tälläkin hetkellä. Ratsastus ja raviurheilu ovat perinteinen osa hevosalaa, mutta harva meistä tietää, että hevosala kokonaisuudessaan tarjoaa työtä jo saman verran kuin Lapin-matkailu tällä hetkellä. Suomessa noin 15 000 ihmistä työskentelee koko- tai osa-aikaisesti hevosaloilla, ja toivon, että myös esimerkiksi tälle alalle saisimme raivattua tilaa.

Tästä budjetista löytyy Suomen harrastamisen malli, mitä keskustan johdolla hallitus on vienyt voimakkaasti eteenpäin — tarkoittaa siis maksutonta harrastusta joka ikiselle suomalaislapselle — ja toivon, että erityisesti sitä kehittämällä me saamme vietyä hevostalouden [Puhemies koputtaa] asiaa eteenpäin.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

19.27 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Vielä edustaja Kempin hyvän puheenvuoron innoittamana sanon tuosta, että on ihan totta, että nyt tarvitaan yhteistyötä — hyvinvointia, kulttuuria ja näitä tapahtumia. Kun miettii sitä, että jos ei tästä koronasta mitään muuta hyvää puolta ollut, niin oli se, että ihmiset ymmärsivät, mikä merkitys on kulttuurilla ja mikä merkitys on tapahtumilla. Ihminen tarvitsee toisten ihmisten tapaamista, niin se vain on. Me kaikki tiedämme tutkitun tiedon perusteellakin sen, että kulttuurilla on hyvinvointivaikutuksia. On paljon sellaisia tutkimuksia esimerkiksi mielenterveyspotilaille tai esimerkiksi syrjäytyneille nuorille, miten taideterapia ja tämäntyyppinen on auttanut, ja kulttuuritapahtumat — hyvä niin.

Mutta nimenomaan se, että se tehdään yhteistyössä. Ja sitä peräänkuulutin itse asiassa tuossa omassa puheenvuorossani, että kun itse olen nyt tuolla Seinäjoen kaupunginhallituksen puheenjohtajana, niin kyllä minä näen, että kun myös kuntalaissa sanotaan, että ”terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen”, niin se on myös kulttuuripalveluja nyt sitten tästä eteenpäin, kun ei se sote enää ole siellä. Siitä syystä tämä puheenvuoro. Ja tuen edustaja Kemppiä nimenomaan, että me saataisiin tällainen kasvuohjelma koko kulttuurialalle tulevaisuudessa. Toivottavasti se on hallitusohjelmassa sitten, kuka siellä sitten onkin.

Mutta sitten täällä annettiin pieni väärä todistus, eikä mikään pienikään. Sen haluan nyt täällä korjata, että ei oppositio ole koskaan sanonut, että kaikki koulutusrahat on otettu velaksi, ei todellakaan. Ovathan meillä nyt nämä perusrahoitukset olleet siellä ja meillä on ollut yleensäkin valtion budjetti määrätty, ja sitä on jaettu. Se kritiikki on meillä vain kohdis-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

tunut siihen, että sekä koronan että tämän sodan varjolla on otettu lisää velkaa, joka jossain vaiheessa pitää maksaa pois. Itse olen ollut viidessä eri hallituksessa, ja niissä hallitusohjelmissa aina on ollut pulaa rahasta, aina. Aina on jouduttu kiristelemaan voittoa ja hampaita, että tästä momentilta otetaan, ja valitettavasti olen aina itse edustanut sitä sotea tai sote-puolta, josta on aina sitten pitänyt ottaa, koska on kaksi isoa momenttia, opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö, ja niistä on aina sitten otettu.

Tämä kausi on ollut parempi, että on saanut nimenomaan sitä rahoitusta, mutta sitä me kritisoiimme, että ei ole löytynyt sitten kuitenkaan sellaista talousymmärrystä tästä hallituksesta, että olisi osattu katsoa, että myös sisältä olisi voitu ottaa — siirtää toiselta momentilta toiselle. Niin se on pitänyt tähän asti tehdä kaikkien muittenkin hallitusten. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

19.29 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa puhemies! Sen verran täytyy korjata, että tietysti siirtoja on nyt tehty tässäkin, että ollaan kehyksissä tämän syksyn osalta pysytty. Tänä kun on kuunnellut erityisesti nyt OKM:n sektorin puheenvuoroja, niin kyllä on ihan selkeä muutos näkynyt aikaisempaan, että tämä punamultahallitus on kuitenkin entistä voimakkaammin ottanut sen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden näkökulman ja sen näkökulman, mihin koko suomalainen koulutusjärjestelmä on perustunut, että kaikilla pitää olla samat lähtökohdat.

Muistan ikävästi ne vuodet 2011—2015 Kataisen—Stubbin hallituksen aikaan, kun tehtiin suuret leikkaukset valtionosuuksista, kuntien valtionosuuksista, ja se oli suoraan pois siitä perustyöstä, mitä kunnat tekevät. Eli se oli pois opetuksesta ja sosiaali- ja terveyspalveluista, ja uskon, että niitä jälkiä korjataan vieläkin kunnissa. Onneksi tämä Marinin hallitus nyt käänsi koko ajattelun tässä koulutuspolitiikassa ja näkee, että se ennalta ehkäisevä työ, mitä pitää tehdä, on sitä tärkeintä työtä. Me valitettavan usein unohtetaan juuri se, niin kuin edustaja Risikko sanoi, että kun hänkin on pitkään ollut talossa ja ollut usein leikkaamassa ja säästämässä rahoja, niin silloin ne on leikattu sieltä ennalta ehkäisevästä työstä, ja se on monesti se, mistä me sitten maksamme aina tulevana vuosina.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.31 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Risikolle huomautuksesta. Haluan kiittää, että te olette opposition iltavahtina tässä keskustelussa — muitapa opposition edustajia ei näytä näkyvän, eli budjetti ei kiinnosta, mutta edustaja Risikka kiinnostaa, ja eritoten kun nyt puhutaan myös kulttuurista ja koulutuksesta.

Se täytyy vielä muistuttaa, että kaikki satsaukset koulutukseen, kehitykseen, sivistykseen ovat tulevaisuusinvestointeja. Ja täytyy nyt muistuttaa siitä ja huomioida se — totta kai kokoomuskin on vaihtoehtobudjettejään esittänyt, ja hieman olen lukenutkin näitä teidän vaihtoehtojanne, ja kyllä teilläkin pääarvona on tiede ja koulutus — että teidän vaihtoehtobudjetissanne lukee vain valitettavasti näin, että vain vahvistamalla osaamiskeskityksiä Suomi voi nousta maailman huipulle. Tässä huolestuneena tätä kirjausta ja linjausta luen siitä näkökulmasta katsoen, että kyllä tässä maakunnat nyt jätetään oman onnensa nojaan, ellei tätä kirjausta nyt muuteta. Jäämme odottamaan opposition vaihtoehtobudjetiteja, ja toivottavasti niissä sitten se alueellinen tasa-arvoisuus näkyy, ja niin kuin edustaja Ovas-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

ka hyvin tuossa totesi, tämä sosiaalinen oikeudenmukaisuus kyllä punamultahallituksen toimesta on tällä hallituskaudella tuotu vahvasti esille.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Kinnunen, Mikko, olkaa hyvä.

19.33 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Sivistys ja koulutus ovat aina investointeja tulevaisuuteen. Kulttuuri ja liikunta tuovat meille hyvinvointia. Näitä tarvitaan erityisesti nyt, kun naapurimaamme puolustusministeri on todennut, että Venäjä on sodassa länttä eli meitäkin vastaan. Tehtävämme on luoda lapsille ja nuorille toivoa. Tehtävämme on pitää heidät turvassa.

Keskusta on sydämensivistyksen puolue, ja haluamme tehdä vahvaa yhteistyötä kaikkien sivistystä arvostavien puolueiden kanssa. Meillä on paljon yhteistä. Sivistysvaliokunnan puheenjohtaja Risikko totesi täällä hienosti, miten koulutukseen kannattaa panostaa. Keskusta panostaa koulutukseen koko Suomessa. Meidän ei kannata rakentaa liian suuria kouluja, joissa inklusion toteuttaminen on haastavaa. Tarvitaan monenlaisia ryhmiä, myös pienryhmiä. Tarvitaan edelleen pieniä kouluja ja kyläkouluja, joihin toki tulee riittävä lapsia. Viedään kyläkouluihin myös muita palveluita. Muodostetaan kouluihin sopivan kokoisia ryhmiä, joissa jokainen saa tarvitsemansa tuen. Otetaan erityisen tuen oppilaat ryhmän koossa huomioon.

Kun puhumme koulutuksesta, meidän ei kannata keskittää sitä keskuksiin vaan pikemminkin hajauttaa sitä ympäri maan, että voimme kouluttautua joka puolella Suomea. Koulutus kantaa.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

19.35 Paula Risikko kok: Arvoisa puhemies! Pakko kommentoida täällä, kun tuossa äsken Ovaska totesi, että niissä hallituksissa, missä minäkin olen joskus ollut, nyt erityisesti ennaltaehkäisevästä työstä karsittiin. Kyllä se on ihan totta, että ennaltaehkäisevää työtä ei pysty muuttamaan rahaksi — se on valtavan vaikeaa. Siitä aina helpompi ottaa, minä tunnistan sen kyllä. Mutta ei se nyt kyllä ihan niin yksitotista ole, että aina on otettu ennaltaehkäisevästä työstä, ja minun mielestäni tällä hallituksella ei ole kyllä minkäänlaista selkeää sananvaltaa tässä asiassa.

Jos ajatellaan, että meillä on mielenterveysongelmia tällä hetkellä nuorilla ja lapsilla, 20 prosenttia tällä hetkellä nuorista ja lapsista kärsii mielenterveysongelmista, meillä on nepsy-ongelmia ja meillä on monenlaista ahdistuneisuutta ja niin edelleen ja me ollaan terapiatakuuta yritetty saada tähän maahan — oppositio, erityisesti kokoomus, 35 miljoonaa — mutta siihen ei löydy rahaa. Siitä on ihan vaikuttavuustutkimusta tehty. Lukekaa Terapiat etulinjaan -hankkeesta. Siellä on ihan tutkittua tietoa siitä, mitä sillä olisi merkitystä. Se pystyttäisiin järjestämään sillä rahalla ja sillä saataisiin vaikutusta, koska eiväthän nuoret ja lapset tarvitse välttämättä mitään pitkiä terapioiden vaan heille auttaa monesti sellainen lyhytterapia ja tällainen, että joku ottaa kopin ja joku keskittyy tähän lapseen. Eli on aivan turha sanoa, että tämä hallitus olisi jotenkin pulmunen tästä asiasta.

Mutta sitten edustaja Kettuselle — joka täällä on myöskin ansiokkaasti, samoin edustaja Kinnunen, ja täällä on monta muutakin, Myllykoski ja Kiljunen — totean vain sen, että kyllä, me satsaamme nimenomaan siihen tutkittuun tietoon. Minä olen itse väitellyt tohto-

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

riksi 97 ja olen sitä mieltä, että me tarvitaan tutkittua tietoa. Kokoomus on sivistyspuolue, ja minä en olisi ikinä liittynyt kokoomukseen, jos siellä ei osaamista arvostettaisi, jos siellä ei olisi tutkimus- ja kehittämistyö yhtenä painopistealueena ja nimenomaan sen sivistyksen ja osaamisen tuominen Suomeen. Siinä mielessä olen kyllä sitä mieltä, että en nyt usko, että täällä on yhtäkään sellaista puoluetta, joka ei kannattaisi koulutusta, totta kai, mutta meidän pitää aina miettiä sitä, mikä on järkevää siinä koulutuksessakin, ja nimenomaan minä kannatan sitä varhaista puuttumista ja nimenomaan sitä varhaiskasvatusta ja sen laatuun satsaamista. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Millään tavalla rajoittamatta keskustelua totean vain, että me ollaan tästä aamusta kymmenestä lähtien keskusteltu, muutamia taukoja välissä, ja paljon koulutuksestakin, eli jospa niitä viimeisiä puheenvuoroja sitten joku keksisi. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.38 Tuomas Kettunen kesk: Arvoisa puhemies! Ei ole tarkoitus pitkittää iltaa vaan käydä keskustelua budjetista, ja ihan ensimmäiseksi haluan kiittää paljon kunnioittamaani edustaja Risikkoo ansiokkaasta vastauksesta.

Puhemies! Haluan ympäristöministeriön hallinnonalalle mennä seuraavaksi, koska en ollut siinä keskustelussa matkassa — kiitän, että nyt on vielä mahdollisuus käyttää puheenvuoroja. Nimittäin nyt kun tämä hallitus on joutunut ottamaan velkaa, aikaisempi hallitus on joutunut ottamaan valtiolle velkaa, sitä aikaisempi hallitus, pitemmän ajan kautta velkaa on jouduttu valtiolle ottamaan, niin haluan nyt käyttää puheenvuoron ympäristöministeriön hallinnonalalta siitä, kuinka me saamme näitä velkoja maksettua sitten takaisin. Sehän tulee vientiteollisuuden kautta, ja ehkä menee tuonne metsätalouden suuntaan, biotalouden suuntaan tämä puheenvuoroni.

Nimittäin tuolta EU:n suunnalta kantautuu synkkiä pilviä metsäpolitiikan suhteen. Haluan nyt heti ensi alkuun muistuttaa siitä, että metsäpolitiikka ei kuulu EU:lle vaan se kuulu kansalliseen päätäntävaltaan. Nyt esimerkiksi tämä komission kaavailema ennallistamisasetus puuttuisi suoraan metsäpolitiikkaan, ja EU ylittäisi asiassa kyllä minun mielestäni toimivaltansa rajat. EU:n on pidättäydyttävä sääntelystä, joka kuuluu jäsenmaiden linjattavaksi, ja tätä EU:n toissijaisuusperiaatetta myös keskusta puolustaa.

Nyt täytyy muistaa se... Ja varmaan keskustelussa on nyt tämän päivän aikana, tai ainakin näin luulin, näistä hiilinieluista puhuttu, eli vuonna 2020—2021 hakkuita tehtiin niin paljon, että se on johtanut jopa hiilinielujen pienentymiseen. Mutta nyt täytyy vaan muistaa se, että yhtenä vuotena voidaan hakata vähän enemmän metsää ja toisena vuotena vähän vähemmän — tämä ei ole nyt niin yksiselitteinen asia.

Mutta vielä tähän EU:n toimintaan. Elikkä tämä parlamentin kanta metsänhoidon sivuvirtojen määrittämisestä uusiutuvaksi energiaksi vain, jos tuotanto säilyy 2017—2030 tasolla, ei ole vielä EU:n kanta. Neuvottelut jatkuvat nyt niin sanotuissa trilogieissa, eli direktiivin lopullinen muoto syntyy komission, neuvoston ja parlamentin välisten neuvottelujen lopputuloksena. Ja tähän myös meidän pitää kansallisella tasolla vahvasti vaikuttaa, että lopputulos on asianmukainen Suomen edun mukaisesti.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Ovaska, olkaa hyvä.

Punkt i protokollet PR 98/2022 rd

19.41 **Jouni Ovaska kesk:** Kiitos, arvoisa puhemies! Toivon, että täällä salissa ei loukkaannuta siitä, kun puhutaan ennaltaehkäisystä, koska itselleni se on tärkeää, ja minun mielestäni tuolla kuntatasolla se monesti varsinkin unohtuu. Mutta se on hyvä, kun tuli tämä terapiatakuukin esiin. Meillä on poliittiseen retoriikkaan ehkä tänä päivänä tullut sellainen, että me vaadimme aina takuuta eri paikkaan: meillä on terapiatakuuta ja hoitotakuuta ja oikeusturvatakuuta. Kuitenkin tärkeintä on, että me täällä salissa löydämme ratkaisut siihen, miten ne asiat sitten hoidetaan, oli sitä takuuta tai ei, mutta niin, että ihminen saa asiansa hoidetuksi. Niihin pitää löytää niitä resursseja, ja parhaiten resursseja löytyy silloin, kun on panostettu ennaltaehkäisyyn.

Eräs tuttavani tuolla torilla totesi, kokoomuslainen, kun puhuimme juuri tästä terapiatakuusta, josta hän ei ollut ihan samaa mieltä — hän ei kannattanut suoraan tätä takuunimeä, mutta hyvin totesi — että kyllä lasta pitää auttaa aina ennen sitä lausuntoa. Se oli hyvin todettu, ja mitä varhaisemmassa vaiheessa, niin sen parempi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitos. — Edustaja Risikko, olkaa hyvä.

19.42 **Paula Risikko kok:** Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä. Minä kannatan ennalta ehkäisevää työtä, ja vielä kun sen pystyisi perustelemaan: kaikki tietävät, mitä se tarkoittaa, ja kaikki tietävät, miten hyvää se olisi, mutta kun sitä ei pysty euroiksi muuttamaan, niin sitten sitä on helppo aina vähentää. Mutta olen samaa mieltä edustaja Ovaskan kanssa ennaltaehkäisyn tarpeesta ja tarkoituksenmukaisuudesta. Ja jos te väitätte, että minä en sitä ymmärrä, niin kannattaa lukea kaikki nämä minun puheeni täällä vuodesta 2003, niin että ehkä teillekin valaistuu, että minä kannatan ennaltaehkäisyä.

Mutta sitten tästä terapiatakuusta: Minun mielestäni on aivan yksi lysti, mikä sen nimi on. Olkoon vaikka kukkapurkki, kun se vain toimii — sen tähden, että nämä lapset ja nuoret kärsivät. Siellä on perheissä monenlaisia ongelmia. Ennen vanhaan oli sellainen erikoinen tapa, että lapsi otettiin perheestä pois, hoidettiin pari kolme viikkoa ja palautettiin siihen hullunmyllyyn takaisin. Nyt se apu viedään sinne perheisiin, viedään sinne lähiyhteisöihin.

Takuuhan tarkoittaa sitä, että sen varmasti saa. Siitähän tässä on kysymys. En minä nyt pidä sitä niin huonona nimenä, mutta olkoon nyt vaikka sitten kukkapurkki, kunhan se vain toimisi.

Joka tapauksessa sanon, että tämä ilta on ollut hieno ilta. Kiitos myös meidän virkamiehillemme ja puhemiehelle.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Heti, kun tämä keskustelu päättyy, minä haluan osallistua tuohon äskeiseen keskusteluun. Mutta minä päätän ensin tämän keskustelun.

Riksdagen avbröt debatten och behandlingen av ärendet.